

DET SOCIALE INITIATIV

Status 2016-2020

DEN
A.P. MØLLERSKE
STØTTEFOND

Forord

Denne status giver et indtryk af, hvordan det går med udmøntningen af de 750 mio. kr. til det sociale område, som bestyrelsen for Den A.P. Møllerske Støttefond donerede i 2015. Hvad er pengene brugt til, hvad er status på projekterne, hvordan arbejder fonden, hvilke resultater er opnået, hvad har vi lært – og hvordan spiller fondens midler i et mere overordnet perspektiv sammen med, hvad der ellers sker på det sociale område i Danmark?

Opsamlingen tjener interne formål og er et analytisk-strategisk arbejdsrapport, som er tiltrængt i en fase, hvor de 750 mio. kr. er tæt på at være uddelt – men endnu ikke brugt – og hvor der begynder at komme mange midtvejs- og slutevalueringer af de støttede projekter. Det er nødvendigt at gå i dybden, men også at hæve perspektivet over enkeltprojekter og se, om der viser sig særlige mønstre, som det er vigtigt at handle på.

Teksten stilles samtidig til rådighed for en bredere kreds, fordi fonden ønsker at drøfte det sociale initiativ med socialområdets aktører, sådan som det har været metoden fra de første spæde trin til i dag. Den opnåede læring skal deles, og fonden ønsker at indgå i konstruktive dialoger, så kursen i de kommende faser om nødvendigt kan justeres. Bestyrelsen har besluttet i juni 2020, at Støttefonden efter udløbet af de første 750 mio. kr. skal arbejde videre med det sociale initiativ, og også derfor er det relevant at gøre status og stille skarpt på, hvordan midlerne gør mest mulig nytte.

Vi er fuldt bevidste om, at denne opsamling er en faglig tekst, som nok kun vil være interessant for en begrænset gruppe af læsere. Den kommer derfor heller ikke til ikke stå alene. I efteråret 2020 følger en mere bredt anlagt publikation, hvor de mennesker, som arbejder i de støttede projekter, kommer til orde og fortæller om, hvad der er sket i deres møder med de udsatte børn, unge og voksne, det hele handler om.

God læselyst!

Juni 2020

Katja Teilmann & Henrik Tvarnø

Sekretariatsleder & direktør

Den A.P. Møllerske Støttefond

Indhold

Baggrund 4

Kort status 6

Tidsplan og fremtid 7

Afsluttede projekter 7

Status på igangværende projekter 8

Metoder 9

Overordnet tilgang 9

Strategi 10

Mål og evaluering 11

Resultater 16

Resultater – fokusområder 16

Livsmestring, uddannelse og arbejde 17

Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge 22

Udsatte familiers bæredygtighed 25

Udsatte unges fritidsjob og iværksætteri 32

Socialt byggeri med målbar effekt 35

Læringspointer og principper 39

- Princip 1 Styrk en helhedsorienteret og håndholdt indsats 39
- 2 Brug virksomheder og beskæftigelse som afgørende ressource 44
- 3 Byg på udsattes egne ressourcer 50
- 4 Lad civilsamfundet bidrage komplementært 54
- 5 Støt investeringstænkning på socialområdet 60
- 6 Udbyg vidensniveauet og vidensbaseret praksis 65

Bilag

1 Samlet projektoversigt 72

2 Afsluttede projekter 77

3 Eksempel på businesscase 86

4 Målgrupper og rentabilitet 87

Noter 90

Kilder 93

Baggrund

I april 2016 offentliggjorde Den A.P. Møllerske Støttefond donationen af 750 mio. kr. til et fokuseret initiativ på det sociale område. Donationen har en tidshorisont på fem-seks år og er bundet til fem fokusområder under tre programområder.

Programmerne sigter overordnet på at yde hjælp til selvhjælp, så udsatte borgere kommer i arbejde eller uddannelse, og så negativ social arv bliver brudt og alle børn og unge får gode chancer for at klare sig i livet. Desuden skal udsatte borgere have bedre fysiske rammer. Specifikt skal det nås gennem fokus på 1) at sætte helhedsorienteret ind, så udsatte voksne bliver i stand til at mestre deres liv og håndtere uddannelse eller arbejde, 2) at udsatte unge med praktisk begavelse kommer i erhvervsuddannelse eller job, 3) at udsatte familier bliver bæredygtige, så forældrene står på egne ben og hjælper deres børn godt i vej med uddannelse og trivsel, 4) at styrke udsatte unges veje til fritidsjob og iværksætteri og 5) at opføre skræddersyet byggeri til udsatte borgere og måle de socialfaglige virkninger heraf.

Flere udsatte borgere i uddannelse eller arbejde

Fokus:

Livsmestring, uddannelse og arbejde. Helhedsorienterede indsatser for udsatte voksne

Fokus:

Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge med praktisk begavelse

Brud med den negative sociale arv for børn og unge

Fokus:

Udsatte familiers bæredygtighed

Fokus:

Udsatte unges fritidsjob og iværksætteri

Bedre fysiske rammer for socialt udsatte borgere

Fokus:

Socialt byggeri med målbar effekt

Fonden valgte disse områder, fordi de matcher fundatsen, og fordi de samtidig bygger på en efterspørgsel i samfundet, som gør det muligt at arbejde ud fra en høj grad af bottom-up, som det er fondens tradition og fondsbestyrelsens ønske.

Bestyrelsen ønskede ikke et præskriptivt strategisk program stramt styret af fonden med specifikke projektmål, men et fokuseret initiativ, hvor ansøgernes mål, behov og ideer kunne finde plads – inden for fondens fokusområder og tilhørende ansøgningskriterier. Forud for den endelige beskrivelse af fokusområder gik derfor en omfattende research- og dialogproces, hvor mere end 50 interessenter fra bl.a. ngo'er, kommuner, vidensinstitutioner og faglige organisationer systematisk blev spurgt, hvor de så samfundets største problemer, hvilke løsninger de ville pege på, og hvilke gode råd de kunne give fonden. Denne dialogiske tilgang er siden fortsat som et bærende princip i det sociale initiativs arbejdsmåde.

De valgte områder kobler sig tæt til fundatsens ordlyd: Social støtte skal gives som ”hjælp til selvhjælp” til borgere, der er kommet i vanskeligheder. Fundatsen er kortfattet, men den er tydeligt præget af en virksomhedsånd, og har ud over den sociale dimension stor vægt på at støtte medarbejdere i hovedsageligt A.P. Møller - Mærsk Gruppen og deres familier, som har behov, eller hvor der er tale om et talent, der skal udvikles, ligesom det skal støttes, hvis nogen har gjort en særlig indsats, som fortjener anerkendelse. Fundatsen hylder en række kvaliteter, der i kondenseret udgave kan gengives som:

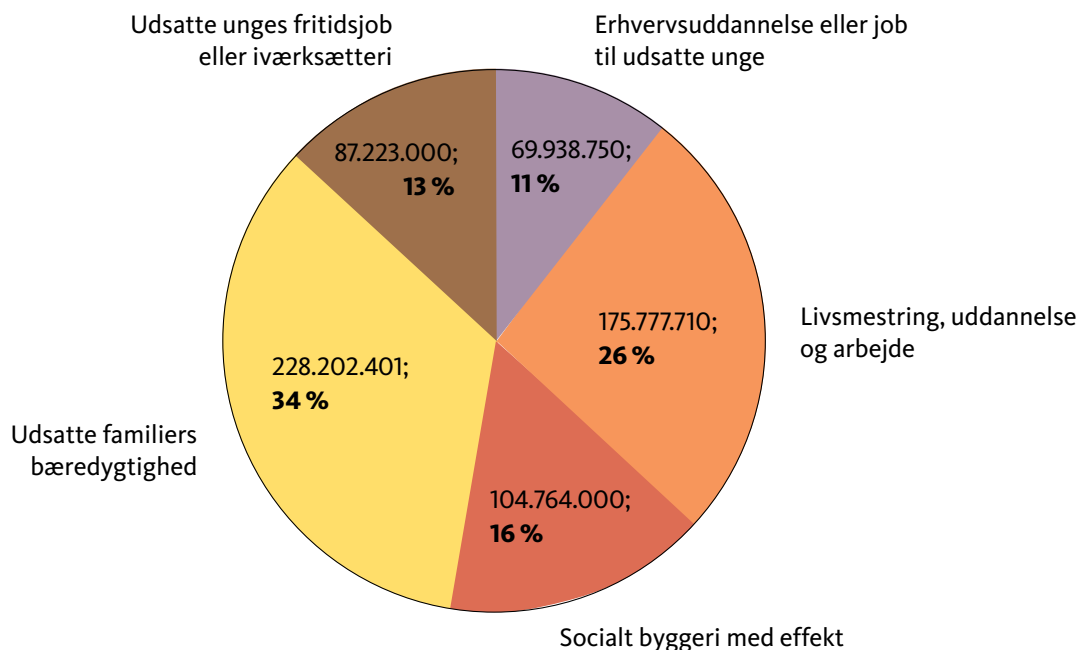
- Arbejdsomhed
- Loyalitet
- Selvstændighed
- Handlekraft
- Dygtiggørelse
- Omsorg.

På den baggrund er hovedgrebet i det sociale initiativ blevet en sammenkobling af det sociale område med beskæftigelse eller uddannelse. Derudover indtænkes byggeri til socialt udsatte, idet fondens lange tradition for at støtte arkitektur af særlig høj kvalitet dermed kan forbindes med den nye sammenhæng. Fundatsen udpeger ikke meget specifikke målgrupper, og de fem fokusområder spænder derfor også bredt over alle aldre, hvor arbejde og uddannelse er relevant, eller hvor byggeri kan have sociale virkninger. Fokusområderne favner børn og unge, der er født under svære kår og har risiko for at ende på kanten, men også voksne, der langt henne i livet ikke har fundet vejen til livsmestring og herunder selvforsørgelse.

Kort status

Per juni 2020 er der støttet 94 projekter, heraf er 35 afsluttet.¹ Samlet er udmøntet 665.905.861 kr. af de 750.000.000 kr. Det resterende beløb udgør derfor 84.094.139 kr. Tælles ansøgernes medfinansiering på gennemsnitligt 46 % med, har Støttefonden i partnerskab med ansøgere bevilget 1.224.379.757 kr. til det sociale område. Fonden har støttet ngo'er og den offentlige sektor nogenlunde ligeligt både økonomisk og i antallet af bevillinger. Fordelingen på fokusområder er ikke helt jævn, og der er tungest vægt på Livsmestring, uddannelse og arbejde samt Udsatte familiers bæredygtighed:

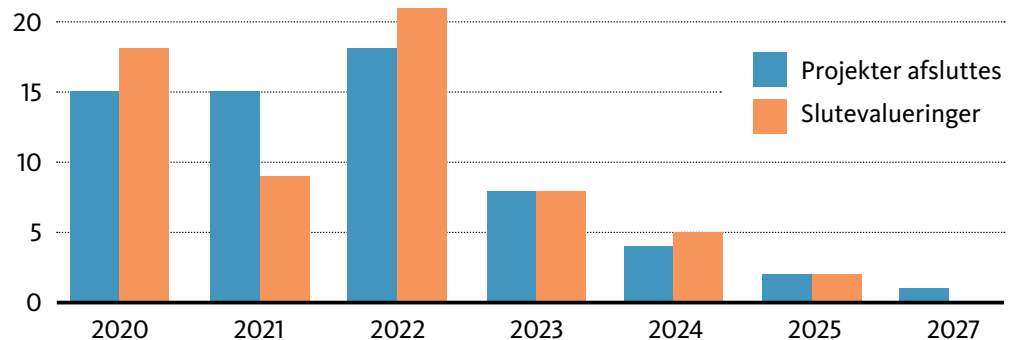
Donationer i alt juni 2020. Fordelt på områder

Tidsplan og fremtid

Fonden har sigtet på at støtte langvarige projekter af en vis volumen, og mange projekter er derfor stadig undervejs. De igangværende projekters afslutningstidspunkt har tyngde omkring 2020-2023, let forskudt følger slutevalueringerne:

Projekter afsluttes og slutevalueringer

Fondens bestyrelse har på bestyrelsesmøde den 3. juni 2020 besluttet* at fortsætte det sociale initiativ, når de 750 mio. i løbet af 2020-2021 er udmøntet, foreløbig i en treårig periode med ca. 50 mio. kr. årligt, en volumen tilpasset fondens aktuelle økonomi. Fortsættelsen med et lidt lavere uddelingsniveau indebærer fravalg af to ud af fem oprindelige fokusområder: Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge og Socialt byggeri med målbar effekt. Målgrupper, metode og ansøgningskriterier fastholdes i øvrigt. De kommende år bliver intensive med såvel nye projekter, der støttes, som behandling af midtvejs- og slutevalueringer samt spredning af viden.

Afsluttede projekter

De 35 afsluttede projekter fordeler sig økonomisk med en vægt på få byggesager, antalmæssigt på mindre og mellemstore sociale projekter:²

*Den A.P. Møllerske Støttefond uddelte de sidste midler under Det sociale initiativ i efteråret 2021. Samtidig blev Fondens fremtidige fokus på socialt udsatte borgere og frivillighed fastlagt. Læs mere på apmollerfonde.dk

Type	Antal	Beløb
Byggesager	5	47.590.000 kr.
Forskning og analyse	3	5.809.300 kr.
Større socialt projekt (7-12 mio. kr.)	2	19.787.000 kr.
Mellemstort socialt projekt (1-7 mio. kr.)	8	18.327.623 kr.
Mindre sociale projekter (0-1 mio. kr.)	17	4.597.803 kr.
I ALT	35	96.111.726 kr.

Foreløbig er 32 af 35 eller 91 % af de afsluttede projekter gennemført tilfredsstillende for fonden, så hele bevillingen har kunnet udbetales, og de har med få undtagelser nået til de mål, der var sat i ansøgningerne. Et enkelt projekt har måttet afkortes af fonden pga. manglende fremdrift, og to er lukket af ansøgerne selv med henvisning til økonomiske problemer for organisationerne.³

Status på igangværende projekter

For stort set alle projekter gælder, at COVID-19-krisen giver og vil give problemer, ikke mindst da arbejdsmarkedet er blevet sværere for udsatte borgere. Der er fundet mange gode alternative løsninger, så udsatte borgere alligevel har fået støtte, men der udestår en præcis opgørelse af evt. ønsker til ændrede resultatmål og andre konsekvenser, når det er muligt at danne overblik.

Hovedparten af støttede projekter forløber derudover planmæssigt, idet en del dog har udfordringer, som håndteres aktuelt. Problemerne angår typisk rekruttering af deltagere, svagheder i dataindsamlingen og lav evalueringskvalitet, misforhold mellem budget og licitationspriser i byggerier, personaleudskiftning og anden organisatorisk forstyrrelse. To har udfordringer med at nå resultater som ventet, og indsatsmodellen skal justeres. Det forventes, at projekterne på disse områder kan rettes op i tilfredsstillende grad.

Metoder

Overordnet tilgang

Udgangspunktet er, at fondens midler kan noget andet end de offentlige alene, og at et komplementært samspil er ønskeligt. Danmark har et stærkt velfærdssystem, som løfter et stort ansvar, men fondens undersøgelser og dialog med feltet har gjort det klart, at der er behov for udvikling og langsigtede investeringer, hvor staten, civilsamfundet og erhvervslivet spiller endnu bedre sammen, og hvor kvaliteten af indsatserne løftes. Der er også brug for at opbygge og sprede solid viden om, hvordan sociale indsatser virker i praksis, og hvilke løsninger der gør en tilstrækkeligt stor forskel til, at de er værd at investere midler i fremover.

Fonden støtter projekter, der har ambitiøse mål, og hvor der kan være en høj risiko, men hvor udkommet kan være en særlig høj kvalitet, en stor volumen eller et hurtigt udbredelsestempo. Innovation og udvikling af nye metoder er én værdifuld type af aktivitet, men der er ikke krav om, at ansøgninger partout skal angå noget helt nyt. Projekterne kan således også angå opbygning af social infrastruktur som kompetenceudvikling, ny organisering, videreudvikling af metoder, opskalering og implementering af effektive løsninger mv.

Fonden prioriterer større projekter med fokus på viden, virkninger og forankring, herunder løsninger i øjenhøjde med de udsatte borgere og feltets praktikere. Der lægges vægt på evaluering af høj kvalitet tilkøbt en konkret indsats. Det er afgørende, at projekterne – i stifters ånd – langt overvejende retter sig mod en konkret gruppe af udsatte borgere, som får det målbart bedre i kraft af den støttede indsats. Rene forskningsprojekter eller kompetenceudvikling og kulturforandringer uden konkret mål støttes derfor sjældent.

Det vægtes især, at projekter har en naturlig kobling til organisationernes kerneopgave og drives af en stærk strategisk trækraft. Investeringerne skal føre til varige forbedringer, og særligt ønsker fonden ikke at bidrage til socialområdet udbredte ”projektitis” med støtte til løsrevne projekter, som ikke har nogen virkninger ud over projektperioden og udmatter ansøgerfeltet. Forankring i såvel fondens fokusområder som ansøgernes egne strategier er derfor afgørende i valget

af projekter, der støttes. Det betyder også, at fonden ikke ser sig selv som primær udvikler af løsninger, der skal adopteres af feltet.

Ansøgerkredsen tæller bl.a. frivillige foreninger og andre dele af civilsamfundet, kommuner og regioner, uddannelsessteder og forskningsinstitutioner såvel som selvejende institutioner. Private virksomheder kan naturligt indgå som partner i støttede indsatser. Enkeltpersoner kan ikke modtage midler til egen understøttelse, uddannelse eller andet.

Strategi

Fonden arbejder i det sociale initiativ med en lærende strategisk tilgang, hvor nøje udvalgte faglige og filantropiske principper angiver retning og handlerum.⁴ Principperne er ikke hugget i sten, men har karakter af hypoteser om, hvad der skal til, for at fondens støtte kan gøre en forskel.

Hvert enkelt fokusområde har sine egne del-principper, som er underordnet et tværgående sæt af seks socialfaglige principper. Dertil kommer elleve filantropiske principper, som tegner fondens teori om, hvordan der kommer bedst effekt af midlerne. En nøjere gennemgang af principperne og deres baggrund følger, her skal de kort præsenteres:

Tværgående socialfaglige principper

1. Byg på en helhedsorienteret, håndholdt indsats.
2. Brug virksomheder og beskæftigelse som afgørende ressource.
3. Byg på udsattes egne ressourcer og hjælp til selvhjælp.
4. Lad civilsamfundet bidrage komplementært.
5. Frem investeringstænkning på socialområdet.
6. Udbyg vidensniveauet og vidensbaseret praksis.

Filantropiske principper

1. Vi går efter strategisk trækraft, efterspørgsel og solidt forankret ejerskab.
2. Vi definerer ikke specifikke løsninger, men arbejder principbaseret med respekt for viden og behov i praksis.
3. Vi lærer af hvert projekt og holder ny viden op mod fondens principper og fokusområder.
4. Vi sikrer, at støtten gør en konkret forskel for udsatte borgere.
5. Vi støtter med store investeringer over lang tid, hvis det øger effekt, viden og forankring.

6. Vi støtter over hele spektret af målgrupper inden for fondens fokusområder.
7. Vi støtter såvel udvikling og modning som udbredelse af metoder.
8. Vi støtter organisationsudvikling og kulturforandring som vej til forankring.
9. Vi støtter innovation på forskellig vis – både pilotprojekter og løbende læring.
10. Vi arbejder dialogisk og med tæt understøttelse af målrettet, adaptiv ledelse af projekterne.
11. Vi prioriterer opbygning af solid viden, der giver grundlag for handling og passer til konteksten.

Principperne er rodfæstede i fondens fundats og er fagligt funderede på det sociale område – og de kan vel at mærke fortolkes lokalt af de enkelte ansøgere og udfoldes på varierende vis i de konkrete projekter.⁵ Snarere end at være meget specifikke ansøgningskriterier, der top-down definerer detaljeret, hvilke indsatser der kan støttes, er principperne mere overordnede, værdiladede og handlingsvejledende, så ansøgerne kan foreslå det konkrete projekt, der vil give bedst effekt for målgruppen i den konkrete sammenhæng.

Fonden angiver således ikke færdige opskrifter eller specifikke manualer, ansøgere skal følge. Det sociale initiativ arbejder på et makroniveau forandringsteoretisk med klare forestillinger om sammenhænge, der på varierende vis efterprøves og undersøges løbende på projekternes mikroniveau. På den måde holder fonden fast i et klart beskrevet strategisk grundlag, men uden at foreskrive planer og koncepter, som ansøgerne skal passe ind i – og sådan fastholdes en bottom-up-tilgang, samtidig med at der er stringens i det sociale initiativ. Denne lærende strategiske tilgang åbner også for, at fonden undervejs justerer sin tilgang. Samlet vurderes det at være den mest effektive måde at udnytte fondens midler på og den, der er bedst i tråd med fondens værdier og den rolle, som fondens bestyrelse har rammesat.

Mål og evaluering

Den principbaserede tilgang betyder, at socialinitiativets succeskriterier ikke kan forstås ud fra en traditionel målopfyldelseslogik. Socialinitiativet er ikke et projekt eller program, der kan styres ud fra en plan-

lægnings- eller designstrategisk⁶ ramme, men et fokuseret, komplekst filantropisk initiativ.⁷ Måling af socialindsatsens mulige virkninger knytter sig til mindst fire niveauer: 1) Projekter, 2) fokusområder, 3) programmer, 4) samfundsplan.

Jo længere op i niveau, desto vanskeligere er det at måle kausaleffekter præcist. Effektmåling forekommer i støttede projekter, men er ikke det hyppigst brugte. For de tre øverste niveauer vil det handle om sandsynliggørelse af fondens *bidrag* til en samlet samfundsudvikling mere end måling.⁸ De enkelte projekter evalueres på deres egne præmisser, og hvor relevant gennem omfattende følgeforsknings- og evalueringskomponenter. Specifikke kvantitative mål sættes således af ansøgerne på projektniveau, og fondens mål knytter sig mere til et overordnet strategisk niveau. Fondens sociale team reflekterer løbende og systematisk over, hvordan principperne spiller sig ud i de støttede projekter på tværs af projekter, program- og fokusområder, og om de leder til det ønskede udbytte. Principperne fungerer som nøgle i vurderingen af ansøgninger, i dialogen undervejs i et projekt og ved afslutningen – ud fra følgende logik:

1. Forholder fondens donationer sig til principperne for den filantropiske praksis?
2. Forholder de støttede projekter sig til de socialfaglige principper – giver de mening for feltet, og hænger de sammen med resultaterne?
3. Hvilken læring er der – og hvordan bidrager de støttede indsatser til udviklingen på socialområdet?

Når et projekt er afsluttet, gennemgås det desuden efter en bestemt skematik, og disse input vil indgå i en opsummering for hvert fokusområde, når hele donationen er udmøntet og projekterne afsluttet:

- Hvor mange projekter er gennemført tilfredsstillende for fonden?
- Hvor mange afsluttede projekter bliver forankrede?
- Hvor mange projekter, hvor der er beregnet en businesscase, har vist sig rentable?
- Hvor mange procent medfinansiering opnår de støttede indsatser i gennemsnit?
- Hvor mange projekter udvikler den bedst mulige viden, og spredes den?
- Hvor mange udsatte får effektiv hjælp – og til hvad?
- Hvilke infrastrukturer er udviklet – hvor mange og hvilke?

Hvor mange udsatte, der får effektiv hjælp, og til hvad, er særlig vanskeligt at svare samlet på, og det handler ikke altid om at nå flest i løbet af projektet. Projekterne har en meget bred vifte af forskellige mål og indsatsområder, målgrupperne varierer, og der bruges mange forskellige skalaer, indikatorer og værktøjer, ligesom virkningerne af metodeudviklingsprojekter i høj grad også skal vurderes på den lange bane ud over projektperioderne.

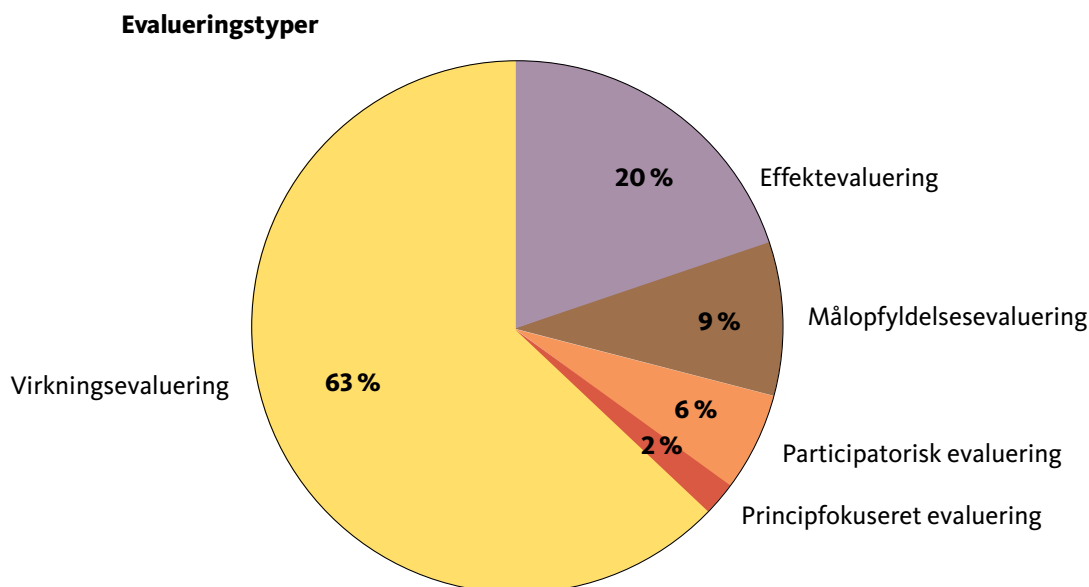
Denne heterogenitet er en naturlig konsekvens af, at fonden baserer sig så relativt meget på bottom-up-princippet. Hvor det giver mening, anbefales projekterne dog at lægge sig op ad validerede skalaer og at måle på samme måde, som man gør i evt. større, beslægtede initiativer, det er relevant at sammenligne resultaterne med. På den baggrund kan der kondenseres en begrænset række overordnede kategorier, så det bliver muligt at tælle på tværs, hvor mange mennesker der indgår i projekterne, hvor mange der er kommet i job, uddannelse, har fået bedre trivsel mv. Sammentællingen bliver en grov kvantificering, som blander mange resultater på uvidenskabelig vis, men trods alt giver et vist indtryk af kvantiteten i de støttede projekter.

Effekter på borgerniveau er langt fra det eneste vigtige. Projekter har effekter, mens de varer, men det er intentionen, at der skal opstå mere varige virkninger. Derfor er det også værdifuldt at fremhæve, hvilke infrastrukturer der er udviklet. Hvor mange tiltag, og hvad er der skabt? Der følges op på omfanget af bl.a. kompetenceudvikling, opbygning af økonomisk bæredygtighed i ngo'er og socialøkonomiske virksomheder, byggeri og anlæg, organisationsudvikling samt udvikling, implementering eller modning af faglige metoder.

Projekternes evaluering

På projektniveau gælder, at de store og mellemstore projekter i vidt omfang udstyres med grundige eksterne evalueringer. Bevillingsmodtagerne skal selv have ejerskabet til dem, idet det overordnede mål er, at den udviklede viden kan danne basis for videre handling – i den støttede organisation og bredere i konteksten. Fondens dikterer derfor heller ikke bestemte evalueringsmetoder, men har klare forventninger til evalueringens formål og kvalitet samt bistår med evalueringfaglig støtte i dialogen med den eksterne evaluator. Evalueringen skal dog altid korrespondere med projektet, og derfor vil visse metoder ofte være mere oplagte end andre, så der kommer både kvantitativ og kvalitativ viden, og så det bliver tydeligt, hvilke virkninger eller effekter projektet har for

sin målgruppe. Det gælder især virkningsevaluering med før/eftermålinger og i kombination med målopfyldelsesevaluering samt variansbaserede effektevalueringer, hvor der bruges kontrol- eller matchgrupper.⁹ Fordelingen mellem evalueringstyper indtil nu:

Forankring

Fonden har ønske om at skabe varige forandringer, og derfor følges der tæt op på, om støttede projekter bliver forankrede. Forankringen opgøres ved projektafslutning, og projekterne genbesøges af fonden 1 år senere. Forankring kan være hel, delvis, slet ikke eller ukendt. Delvis forankring kan fx dække over, at en ngo fortsætter med sin aktivitet og har opnået en grad af driftsfinansiering, men fortsat har brug for betydelig supplerende ekstern medfinansiering, hvis den skal fortsætte i samme skala som i det støttede projekt. ”Ukendt” kan angå et byggeri, hvor det endnu ikke er evalueret, om der i praksis sker en sammenkobling af de fysiske rammer og den socialfaglige indsats – eller det kan være en analyse eller en konference, hvor det endnu ikke er klart, om der er spredt viden effektivt.

Fonden har bl.a. i dialog med Nordea-fonden udviklet en typologi over forankringsmåder.¹⁰ Typologien skal tydeliggøre et bredt forankringsbegreb med flere potentialer og værdier end interessen for, om pro-

jektet fortsætter uforandret i videre drift efter udløb af fondsmidlerne. Forankring kan derfor være:

- Projekt fortsat som delaktivitet/tilbud
- Fortsættelse af forening eller projektenhed
- Fortsat partnerskab, der driver indsats
- Omlægning af hele organisationens kultur og praksis
- Udvikling af bæredygtig virksomhed
- Projekt overtaget som offentlig aktivitet helt eller delvist
- Udbredelse til andre, som bruger metode/viden
- Etablering af nyt mindset eller ny lovgivning på området bredt
- Kapacitetsopbygning – volumen eller organisation
- Kompetenceudvikling af borgere eller faggrupper.
- Metodehåndbøger, undervisningsmateriale, der bruges
- Fysiske rammer, der bruges som intenderet med effekt
- Forskning, der citeres eller anvendes i praksis.

Fondens fokus på forankring har indtil videre båret frugt. Ved genbesøg et år efter projektafslutning er 25 af 27 eller 93 % af afsluttede projekter, som har løbet mindst et år efter projektslut, helt eller delvist forankrede. Der findes ikke tal fra andre fonde eller statslige støttepuljer at sammenligne med, men set i lyset af, forankring af projekter er en kendt udfordring, må det vurderes som en høj forankringsgrad. De to projekter, der er gennemført, men ikke forankret, er 1) en ringe anvendt analyse udført af KORA¹¹, 2) et i øvrigt vellykket kompetenceudviklingsprojekt på Frederikshavn Produktionsskole¹², der nu er nedlagt som selvstændig organisation.

Resultater

Det er endnu småt med slutevalueringer af de store projekter, som løber over 4-9 år og derfor langt fra alle er afsluttet. Men der begynder alligevel at samle sig data, som giver et indtryk af, hvordan det sociale initiativ udvikler sig: I alt 15 eksterne slutevalueringer af mellemstore og enkelte større projekter foreligger, og derudover findes en lang række lovende delresultater og 14 eksterne midtvejsevalueringer. Resultaterne er langt overvejende positive, selvom midtvejsevalueringerne også peger på udfordringer, der skal håndteres.

Resultater – fokusområder

En samlet beskrivelse af, hvordan det går med Støttefondens sociale initiativ, forudsætter et blik på niveauet over de enkelte projekter. Selvom fonden ikke agerer politisk eller advokerende, er der med de valgte program- og fokusområder formuleret visioner for ændringer i samfundet, som rækker ud over resultaterne af projekterne hver for sig. Det er derfor afgørende, at der løbende reflekteres over, hvordan fondens praksis udvikler sig, men også hvordan den spiller sammen med, hvad der sker på bredt fagligt og samfundsniveau – økonomisk og politisk.

Evalueringen af program- og fokusområderne kræver derfor en tilgang, der er anderledes end for traditionelle programmer med mål defineret ovenfra og en homogen projektportefølje. Problemerne bag de valgte program- og fokusområder er desuden komplekse og påvirkes af mange ukontrollable faktorer. I et helikopterperspektiv er det derfor ikke muligt at evaluere projekterne kvantitativt ud fra fælles målsætninger på tværs af program- og fokusområderne. Og heller ikke at pege på en 1:1 kausalitet mellem fondens støtte og overordnede forandringer i samfundet, hvad der er et generelt vilkår for filantropi af denne type.¹³

Men det er muligt at anskueliggøre sandsynlige spor, hvor støttede projekter i klynger inden for fokusområderne har spillet ind på en overordnet dagsorden og bidraget til at ændre praksis mere bredt, eller hvor der er skabt et væsentligt potentiale. Det gælder særligt Livsmestring, uddannelse og arbejde, Udsatte familiers bæredygtighed og Udsatte unges fritidsjob eller iværksætteri. Erhvervsuddannelse eller job til ud-

satte unge har været udfordret, men rummer ikke desto mindre væsentlige potentialer, der træder klart frem. For fokusområdet Socialt byggeri med målbar effekt mangler der endnu afsluttede projekter og evalueringer, som kan underbygge et mere overordnet blik på udbyttet.

Livsmestring, uddannelse og arbejde. Helhedsorienterede indsatser for udsatte voksne

Inden for dette fokusområde støtter fonden helhedsorienterede indsatser for udsatte voksne med fokus på hjælp til selvhjælp.¹⁴ Det drejer sig om indsatser, som mere effektivt styrker voksne udsattes evne til at mestre deres liv og øger deres chancer for at komme i job eller uddannelse. Særligt fokuseres der på helhedsorienterede og tværfaglige indsatser, der tager udgangspunkt i den udsatte borgers egne ressourcer samt solid socialfaglig viden. Baggrunden er, at mere end 500.000 danskere lever på kanten af arbejdsmarkedet.¹⁵ Mange af dem kæmper med komplekse sociale problemer og har svært ved at finde fodfæste i livet, også selvom en del har rundet de 30 år. De har ikke haft tilstrækkeligt gavn af de eksisterende muligheder for hjælp til selvhjælp, og derfor er der behov for at sætte ind på nye måder.

Fokusområdet favner bredt, og der er støttet 28 projekter inkl. metodeudviklingsprojekter, byggerier, små ngo-projekter, en konference, lokal udvikling af socialøkonomiske virksomheder og forskningsprojekter. De enkelte projekter har hovedsageligt fine resultater uanset art, men samlet er den strategiske tyngde og volumen i resultaterne indtil nu primært bundet til 15 store og mellemstore metodeudviklende projekter, der er støttet med i alt 122.413.000 kr.¹⁶ Ni er i kommunalt regi, mens fire har rod hos ngo'er, men i varierende grad er i partnerskaber med kommuner. Dermed kommer investeringen godt op i volumen sammenlignet med aktuelle statslige puljer og andre fondsdonationer.¹⁷ I alt indgår 6.750 borgere i de 15 projekter, som både er helt nye og projekter, der har kørt flere år. Indtil videre har 6 % af det samlede antal planlagte projektdeltagere været berørt af beskæftigelse og uddannelse, hvor omfang og varighed varierer: 366 udsatte borgere er kommet i ustøttet og støttet beskæftigelse, og 57 er i uddannelse.

Projekterne foregår i det meste af landet – indtil videre dog ikke Region Syddanmark – og omfatter 23 unikke kommuner, som har i alt 41.951 udsatte ledige i projekternes målgrupper.¹⁸ Det vil sige, at projekterne omfatter 16 % af det totale antal i deltagerkommunerne. Tre projekter

adskiller sig fra de øvrige, idet deltagertallet her udgør en substantiel andel af deltagerkommunernes samlede målgrupper. De tre projekter er: 1) projekt CUBB med 3.100 deltagere, der udgør alle borgere fra målgrupperne i de fire deltagerkommuner; 2) projekt Rekruttering fra kanten med 1.300 deltagere ud af i alt 2.693 personer i målgrupperne i de to deltagerkommuner; 3) projekt IPS Sjælland med 960 deltagere ud af i alt 3.049 personer i de 13 deltagerkommuner.

Fonden har med den omfattende volumen i de 15 projekter lagt en vis kraft i test og implementering af en række genkommende greb, som skal hjælpe udsatte i arbejde eller uddannelse og støtte dem i at mestre deres liv. Det gælder kobling af helhedsorienteret, tværfaglig støtte og fokus på beskæftigelse/uddannelse, virksomhedsrettet indsats, relationsbåren støtte med sigte på empowerment, ngo'er som trædesten til job/uddannelse og koblinger på tværs af kommune, psykiatri og ngo. Det er alt sammen tilgange, der næppe kan findes faglige eller politiske modstandere af, men hvor feltet efterspørger stærkere metodeudvikling og implementering.

Såvel offentliggjorte slut- og midtvejsresultater som internt opsamlede delresultater viser klart, at det har stor betydning for udsattes borgeres livsmestring og progression ift. uddannelse og arbejde, at de får en helhedsorienteret støtte med udgangspunkt i deres egen livssituation. Det ses som et genkommende mønster, at opbygning af tillid mellem borgeren og systemet er afgørende – først der er forståelse begge veje, begynder det at rykke. Et eksempel med solide tal fra VIVE's midtvejsevaluering samt intern resultatopgørelse er Næstved Kommunes projekt På vej til arbejde¹⁹:

Næstved Kommune: Projekt På vej til arbejde

I projektet får ledige borgere med psykiske problemer intensiv støtte i forløb, hvor også jobcenter og psykiatri indgår. Målet er at udvikle en model, som bringer borgerne i job/uddannelse og fanger psykisk sygdom i opløbet. Indsatsen bygger på et korps af 4 "ressourcekonsulenter", der giver en helhedsorienteret støtte til borgerne og opbygger gode, tillidsfulde relationer til dem. Forløbene varer op til 2 ½ år. Ud af 98 borgerforløb igangsat er der følgende foreløbige resultater:

- 29 % er i beskæftigelse (mål: 20 % ved projektslut), heraf 11,2 % i fuldtidsarbejde.
- 13 % har påbegyndt en uddannelse (mål: 15 % ved projektslut).
- 63 % er/har været i virksomhedspraktik.
- 14 % færre oplever at have dårligt psykisk helbred.
- 4 % er henvist til psykiatrisk behandling (mål: højst 10 %)

Erfaringen er, at det typisk tager lang tid og gerne op mod halvandet år, før der er opbygget tillid, og der så pludselig sker en progression.

Fonden støttede i 2017 med 9.446.000 kr. ud af 15.803.625 kr. Projektet afsluttes ultimo 2021.

Tilsvarende gode takter ses i Projekt PLUS i Ringkøbing-Skjern Kommune, hvor midtvejsevalueringen fra Rambøll viser, at 26 % ledige er kommet i job efter gennemført forløb. Da en del samtidig er blevet fastholdt i deres job, er samlet 48 % i beskæftigelse ved afslutning af forløbet.²⁰ Den seneste interne statusmåling fra 2020 viser, at tallet nu er øget til 56 %. Også i Settlementets projekt Trædesten²¹ er der god progression, hvor en intern optælling viser, at foreløbig 27 % er kommet i beskæftigelse.²²

Ikke alle projekter er gået helt som ventet. I Vordingborg Kommunes projekt Ansvar for eget liv, som er evalueret af SDU og MPloy, steg andelen af borgere, der kom i ordinært job, ikke mere end i kontrolgruppen, som ellers var et af projektmålene.²³ Dette på trods af at kommunen med en håndholdt, helhedsorienteret indsats lykkedes med at øge deltagernes følelse af empowerment. Men 200 % flere kom i fleksjob, og forskellen ift. kontrolgruppen er signifikant. I alt kom 30,4 % fra indsatsgruppen i fleksjob, timeansættelse, fuldtidsjob eller uddannelse i projektperioden, hvad der i sig selv er bemærkelsesværdigt. Kontrolgruppen havde dog samme relativt høje beskæftigelsesniveau, men indsatsgruppen var aktiv i længere tid – 17,4 % af tiden mod 13,5 % i kontrolgruppen. Resultaterne skal ses på baggrund af, at borgerne havde en meget lang ledighedshistorik, hvor 75 % i indsatsgruppen havde været ledige i mere end tre år og heraf 54 % i mere end fem år.

Disse resultater og delresultater kobler sig klart til fondens principper om helhedsorientering og udgangspunkt i udsatte borgeres eget perspektiv. Også princippet om at bruge virksomheder og beskæftigelse som afgørende ressource har vist sig afgørende, navnlig i kombination med den individuelle, helhedsorienterede støtte. Det ses tydeligt i implementeringen af IPS-metoden i tre vestsjællandske kommuner, hvor evalueringen fra Professionshøjskolen Absalon viser stærke resultater²⁴, og hvor der med beregning af businesscase og udgangspunkt i virksomheder som ressource er tætte koblinger til fondens principper:

**Slagelse Kommune på vegne af partnerskabet IPS Vestsjælland:
Projekt "IPS – individuelt planlagt job og uddannelse med støtte"**

Projektets formål var at hjælpe psykisk syge i job eller uddannelse via den evidensbaserede metode IPS. Særligt uddannede IPS-konsulenter yder tidsbegrænset, individuel støtte, så psykisk syge kan opnå og fastholde job eller uddannelse, mens de behandles i psykiatrien.

I alt 62 borgere fra Slagelse, Holbæk og Kalundborg Kommuner har gennemført et forløb, og 23 IPS-konsulenter er uddannet. Projektets mål var en succesrate på 55 %, og evalueringen fra Absalon viser gode resultater af de afsluttede forløb:

- 57,7 % kom i job eller i uddannelse undervejs i forløbet.
- 51,6 % er stadig i job eller i uddannelse efter forløbet.

Af de borgere, der kom i job/uddannelse, blev 44 % fuldt selvforsørgende, mens 56 % kom i deltidsjob med nogen offentlig støtte. Besparelserne for samfundet er foreløbig opgjort til 12 mio. kr. Yderligere 106 borgere er fortsat i forløb, og prognosen for disse er tilsvarende god. Effekten af IPS er 13 % højere end standardindsatsen, og metodens høje succesrate og de lokalt forankrede resultater gør den særdeles interessant for andre kommuner at benytte. Ikke mindst da den samtidig er 71.000 kr. billigere end standardbehandlingen, uanset om den fører til job eller ej.

Fonden støttede med 1.678.000 kr. ud af 7.178.000 kr. i 2016. Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering bidrog med 500.000 kr. og kommunerne med 5.000.000 kr.

Generelt tegner der sig et særligt potentiale for effektive indsatser, hvad angår borgere med psykisk sygdom eller sårbarhed. Foreløbig er bl.a. høstet frugten fra IPS-projektet, der nu udbredes til 10 nye kommuner i Region Sjælland med en ny bevilling fra fonden i juni 2020 til projekt IPS Sjælland. Dette sker, samtidig med at metoden skal implementeres i Region Hovedstaden.

De øvrige projekter inden for klyngen forløber hovedsageligt lovende, enkelte med behov for strategiske justeringer, men er ikke langt nok i deres udvikling til, at der kan rapporteres håndfaste resultater.

Er resultaterne så gode? Det kommer an på, hvad man sammenligner med. En stringent videnskabelig sammenligning ville bl.a. kræve, at der var ensartethed mellem målgrupper, målemetoder i projekter og sammenligningsgrundlaget, herunder tid og sted. Heller ikke mellem projekter i fonden kan der sammenlignes stift. Graden af målopfyldelse varierer, men det ene resultat kan ikke nødvendigvis siges at være bedre end det andet. Målgrupperne og deres udfordringer varierer, projekterne er i forskellige stadier, og specifikke metoder, der egner sig til én type problematik og kontekst, gør det ikke nødvendigvis til en anden. De opnåede resultater er derfor svære at sammenligne indbyrdes eller med andre på området.

Hvis man alligevel kigger efter en form for ”normalindsats”, er det nærliggende at bruge tal for, hvor mange borgere der hjælpes i job eller uddannelse i landets jobcentre. Tal fra Rambøll viser, at kommunerne målt hen over 12 måneder opnår, at 3 % aktivitetsparate ledige over 30 år kommer i ordinært job og 7-8 % opnår lønnede timer.²⁵ Man kan også rette opmærksomheden mod STAR’s store og landsdækkende initiativ Flere skal med, her er tallet for målgruppen samlet oppe på 12 %, fordelt

på 7 %, der er kommet i ordinært job, 3 % i lønnede timer og 2 % i uddannelse – her målt ud fra hvilken status borgerne har i den afsluttende måned af projektet.²⁶

Disse tal kan ikke sammenholdes 1:1 med fx projektet i Vordingborg, hvor evalueringen skelner mellem, om borgeren har været ”berørt” af kortvarig progression, eller om der er tale om opnåelse af job eller uddannelse i mindst fire af seks måneder. Men med alle tænkelige forbehold kan en optegning af konteksten for resultaterne på denne måde godt give et nyttigt fingerpeg om niveauet for resultaterne og en grad af forståelse for, hvad det har været muligt at opnå hidtil på forskellige tidspunkter. Sammenligningen kan ikke stå alene og egner sig ikke til at træffe beslutning om at prioritere den ene indsats over den anden ude i praksis eller internt i fonden, men den giver – koblet med eksterne evalueringer – et groft indtryk af, hvordan resultaterne fra støttede projekter placerer sig i forhold til, hvad der ellers er udviklet og afprøvet under varierende vilkår, og hvilken skala for succes man overhovedet opererer indenfor, når det gælder indsatser for udsatte mennesker.

Skalaen er netop væsentlig at bemærke. Den viser, at det er notorisk svært at hjælpe gruppen af udsatte ledige i job. Derfor er små tal for fremskridt faktisk en succes: De afspejler, at der opnås en stor gevinst for såvel samfundet som den enkelte. Den samlede merværdi for samfundet, når en udsat ledig kommer i job, er 122.000-136.000 kr.²⁷ De opnåede resultater er således tilfredsstillende for fonden og for ansøgerne selv, selvom hovedparten af deltagerne i de støttede projekter faktisk ikke kommer i mål, hvad angår selvforsørgelse.

Overordnet er det desuden interessant, at der indtil videre ikke har vist sig noget loft for, hvor mange, der kommer i mål, dvs. om de usædvanligt langvarige indsatser, fonden har støttet, vil blive ved at have en vækst gennem hele projektperioden og derfor kan nå meget højt op, eller om de stagnerer på et tidspunkt. I STAR’s projekt Frontrunner for 15 kommuner lykkedes det eksempelvis at få i alt 15 % i uddannelse eller beskæftigelse, men udviklingen gik i stå i projektets sidste fem måneder, hvor man øjensynligt havde ramt et loft.²⁸ Det er væsentligt at se, om der er et mønster for dette, når der kommer flere resultater.

Dertil kommer, at projekternes evalueringer ved siden af de rene beskæftigelsestal angiver progression for andre dimensioner inden for livsmestring, som er lige så væsentlige. Disse tal er endnu sværere at sammenholde på tværs – men det kan fx angå bedring i psykisk trivsel, evne til at strukturere hverdagen eller opnåelse af en tillidsfuld relation til medarbejdere og frivillige. Præcis hvad der sker i de enkelte projekter,

og hvad det fører til, rummer vigtig viden, som skal bringes ind i feltet, efterhånden som der vil foreligge større klynger af data.

De foreløbige resultater spiller ind i kernen af et problem og en igangværende udvikling i samfundet. Gruppen af ledige borgere med komplekse problemer har ikke ændret sig radikalt i årevis stort set uanset konjunkturer og politiske indgreb²⁹ – men der tegn på, at nålen begynder at flytte sig, og også standardindsatsen er blevet bedre med bl.a. mere virksomhedsrettet indsats, som det fremgår i Rambølls evaluering af metoden JobFirst.³⁰ Kommunerne udviser stor interesse for at løse problemet, og STAR udruller aktuelt fase 2 af indsatsen Flere skal med i 30 kommuner, målrettet gruppen af udsatte ledige.³¹ Projektmodellen er tænkt som fremtidig skabelon for alle landets jobcentre, og derfor er der momentum for, at viden fra fondens projekter kan spille positivt ind. En hovedlov på området er under udarbejdelse, og den skal sikre fokus på, hvad der reelt hjælper den enkelte, frem for afvikling af aktiviteter – outcome over output. Det er også besluttet at vedtage et princip om ”Én plan” i 2018, og loven skal gøre det muligt for borgere og familier med komplekse og sammensatte problemer at få én samlet handleplan af kommunen og dermed bedre og mere sammenhængende hjælp.

På den måde er der frugtbar jord, hvor klyngen af projekter støttet af fonden kan skabe lokal udvikling, men også samlet levere en god portion væsentlig viden om, hvordan den helhedsorienterede indsats kan kobles med et beskæftigelsesfokus. Der er derfor et vigtigt potentiale og et stort behov for deling af viden fra projekterne, efterhånden som de evalueres. Med en række tunge evalueringer udført og flere i pipeline er fonden på højde med princippet om at opbygge viden til gavn for feltet.

Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge

Fokusområdet Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge er i høj grad relevant for såvel udsatte unge som for samfundet. Gruppen af udsatte unge uden uddannelse eller job ligger fortsat på et højt niveau med 5.000 nye unge hvert år eller 7 % af hver årgang, så mere end 170.000 unge mangler et solidt afsæt for at kunne klare sig selv.³² Manglen på faglærte er meget stor³³, og frafaldet på erhvervsuddannelserne er højt trods et mindre fald de seneste år.³⁴ De udsatte unges manglende tilknytning koster samfundet 12-15 mia. kr. årligt.³⁵

Inden for dette fokusområde støtter fonden initiativer, der effektivt hjælper praktisk begavede udsatte unge videre i erhvervsuddannelse

eller job. Det omfatter løft af de forberedende tilbud, som f.eks. FGU'er, så de i højere grad bliver led i en uddannelsesføddekæde, fokus på mere sikre overgangssituationer i de unges liv, praksisrelaterede indsatser i folkeskolen samt styrkede koblinger til erhvervslivet og civilsamfundet.

Trods relevansen har fokusområdet været mindre søgt end ventet. Feltet har været præget af en stor reform af de forberedende uddannelsstilbud med oprettelsen af Den Forberedende Grunduddannelse FGU i 2017, men også reformen af erhvervsskolerne i 2013. Det har vist sig vanskeligt at geare eller igangsætte indsatser i et felt, som er domineret af et behov for at finde basalt fodfæste fagligt og organisatorisk, og større ansøgninger rettet mod erhvervsområdet har været relativt få. I alt er støttet 17 projekter inden for fokusområdet bredt, herunder flest metodeudviklingsprojekter, men også et byggeri, en kampagne og konferencer og en analyse.

De opnåede resultater i støttede projekter er fine og bekræfter, at et kombineret fokus på den sociale dimension og uddannelse eller beskæftigelse kan understøtte unges evne til at stå på egne ben. Fonden Unges og fakta hjælper autister i job, og næsten alle gennemfører³⁶, Glad Fonden er godt på vej med en uddannelse til unge med handicap³⁷, og Region Sjælland har sammen med tre erhvervsskoler udviklet en fastholdelsesindsats i Projekt FAST, som har bragt frafaldet ned på 9,8 %, hvor man for de konkrete studieretninger havde forventet et frafald på 40-60 % afhængigt af elevtyper.³⁸ Projektet har både haft god virkning og stor volumen:

Region Sjælland: Projekt FAST

Projekt FAST havde det formål at øge udsatte unges evne til at holde ved deres erhvervsuddannelse. Metoderne har båret frugt: En intern måling viser, at frafaldet blandt elever i projektets målgruppe er reduceret til 9,8 %, hvor skolerne forventede et frafald på 40-60 % generelt og helt op til 70 % for de mest truede elever. Med en fastholdelsesgrad på 90 % ligger projektet væsentligt over det statslige mål om, at 60 % skal gennemføre deres erhvervsuddannelse i 2020.

Der indgik 570 elever på ZBC Slagelse, Roskilde Tekniske Skole og EUC Sjælland i Næstved. Oprindeligt skulle 300 elever deltage, men efterspørgslen viste sig at være større. I alt 126 medarbejdere blev efteruddannet. Skolerne udvalgte fagretninger, der har været særligt ramt af frafald: elektrikere, tekniske designere, webudviklere, SOSU-området samt data, vvs, transport, frisører, struktører og mekanikere.

Indsatsen bygger på 1) aktiv inddragelse af de unge med ugentlig selvrapporing om faglig og social trivsel i en specialbygget app, 2) tæt og hurtig opfølgning på data om mistrivsel, 3) udvikling af en skolekultur, hvor mistrivsel er noget, man taler om, og 4) en ny fælles forståelse af eleverne mellem faglærere og vejledere.

Fonden støttede i 2017 med 10.307.000 kr. ud af 13.910.725 kr. Projektet afsluttes med en konference i efteråret 2020.

Tilsvarende er et byggeri til fremme af sundhed på Middelfart Produktionsskole vellykket og anvendes didaktisk som tiltænkt.³⁹ På Skive-Viborg HF og VUC har mindst 43 % af deltagerne i projekt Skybrud har haft væsentlig gavn af en frafaldsindsats, hvor 48 % jf. evalueringen har påbegyndt erhvervsuddannelse, mens yderligere 25 % har besluttet sig for at søge ind.⁴⁰ Frederikshavn Produktionsskole har i det lille og internt evaluerede projekt Skab Dig erfaret, at coaching har skabt forandringer hos 60 elever, som har fået mere selvtillid og oplever at klare sig bedre i uddannelsen.⁴¹

Trods de gode projektresultater er det indtil videre vanskeligt at pege på, at fondens støtte samlet har bidraget mere overordnet eller med særlig vægt til erhvervsuddannelsesområdet praksis. Erhvervsskolerne har ikke taget den effektive frafaldsmetode fra Region Sjælland til sig (endnu), og der er foreløbig ikke politisk opbakning til lovmæssige ændringer, som kan bane vejen for, at unge med handicap får ret til en kompetencegivende uddannelse med erhvervsigte, så de kommer fri af økonomiske prioriteringer i de enkelte kommuner, som det er målet på langt sigt hos Glad Fonden.⁴²

Fokusområdet kan dog få betydning, hvis man ser på udviklingen af metoderne, som rækker ud over erhvervsuddannelse specifikt og via evalueringerne dokumenterer et potentiale, der kan arbejdes videre med. Også for udsatte unge viser det sig at være principperne om helhedsorienteret indsats og udgangspunkt i den unges eget perspektiv, der tæller, og med særlig vægt på psykisk sårbarhed, der i de senere år er vokset frem som et omfattende samfundsproblem.⁴³ Ni støttede projekter inden for Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge danner en klynge, hvor det handler om mental mestring, og hvor der jf. fondens principper *samtidig* er sigte på at gøre indsatserne relevante i forhold til de unges evne til at klare uddannelse eller beskæftigelse. Det gælder syv små og mellemstore projekter støttet med i alt 6.833.258 kr.⁴⁴, og to større, hvor Region Sjælland og Komiteen for Sundhedsoplysning tilsammen har modtaget 18.623.000 kr. Delresultaterne fra Komiteens projekt er opsigtsvækkende⁴⁵:

Komiteen for Sundhedsoplysning: Styrkelse af mental sundhed hos unge for fastholdelse i uddannelse

Projektet afprøver, om det evidensbaserede kursus "Lær at tackle angst og depression" virker på unge i alderen 15-25 år, så de får det bedre og i højere grad bliver i stand til at håndtere job eller uddannelse. Kurset skal styrke de unges tiltro til sig selv og er baseret på en peer to peer-tilgang, hvor de frivillige instruktører har personlig erfaring med angst og/eller depression. 42 kommuner deltager, oprindeligt måltal var 25 kommuner.

Første del af evalueringen fra Statens Institut for Folkesundhed viser, at kurset har statistisk signifikante effekter på de unges depression og angst. Før og efter kurset kan bl.a. måles hos de 1.329 deltagere:

- Andelen med høj angst falder 14 %.
- Andelen med moderat angst falder 10 %.
- Andelen med svær depression falder 24 %.
- Trivslen er øget 13 %.
- Psykosomatiske symptomer falder 4 %.

Evalueringen fra december 2019 er del 1 af 2, og første del belyser ikke, om der er virkninger ift. de unges job eller uddannelse. Men kursisterne udpeger i høj grad psykiske problemer som en barriere herfor, og relevansen synes derfor oplagt. Der følger en registeranalyse ultimo 2020, som undersøger effekterne på de unges job eller uddannelse.

Københavns Kommune har sat metoden i drift i jobcentrene, ligesom 23 kommuner fortsætter med kurset efter projektet. Der er særdeles stor efterspørgsel på kurset, og flere kommuner har måttet afvise af hensyn til kapaciteten. Aktuelt udbredes nyudviklede onlinekurser under COVID-19-krisen.

Fonden støttede i 2016 med 8.316.000 kr. ud af 8.816.330 kr. Projektet afsluttes december 2020.

Den store appetit hos kommunerne er tegn på, at der er et presserende problem med psykisk sårbare unge, og der er derfor et stort potentiale i at videreudvikle indsatser af samme kaliber som Komiteens, hvor også læring fra de vellykkede mindre projekter kan vise sig værdifulde – særligt udgangspunktet i de unges perspektiv, helhedsorienteret indsats, kobling til konkrete uddannelsessteder eller arbejdspladser, tværgående samarbejde og behovet for også at løfte fagprofessionelles kompetencer har vist sig relevant for en bedre støtte til de unge. Senest har fonden således i juni 2020 kunnet støtte flere nye tværsektorielle projekter med dette sigte i regi af ADHD-foreningen og to SOSU-skoler og samt ngo'en Fundamentet i samarbejde med Aarhus HF & VUC.

Udsatte familiers bæredygtighed

Inden for dette fokusområde støtter fonden helhedsorienterede indsatser, som styrker familiernes bæredygtighed og evne til at lægge langsigtede strategier for deres børn. Det drejer sig bl.a. om indsatser på tværs af sektorer, der opbygger familiernes økonomiske selvhjulpenhed, udvikler deres netværk i lokalsamfundet og styrker deres evne til at skabe en velfungerende ramme om børnenes uddannelse og trivsel.⁴⁶

Udgangspunktet er tanken om, at familien spiller en væsentlig rolle for, hvilken fremtid et barn får, og at der er et stort potentiale i at styrke socialt udfordrede hjem uden stærke boglige traditioner.⁴⁷ Det er i dag kun omtrent hvert andet barn af ufaglærte forældre, som får en uddannelse.⁴⁸ Arbejdsløshed og manglende uddannelse hos forældrene, fattigdom og en barndom i udsatte boligområder er negative præmisser, som velfærdssamfundets gratis uddannelse og udbredte daginstitutioner ikke eliminerer til fulde. Børn i udsatte familier lever hyppigt med faktorer som misbrug, kriminalitet, vold og psykisk sygdom, der i et vist omfang øger deres risiko for social marginalisering senere i livet. Udviklingen har inden for de seneste år været negativ for børn fra ufaglærte familier, sandsynligvis fordi de har mange sociale udfordringer.⁴⁹

Projekter støttet af fonden spiller sammen med en bred strømning, hvor der er interesse for at aktivere udsatte familiers egne ressourcer.⁵⁰ Antallet af anbragte børn er faldet med 8 % i perioden 2011-2018, og hovedparten får en familierettet støtte.⁵¹ Antallet af forebyggende indsatser til udsatte familier er steget, også mere end til individer.

Fonden har inden for fokusområdet støttet 29 projekter, som spænder vidt og omfatter rådgivningstjenester, kompetenceudvikling af fagmedarbejdere, opbygning af nye ngo'er, ferieophold, uddeling af bøger, metodeudvikling, udbredelse af metoder, vidensindsamling og håndsrækninger. Særligt tre klynger af projekter tegner et interessant mønster: 1) Helhedsorienterede indsatser for udsatte familier i seks kommuner, 2) fire store projekter med fokus på opbygning af forældrekompetencer og 3) 13 civilsamfundsprojekter, hvor frivillige støtter udsatte familier på vej mod bæredygtige liv.

Helhedsorienterede familieindsatser

En klynge dannes af seks store projekter i Aarhus, Morsø, Gladsaxe, Assens, Tønder og Jammerbugt Kommuner, støttet med i alt 66.293.300 kr. De omfatter i alt 290 udsatte familier. Sigtet er her at udvikle helhedsorienterede og tværfaglige familieindsatser, hvor der lægges vægt på familiens egne ressourcer, og hvor beskæftigelse og uddannelse er hovedmål sammen med løft af trivsel og livsmestring i øvrigt. Tilgangen bygger bl.a. på økonomen James Heckmans beregninger af, at det betaler sig for samfundet at investere i udsatte børn tidligt, selvom udgiften er større end vanligt på den korte bane.⁵² Fonden har dermed skubbet på en rullende snebold og øget andelen af kommuner, der arbejder med at udvikle helhedsorienterede indsatser for udsatte familier oven i de ca. 50 %, der i forvejen skønnes at være i gang med "Sveriges-modellen"

som forbillede.⁵³ Der er indtil videre vægtige slutresultater fra projekterne i Assens og Gladsaxe Kommuner, som evalueres af hhv. VIVE/Oxford Research⁵⁴ og Deloitte⁵⁵:

Gladsaxe Kommune: Projekt Tidlig Indsats

I alt 56 udsatte familier har været tilknyttet projektet, hvor Gladsaxe Kommune har afprøvet en tidlig helhedsindsats for familier med børn i alderen 0-3 år. Evalueringen fra VIVE viser, at familierne har et positivt udbytte, hvor 75 % føler sig hjulpet af forløbet. Børnene trives bedre, mindst to anbringelser er forebygget, og forældrene kommer tættere på beskæftigelse. Der er en højere grad af stabilitet i familiernes samlede liv, og det vurderes, at indsatsens fokus på forældrenes livsmestring har styrket forholdet mellem forældre og børn.

De udsatte familier havde før projektet en stejl nedadgående kurs, hvor andelen i selvforsørgelse faldt fra 70 % til 40 % over to år. Med indsatsen er den negative udvikling vendt, og andelen af selvforsørgende forældre er vokset til 62 % for familierne samlet, for mødrene specifikt fra 21 % til 55 %. Dertil er 8 % flere kommet i virksomhedspraktik. Med støtte fra den kvalitative analyse vurderes, at de gode effekter for mødrene skyldes indsatsen.

Det er kommunens vurdering, at indsatsen har forebygget anbringelser i et omfang, så der er en god businesscase for investeringen i den helhedsorienterede indsats. Merudgiften er ca. 1 mio. kr. årligt, som vil være tjent hjem efter 5 år, hvis blot én anbringelse undgås. Projektets resultater formidles bl.a. via den nyskabende digitale platform "Social Talks", som er målrettet praktikere på familieområdet.

Fonden støttede med 5.716.800 kr. ud af 23.523.977 kr. i november 2016, og projektet afsluttes efteråret 2020 med en konference.

Assens Kommune: Projekt Job og Familie – alle borgere er en del af vores fællesskab

I projektet fik udsatte familier intensiv hjælp i en tværfaglig, helhedsorienteret familieindsats, hvor der er fokus på sammenhæng og opbygning af tillid, så familierne bedre bliver i stand til selv at komme på banen. Projektet omfattede 50 udsatte familier med 72 voksne og 89 børn i projektet. Slutevalueringen fra Deloitte viser:

- 45 % af børnesagerne har kunnet lukkes, da familien nu trives.
- 44 % af forældrene er i beskæftigelse, heraf er 22 fuldt selvforsørgende.
- 23 % af de voksne og 19 % af børnene har målbart øget trivsel.

Der er arbejdet målrettet med virksomhedsrettede indsatser, og dataanalyse viser, at andelen af borgere i virksomhedsrettet indsats har været stigende over projektperioden. Projektteamet har desuden arbejdet med borgerens motivation og tro på egne evner. Et vigtigt element har i den forbindelse også været at tage hånd om borgerens oplevede barrierer for beskæftigelse. Der dokumenteres en sammenhæng, hvor bedring af forældrenes evne til at forsørge familien fører til mindre behov for hjælp til børnene.

Projektet har medført en omkostningsbesparelse på 4,9 mio. kr. i projektperioden, og selvom det kun udgør 56 % af investeringen, ventes en positiv businesscase på længere sigt, da der er flere virkninger af indsatsen efter evalueringstidspunktet. Kommunen arbejder i sommeren 2020 med en forankringsmodel.

Fonden støttede i 2016 med 9.286.000 kr. ud af 18.517.550 kr. Projektet er afsluttet juni 2020.

Resultaterne fra Assens og Gladsaxe viser, at indsatserne kan nedbringe omkostninger og forebygge dyre anbringelser – hvis man tager udgangspunkt i faglige vurderinger af, hvad forebyggelsesindsatserne har betydet, og hvis det vurderes over en længere tidshorizont. Dermed også sagt, at det er virkninger, der er svære at dokumentere med høj validitet nu og her, men som kan kaldes lovende, og som udbygger den eksisterende dokumentation. De virksomme mekanismer i projekterne korreponderer i høj grad med fondens principper, hvor særligt forståelsen af en ”bæredygtig” familie også omfatter forældrenes evne til at blive rollemodeller for deres børn som aktive på arbejdsmarkedet. Det er bemærkelsesværdigt, at mange af forældrene og særligt mødrene faktisk kan hjælpes i job eller uddannelse trods svær ledighedshistorik, og at forældrenes beskæftigelse og uddannelse er rehabiliterende for hele familien.

Hvordan resultaterne placerer sig i en bredere kontekst, er ikke nemt at afgøre. Det er svært at finde sammenligningsgrundlag for familieindsatser, også fordi der ikke er lang tradition for at måle på sådanne. Resultaterne fra Gladsaxe og Assens Kommunes projekter kan dog sammenlignes med bl.a. et beslægtet storskalaforsøg i regi af STAR. STAR’s ambitiøse projekt ”Helhedsindsats for udsatte familier” blev udført i 2014-2016 og fik 91,3 mio. i støtte. I alt 10 kommuner med 348 familier deltog hen over to år. Resultaterne var overordnet positive, på den måde at børnenes trivsel, skolefravær og fritidsjob blev bedret, og at andelen af børn med svære problemer faldt fra 49 til 40 %. I alt 14,6 % af forældrene kom i beskæftigelse i mere end 10 uger, men en effektmåling i Furesø Kommune viste, at kontrolgruppen havde samme fremgang som indsatsgruppen.⁵⁶

Andet relevant sammenligningsgrundlag findes desuden i fire store projekter fra Norge og England, hhv. HOLF,⁵⁷ The LIFE Programme⁵⁸ og to projekter evalueret under fællestitlen Family Interventions.⁵⁹ Også her ses gode sociale effekter, men manglende eller en svag progression ift. beskæftigelse. I HOLF kom 5 % i ordinært job og 3 % i uddannelse, hvilket ikke var mere end i en kontrolgruppe. I The LIFE Programme svingede resultaterne fra 0 % til 10 %, der kom i beskæftigelse i indsatsperioden, afhængigt af lokalområde. I de to projekter under The Family Intervention kom yderligere 10 % i beskæftigelse og 10 % fastholdt deres eksisterende job. Man kan også kigge på aktivitetsparate unge i alderen 18-29 år, idet det i flere af projekterne er unge forældre, der indgår, og her er det på landsplan ca. 12 % af de mest udsatte unge, der årligt kommer i uddannelse eller beskæftigelse via standardindsatsen.⁶⁰

På den baggrund forekommer det – med forbehold for forskellige opgørelsesmåder mv. – rimeligt at sige, at de projekter, fonden har støttet, foreløbig klarer sig godt, hvad angår forældrenes beskæftigelse. Dertil kommer målinger af progression på mange andre måder, og også her er det problematisk at sammenligne på tværs. Men evalueringerne peger på forbedret trivsel for børn og voksne, lukning af børnesager, fald i antallet af støtteforanstaltninger, progression i børnenes fremmøde i skole og dagtilbud og en oplevelse af endelig at blive hørt og få indflydelse på egen sag. Resultaterne egner sig dårligt til benchmarking, men det er absolut vigtigt at sætte dem i spil med hinanden i læringsøjemed og faglige drøftelser af, hvad der ser ud til at virke hvordan afhængigt af omstændigheder, efterhånden som projekterne enkeltvist og i klynger afsluttes.

Data fra de øvrige projekter i klyngen er endnu spinkle, og om de på samme måde viser et løft af uddannelse og beskæftigelse, så der kommer en omfattende dataunderbyggelse af koblingen, vil blive klart med de afsluttende evalueringer i de kommende år.

Fondens donationer spiller sammen med gode offentlige investeringer med korresponderende mål⁶¹ og medvirker dermed til at skabe vedholdende opmærksomhed, volumen og mere varig effekt. Faglig udvikling har relevans, men også politiske indgreb er af stor betydning for området. Graden af beskæftigelse og uddannelse for forældre fra udsatte familier er generelt steget, og antallet af kontanthjælpsmodtagere med børn er faldet i kølvandet på nye krav og begrænsninger af ydelser – ”kontanthjælpsloftet” og ”225-timers-reglen”.⁶² Det er positivt, men andre undersøgelser viser dog, at udsatte familiers livskvalitet (relationer, økonomi, livstilfredshed) samtidig samlet set er faldet, og flere børn lever under fattigdomsgrænsen.⁶³

Fondens samtænkning af beskæftigelse og helhedsorienteret social indsats bør forebygge, at støttede projekter læses ind i den ideologiske debat. Dermed kan der være basis for en langtidsholdbar metodeudvikling, som hæver sig over politiske slagsmål. Projektet i Gladsaxe Kommune er desuden et frikommuneforsøg, og med de positive resultater in mente kan det betyde, at der kommer permanente ændringer i lovgrundlaget. Fonden forstærker dermed en generel bevægelse på området, men bidrager også qua omfattende evalueringer med en dybde i vidensudviklingen, der ikke er stærk tradition for.⁶⁴ De positive resultater, der jf. ovenfor foreløbig er af fokusområdets klynge af projekter, vækker faglig og politisk interesse – forventeligt stigende med eksterne slutevalueringer i de kommende år.⁶⁵ Projekterne som klynge betragtet kan potentielt bidrage markant til en positiv udvikling på samfundsniveau.

Udvikling af forældrekompetencer

Også en klynge af fire store metodeudviklende projekter, hvor der er fokus på bl.a. forebyggelse og udvikling af forældrekompetencer, har potentiale til at gøre en forskel – og det i en ganske stor del af landet alene i projektperioderne, hvor der er aktiviteter i 16 unikke kommuner.⁶⁶ I alt 789 udsatte familier indgår i projekterne, som bygger på forskellige tilgange, men alle sigter på at aktivere familiens egne ressourcer, som også fondens princip angiver. Det drejer sig om 1) Metodecentret: Videreudvikling og udbredelse af metoden Minding the Baby til syv kommuner, 2) Odense Kommune: Tidlig indsats for nybagte forældre i projekt FAMKO, 3) VIA: Videreudvikling og udbredelse og PMTO Teens til otte kommuner, 4) København og Gladsaxe Kommuner: Afprøvning af traumeindsats ud fra metoden Sleeping Dogs i projekt ”Styrket indlæring, bedre skolegang”. De er i alt støttet med i alt 56.638.000 kr. Der er endnu ikke resultater herfra, men der arbejdes med videreudvikling af evidensbaserede metoder og ambitiøse evalueringdesign, hvor der i tre af fire projekter indgår kontrolgrupper. Derfor forventes, at projekterne, hvis de lykkes, vil levere metoder med en høj grad af evidens for effekten. Dokumentation af effekt kan åbne døre til den videre udbredelse. Det kan eksempelvis ske, særligt hvis metoderne efterfølgende fx kobles op på Socialstyrelsens udviklings- og investeringsprogram, der er støttet med 249 mio. kr. og netop har sigte på effektive metoder.⁶⁷

Støtte til udsatte familier fra civilsamfundet

Via støtte på i alt 92.086.838 kr. til en klynge af 13 civilsamfundsprojekter har fonden sikret en væsentlig opgradering af den frivillige støtte til udsatte familier – med udgangspunkt i tanken om, at forældrene selv har ressourcer og ikke skal erstattes af hverken frivillige eller professionelle.⁶⁸ Dermed tages der desuden afsæt i fondens princip om, at civilsamfundet skal bidrage komplementært til fx de store kommunale forsøg på at indføre helhedsorienteret familiebehandling.

Der er ca. 32.000 udsatte familier og 53.066 udsatte børn og unge i Danmark⁶⁹, og ngo'ernes projekter kan potentielt favne en betydelig del af denne målgruppe⁷⁰, men også nå bredere og mere forebyggende ud til familier i gråzonen. Særlig gennemslagskraft har foreløbig vist sig i to store projekter støttet med i alt 63.527.000 kr.: Røde Kors' projekt Familien i Fokus og projekt Hele Danmarks Familieklub i regi af KFUM's Sociale Arbejde, FDF og KFUM Spejderne.

Røde Kors har et mål om at inkludere 4.000 udsatte børn og voksne i familienetværk, som i antal skal øges fra 55 til 75, men også at tilbyde 500 familier en særlig familieven, ligesom 250 forældre skal have en erhvervsmentor. Måltallene er godt på vej til indfrielse: Foreløbig er der 60 netværk, totalt nås 2.904 personer, mens der har været 103 forløb med erhvervsmentor og 168 forløb med en familieven.⁷¹ Der er også stor volumen hos KFUM's Sociale Arbejde, FDF og KFUM Spejderne, som vil oprette 175 familieklubber for 1.575 familier og indtil nu har etableret 55.⁷²

Den væsentlige værdi ligger ikke blot i den store volumen, men også i den virkning, der kan måles. Der findes mange familieindsatser i ngo-regi, men langt fra alle har dokumentation for, hvilken forskel de gør. Evalueringerne af de projekter, fonden har støttet, er derimod omfattende, og resultaterne er indtil videre overvejende positive. I VIVE's midtvejsevaluering af Hele Danmarks Familieklub ses, at børnene oplever nærvær og fokuseret tid med deres forældre i familieklubberne, og at særligt børn af forældre uden for arbejdsmarkedet og børn af enlige forældre kan høste læring angående sociale regler.⁷³ Ligeledes viser VIVE's midtvejsevaluering af Familien i Fokus, at Røde Kors' frivillige understøtter familiernes livsmestring, så deres trivsel øges, og forældrene bliver rustet til at klare job eller uddannelse.⁷⁴ Uddybende om projektet og dets resultater:

Røde Kors: Projekt Familien i Fokus

Projektet er båret af frivillige, som støtter udsatte familier, så de bliver bedre til at mestre livet. Indsatsen varetages af 1) familievenner, som kommer i hjemmet og yder psykosocial støtte, og 2) mentorer, der støtter på vejen mod job eller uddannelse. Mange af familierne deltager desuden i Røde Kors' familienetværk.

Evalueringen viser, at Røde Kors lykkes med at rekruttere ressourcestærke frivillige, og at de udsatte familier har stort udbytte:

- 71 % vurderer, at de i høj grad har haft gavn af forløbet med en familieven.
- 80 % har efter eget udsagn i høj grad profiteret af forløbet med en job- eller uddannelsesmentor.

Røde Kors har endvidere selv optalt, at 34 % af borgere i mentorforløb særligt for ledige er kommet i job eller uddannelse. Svarende til 11 personer ud af 32 afsluttede forløb. Hertil kommer mentorforløb, hvor 17 af 18 borgere er blevet fastholdt i deres uddannelse, ligesom 13 har gennemført virksomhedspraktik med støtte fra en mentor.

Datamaterialet peger på, at de frivillige yder hjælp til selvhjælp. VIVE konkluderer: "Forældrene styrkes markant i deres mestring af hverdagslivet: at de selv kan søge arbejde, selv er i stand til at afslutte studiet, selv kan organisere hverdagen med dagtilbud, skole, lektielæsning, indkøb osv. og samtidig have overskud til fx at tage konflikter med børnene".

Fonden støttede med 24.057.000 kr. ud af 35.998.525 kr. kr. i november 2016. Projektet afsluttes maj 2022.

Ikke mindst fremgangen ift. uddannelse og beskæftigelse i Røde Kors' projekt er nyskabende, idet få sociale ngo'er arbejder med et fokus på udsattes evne til at forsørge sig selv. Her ses også en kobling til fondens princip om at gøre virksomheder og beskæftigelse til en ressource. Resultaterne understøtter desuden en udvikling på beskæftigelsesområdet, som går mere i retning af komplementære samarbejder end markedslogikker.⁷⁵ Samme greb ses i variationer i andre støttede projekter: Tønder Kommune arbejder sammen med hhv. Frelsens Hær og Home-Start om familieindsatser, mens Frivillige fra Fonden for Socialt Ansvar samarbejder med skoler i København og omegn om at opbygge læringsmiljøet hos udsatte familier.

Samlet viser fokusområdet, som er det mest ansøgte og støttede i det sociale initiativ, gode foreløbige takter. Der ventes en markant øget mængde data med flere resultater de kommende år, som vil udbygge feltets viden om, hvordan og hvorvidt et fokus på at opbygge udsatte familiers bæredygtighed kan hjælpe med at bryde den negative arv for udsatte børn og unge.

Udsatte unges fritidsjob og iværksætteri

Fokusområdet er et af de mere specifikt handlingsanvisende i det sociale initiativ. Baggrunden er en vis viden om, at fritidsjob kan styrke unges livskompetencer og potentielt øge chancen for at bryde negativ social arv. Når unge får fritidsjob, styrker det deres arbejdsmarkedskompetencer, forebygger kriminalitet og anden risikoadfærd, og der er tegn på, at de klarer uddannelse bedre på langt sigt.⁷⁶ Inden for dette fokusområde støtter fonden eksempelvis jobformidling, som gør det let for erhvervslivet at hyre fritidsjobbere, helhedsorienteret støtte til unge på vej mod fritidsjob, mentorordninger der hjælper den unge ind på arbejdspladsen eller styrkelse af organisationer, som klæder unge på til at starte egen virksomhed.

Trods de gode virkninger er andelen af unge med fritidsjob på landsplan faldet med 6 procentpoint i perioden 2008-2017, i (u)takt med at der er opbygget mere viden om betydningen af fritidsjob.⁷⁷ Kurven er steget stabilt siden 2014, men der er lang vej til niveauet før 2008.⁷⁸ I 2017 arbejdede cirka 60 ud af 78 igangværende boligsociale helhedsplaner med at få unge i fritidsjob gennem målrettede indsatser⁷⁹, ligesom fx Aarhus⁸⁰ og Københavns Kommuner⁸¹ har søsat egne fritidsjobindsatser, men der er øjensynligt behov for og plads til flere. Der er således politisk op-

mærksomhed på at øge antallet af unge i fritidsjob med en fornyet vilje til at fjerne lovbarrierer, fx vedr. beregning af boligstøtte, så udsatte unges familier ikke længere bliver modregnet økonomisk som følge af den unges lønindkomst.⁸² Beskæftigelsesministeriet har desuden bedt Branchefællesskaberne for Arbejdsmiljø komme med bud på yderligere forenklinger af regler for yngre fritidsjobbere på 13-15 år med henblik på at få flere i fritidsjob.

Fonden har med støtte til fritidsjobprojekter, men også andre aktiviteter, stimuleret udviklingen. I 2017 afholdt fonden en konference om fritidsjob, hvor fagfolk, virksomheder, unge og politikere deltog, og der blev qua konferencen iværksat et digitalt netværk på LinkedIn, som siden er udbygget med et analogt. Fonden har i kølvandet på indsatserne kunnet støtte et stigende antal fritidsjobprojekter. Indtil nu er støttet 13 fritidsjobsprojekter, som omfatter 5.660 unge, heraf er målet, at 2.628 skal i ordinært fritidsjob og 310 i lommepenge- eller træningsjob (hvor lønnen ikke betales af virksomheden, men fx af en boligsocial helhedsplan eller en kommune). I alt var 109.500 unge i fritidsjob i 2017, så andelen i de støttede projekter samlet er pæn, navnlig idet udsatte unge udgør en begrænset del af gruppen.

Foreløbig er hhv. 60 og 455 unge hjulpet i træningsjob eller fritidsjob. Hovedparten af projekterne har en høj succesrate, idet en stor del af alle de unge, der kommer i forløb, også får fritidsjob og på anden måde profiterer af indsatsen. Der er ikke nogen afsluttede projekter, men lovende tal fra interne statusopgørelser og flere positive tal fra eksterne midtvejsevalueringer, fx:

Fællessekretariatet for den boligsociale helhedsplan i Svendborg

Projektets mål er, at 220 udsatte unge fra to udsatte boligområder i Svendborg skal i fritidsjob, og i kølvandet herpå skal flere påbegynde ungdomsuddannelse eller job. Evalueringen fra LG Insight⁸³ viser bl.a.:

- Alle 65 unge, der indtil nu har gennemgået indsatsen, er kommet i fritidsjob.
- I alt er skabt 81 fritidsjobs.
- 81 % af de unge bliver i jobbet i mindst 6 måneder.
- 85 % af de unge oplever personlig progression af indsatsen.
- Der er indgået samarbejdsaftaler med 35 virksomheder.

Modellen, hvor der samarbejdes mellem studievejleder, familie, kommune og boligsocial fritidsjob-ambassadør, virker, og indsatsen er relativt billig set i forhold til antallet af skabte jobs.

Fonden støttede med 3.819.000 kr. ud af 5.378.000 kr. i november 2017. Projektet afsluttes ultimo 2021.

FISKEN – opbygning af fritidsjobindsats i Valby

Foreningen FISKEN vil udvide sit område geografisk og formidle 205 fritidsjobs til udsatte unge i Kulbanekvarteret, Valby. Afdelingen skal være økonomisk bæredygtig. Midtvejsevalueringen fra LG Insight⁸⁴ viser, at der er indtil nu opnået:

- 93 ud af 163 unge eller 57 % er kommet i fritidsjob.
- 50-93 % fastholdt i jobbet efter 3 måneder, afhængigt af opgørelsesmåde.
- Der er afholdt 9 jobkurser på skoler for 236 elever, indgået 12 virksomheds-samarbejdsaftaler og deltagelse i netværksmøder med områdets social- og ungeaktører.

Fonden støttede med 3.466.000 kr. kr. i november 2016. Projektet afsluttes ultimo 2022.

Projekterne spiller ind i et broget felt, og igen er en sammenligning af resultaterne med andre en svær opgave. Der findes ikke landsdækkende tal for, hvor effektive fritidsjobindsatser normalt er, der er stor variation i målgruppernes udsathed og alder i de projekter, der findes, ligesom definitionen af fritidsjob kan variere. Nogle gange medtælles lommepengejob, andre gange opgøres kun jobs på ordinære vilkår. Der kan også være tale om arbejdstimer i hold, og fx ligger Fritidsakademiet FRAK relativt lavt med sit projekt Ukrudt, hvor 38 % foreløbig er kommet i fritidsjob, men oven i de individuelle fritidsjobs er der per juni 2020 lagt 6.044 arbejdstimer, hvor de unge har løst ordinært betalte opgaver i grupper.

Et sammenligningsgrundlag kan dog – med alle disse forbehold in mente – findes i evalueringen af Landsbyggefondens omfattende indsatser. Evalueringen viser, at 48 % af unge i alderen 15-20 år er blevet hjulpet i fritidsjob gennem projekter i udsatte boligområder.⁸⁵ Dette tæller både lommepengejobs og ordinære jobs, der skelnes ikke mellem udsatte og ressourcestærke unge, og aldersgruppen er ældre end i de fleste af de projekter, fonden støtter, som går ned til 13 år – hvor det pga. arbejdsmiljølovgivningen er ekstra svært at finde fritidsjob. De 48 % er derfor til dels opnået på et mindre udfordrende grundlag end det, der er aktuelt i hovedparten af projekterne i fondens portefølje, hvor lommepengejobs kun undtagelsesvist indgår.

Delresultaterne fra FISKEN, Svendborg og FRAK er på den baggrund fine, og dertil kommer også projekt Fra Fritidsjob til Faglært i regi af Boligselskabet Sjælland. Her er foreløbig 68 % kommet i ordinært fritidsjob og 30 % i lommepengejob/fritidsjob med støtte. Samlet er andelen af unge, der kommer i fritidsjob eller på anden måde arbejder og får løn, således høj i projekter støttet af fonden. Projekterne har typisk også

mål for de unges sociale kompetencer, som er endnu sværere at sammenstille på tværs, men det samlede billede fra midtvejsevalueringer og statusnotater er, at de unge har udbytte også på dette niveau og bl.a. opnår en større tro på sig selv.

Styrken i fokusområdet samlet er også den gode volumen, som ikke mindst hentes ved det landsdækkende projekt Coop Crew, hvor Ungdomsskoleforeningen arbejder sammen COOP.⁸⁶ Her indgår 3.776 unge og 23 ungdomsskoler i indsatsen. Men det er også særligt lovende for den videre udvikling af feltet, at fonden har støttet nye former for samarbejder, hvor der dels er en direkte erhvervskobling som i COOP-projektet, men hvor også sociale ngo'er som noget nyt fatter interesse for tilgangen, som det ses hos Red Barnet i samarbejde med Meyers Madhus i projekt Måltid, Fritid, Fremtid.

Da der samtidig er sigte på indsatser, som skal fortsætte efter projektperioderne, er gevinsten derudover også, at der er skabt en infrastruktur, som vil blive ved med at generere fritidsjobs også bagefter, sådan at den negative udvikling i antallet af unge med fritidsjob kan vendes på langt sigt. Det er særlig væsentligt, at det er *udsatte* unge, der hjælpes i fritidsjob – de har vanskeligere ved at finde vej til job, og derfor har projekterne ikke bare betydning for den samlede kurve, men også for at en særlig gruppe bidrager til at vende udviklingen. Ligesom projekterne medvirker til, at der udvikles viden om udsatte unges udbytte af fritidsjob specifikt.

Interessen for at styrke unges iværksætterier, som er den anden del af fokusområdet, har været begrænset.⁸⁷ Det vil kræve en betydelig op-søgende indsats, hvis fonden skal være lokomotiv for at udfolde potentialet i unges iværksætterier yderligere. Det er ikke den position, fonden sædvanligvis indtager, og derfor er det muligt, at iværksættertematikken på sigt skal bortfalde som del af fokusområdet, afhængigt af fondsbestyrelsens ønsker.

Socialt byggeri med målbar effekt

Fokusområdet bygger på tanken om, at bedre fysiske rammer kan være en vej til at opnå målbare forandringer på det sociale område. Psykiatriske hospitaler er et bemærkelsesværdigt eksempel. Her har bedre indretning medført lavere medicinforbrug og færre bæltefikseringer.⁸⁸ Fonden støtter udvikling af byggeri og anlæg, som styrker den sociale indsats

og målbart bedrer udsatte borgeres liv. Prototyperne skal samtidig have værdi for samfundet, så projekterne bliver økonomisk bæredygtige.

Der er foreløbig støttet syv bygge- og anlægsprojekter, som tæller ombygning og nybygning af tre væresteder og et forsorgshjem, nye rammer til rehabilitering af hjerneskadede, udearealer til et krisecenter, bo- og behandlingsfaciliteter til anbragte børn og familier, to specialefterskoler og ny samlokalisering af medarbejdere inden for social, sundhed, civilsamfund og psykiatri.

Generelt har fokusområdet været svagt ansøgt, eller ansøgerne har i begrænset omfang koblet sig til tanken om, at der kan måles specifikke forbedringer for udsatte borgere i kølvandet på et byggeri. Udgangspunktet har ofte været et rent praktisk behov for nye faciliteter, uden at der har været en socialfaglig strategi for byggeriet. For at sikre, at potentialet i ansøgerfeltet er afsøgt, har fonden i fællig med Realdania udgivet en forundersøgelse om området og afholdt to velbesøgte gå-hjem-møder i Aarhus og København.⁸⁹ Realdania har endvidere støttet udarbejdelsen af en forskningskortlægning.⁹⁰ På den måde har fondene sammen banet vejen for en ny måde at tænke arkitektur, sociale indsatser og effektmålinger sammen på, men endnu mangler der konkrete resultater, som for alvor kan tydeliggøre værdien af tilgangen.

Foreløbig er et enkelt projekt inden for fokusområdet afsluttet og slutevalueret: ombygning af gårdhaven på Randers Krisecenter.⁹¹ Evalueringen er kvalitativ, da det ikke lod sig gøre at samle kvantitative data som planlagt, og derfor er udsigelseskraften begrænset. Vurderingen er positiv, og det konkluderes, at haven tjener det ønskede formål og understøtter krisecenterets socialfaglige arbejde. Der er skabt et frirum, hvor det er muligt for beboerne at finde ro fra deres vanskelige livssituation. Gårdhaven stimulerer og udvikler børnenes fantasi, og det kan bl.a. ses, at der leges længere lege. Der er som en uventet sidegevinst opstået nye muligheder for fællesskab på tværs af familierne i krisecenteret.

Derudover er der under andre fokusområder støttet to byggeprojekter, som leverer relevant viden om sammenhængen mellem byggeri og socialfaglig indsats, selvom de faktisk ikke var tænkt inden for en sådan ramme: 1) indretning af værestedet Makers Corner i Roskilde og 2) spisesal, køkken og undervisningslokaler til Middelfart Produktionsskole støttet inden for hhv. Livsmestring, uddannelse og arbejde og Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge:

Roskilde Kommune: Etablering af beboelige containere til lærings-, arbejds- og værkstedsfællesskab. Makers Corner

Formålet med Makers Corner var at skabe en ny ramme, hvor psykisk syge kan styrke deres faglige og sociale kompetencer i et praktisk arbejdsfællesskab. Byggeriet består af beboelige containere, der er placeret i en tidligere fabriksdal, og som huser værestedet, en ungdomsklub og et værksted for gør-det-selv-nørder. Omkring 30-35 borgere bruger værestedet i løbet af ugen. Evalueringen viser, at 78 % Makers Corner styrker recovery hos 78 % af brugerne.⁹² De nye rammer øger især de 25 % stærkeste brugeres selvværd, ligesom byggeriet skærper deres sociale og faglige kompetencer. Den rå æstetik og det aktive miljø er dog en udfordring for de brugere, som har brug for mere tryghed, og 13 % af dem har mindre gavn af de nye rammer.

Fonden støttede med 6.840.000 kr. ud af 9.063.000 kr. i maj 2016. Værestedet blev indviet i august 2017.

Middelfart Produktionsskole: Ny sundhedsfaglig bygning

Middelfart Produktionsskole fik midler til ny spisesal, produktions- og undervisningskøkken og undervisningslokale samt renovering af eksisterende bygninger. Skolen har strategisk fokus på at styrke elevernes sundhed, og interessen er stor blandt eleverne, så skolen har savnet plads og fysiske rammer, der understøtter den socialfaglige tilgang. Resultatet af nybyggeriet er en forøgelse af elevkapaciteten på 18 %, men også et mærkbart bedre miljø, som fremmer elevernes trivsel og åbner mulighed for, at de kan udvikle sig personligt og fagligt. Evalueringen viser, at de fysiske rammer har gjort det nemmere for eleverne at træffe de sunde valg: at bevæge sig fysisk, at spise frokost, at sidde og tale sammen, at være fokuseret på undervisningen, at træde ind i fællesskaberne, at holde orden og passe på skolen.⁹³

Fonden støttede med 10.000.000 kr. ud af 15.154.141 kr. i maj 2016. Bygningen blev indviet i juni 2018.

Overordnet er erfaringen, at det kræver en stærk ledelseshåndtering og en klar didaktik eller socialfaglig strategi, hvis de nye rammer skal være til gavn for målgrupperne. Læringen er også, at en tidlig og tæt dialog med de arkitekter, der skal tegne byggeriet, er afgørende – de kan, som det har vist sig i Makers Corner, operere med nogle forestillinger om, hvad målgruppen vil trives i, som skal nuanceres tidligt i processen med stærk inddragelse af brugerne. Også hvad angår evalueringen er det nødvendigt med en tæt dialog, som det viste sig for Randers Krisecenter, der ikke kom helt i mål med den planlagte evaluering. Dels skal evaluator, bevillingsmodtager og arkitekt-rådgiver samarbejde fra start til slut i en gennemtænkt proces, dels er det nødvendigt tidligt at skaffe klarhed over, hvordan der kan skaffes såvel kvantitative som kvalitative data, selvom det er svært fx at lave før-og-efter-målinger på en gruppe, der kun midlertidigt har ophold.

Det har vist sig som en genkommende erfaring, at der skal tænkes i nye baner af de tilkoblede evaluatore, da der ikke foreligger en skabelon for, hvordan man evaluerer sociale mursten. Fokusområdet bidrager således både med empirisk masse og nyudvikling evalueringsfagligt. I løbet af de kommende år afsluttes de øvrige støttede byggerier med grundige evalueringer, som vil bidrage væsentlig til udviklingen af viden om sociale mursten.

Læringspointer og principper

Fonden kan ikke alene ændre på samfundsproblemer af den kaliber, som program- og fokusområderne retter sig imod, men sammen med andre kan fonden bidrage til en positiv udvikling. Dette bidrag kan bl.a. undersøges ved at belyse, om de bærende tanker bag socialinitiativet på tværs af program- og fokusområder ser ud til at holde vand, og dermed om det gør en forskel at støtte projekter baseret på dem. Prismet for en sådan opmærksomhed er derfor de principper, fondens arbejde baserer sig på, og med flest mulige data fra projekterne. Hvilken kontekst spiller principperne ind i? Hvordan ser de overordnede principper ud i på et mere operationelt niveau som underprincipper? Bliver der taget afsæt i principperne, og fører det til det, vi håbede? Hvilke læringspointer har der vist sig, når principperne har mødt praksis?

Princip 1 **Styrk en helhedsorienteret og håndholdt indsats**

Baggrund for princippet

Fondens fokus på sammenhængende helhedsindsatser harmonerer med de strømninger, der ses i hele landet. Konteksten er et presserende og uløst samfundsproblem, hvor borgere, der har komplekse problemer, ikke systematisk får effektiv støtte. Udsatte borgere er udfordret af ledighed, sygdom, gæld, kriminalitet, misbrug, boligproblemer og netværksfattigdom, men der arbejdes ofte med enkeltdele i siloer uden fælles mål, kultur og ledelsesfokus, og der mangler viden om helhedsorienterede indsatser, hvor beskæftigelse tænkes med.⁹⁴ Det gælder internt kommunerne, hvor de enkelte forvaltninger ofte ikke samarbejder effektivt, men også i koblingen fra kommuner til regionerne og civilsamfundet. Feltet er ikke tilstrækkeligt gearret til at håndtere komplekse problemer, så udsatte kan få den nødvendige intensive, individuelle og tværfaglige støtte, de har brug for. Lanceringen af en offentlig ”sammenhængsreform” i 2018 er eksempel på, at dette behov er bredt anerkendt.⁹⁵ En udvidet forståelse af helhedsorientering inddrager også naturligt borgernes behov i mødet med det fysiske rum. Men udsatte borgere placeres som hovedregel i fysiske rammer, der nok kan godkendes af Socialtilsynet, men hvor der sjældent ses en samtænkning med det socialfaglige.⁹⁶

Der er således behov for at ændre på organisering og fagligt råderum såvel som at opgradere kompetencer hos medarbejdere og frivillige – og undersøge, hvilken betydning bedre fysiske rammer kunne have for den sociale indsats.

Underprincipper og praktiseret støtte

Det er bærende i fondens tilgang og forståelse af ”helhedsorienteret indsats”, at borgernes komplekse problemer skal være udgangspunktet for de indsatser, der sættes i gang. Det betyder en særlig opmærksomhed på, at borgerne ikke falder mellem stole i overgange mellem livsfaser, eller hvor deres problemer kræver hjælp fra forskellig side. Opbygning af tværfaglige enheder og partnerskaber på tværs af sektorer er afgørende, navnlig hvis der skal skabes forbindelse mellem social- og beskæftigelsesområdet, som det er fondens sigte. Opbygning af ”koblingskompetencer”, som sikrer, at faglige specialister inden for hver sølje har kapacitet til at arbejde sammen med andre og yde en sammenhængende støtte med fælles mål, er også centralt.⁹⁷

Fondens underprincipper er derfor:

1. Lad borgerens komplekse problemer være udgangspunktet for fælles indsats og mål.
2. Styrk en tværfaglig indsats og organisering, hvor borgeren får rettidig hjælp i overgangsfaser og på tværs af instanser og sektorer i stærke partnerskaber.
3. Opbyg kapacitet, som gør det muligt at skræddersy hjælpen til den enkelte.
4. Inddrag de fysiske rammer i indsatserne, byg med ”sociale mursten”.

Disse underprincipper skal guide ansøgerne – de er ikke traditionelle ansøgningskriterier, men slår alligevel tonen an. Porteføljen af støttede projekter viser, at de i høj grad lever op til principperne koblet til den helhedsorienterede indsats, og at det helhedsorienterede står i centrum af langt de fleste støttede projekter. Koblet til principperne har fonden støttet:

- Tværfaglige familieteamer i kommuner, opbygning af metoder og strukturer til tidlig opsporing og behandling
- Intensive, håndholdte indsatser i samarbejde mellem kommuner og ngo'er

- Indsatser, der løfter såvel mental og fysisk sundhed som chancen for job/uddannelse
- Indbygning af social støttekomponent på erhvervsrettede uddannelser
- Samlokalisering af tværsektorielle og tværfaglige instanser
- Byggerier og udeanlæg, der understøtter en socialfaglig indsats for udsatte borgere
- Indsatser, der støtter gode overgange til og gennemførelse af ungdomsuddannelser.

Som gennemgangen af projekter og fokusområder viser, er resultaterne foreløbig gode, og den helhedsorienterede tilgang spiller jf. evalueringerne en afgørende rolle. Men der er også projekter, hvor der ses svagheder, netop fordi der ikke er en tilstrækkelig grad af holistisk tilgang, og læringspointerne er værdifulde at samle op.

Læringspointer

1 Metoder, organisering og kultur

Blandt de væsentligste indsigter indtil nu er, at en stærk helhedsorienteret indsats kræver grundlæggende ændringer i det kulturelle og organisatoriske – og at det er ændringer, som ikke handler om effektiviseringer og bureaukrati, men tager udgangspunkt i faglige vurderinger af, hvad der bedst skaber forandring for borgerne. Medarbejdernes kompetencer, mindset og tilgang til borgerne er derfor også afgørende. Det ikke er nok at udvide tidsrammen for støtteforløb og øge medarbejderressourcerne, hvis udsatte borgere skal nærme sig arbejdsmarkedet og mestre deres liv – bedre resultater kræver, at man fagligt arbejder på nye måder og styrker borgernes evne til selv at mestre deres liv. Evalueringen af Vordingborg Kommunes projekt Ansvar for eget liv viser netop, at en indsatsgruppe, som kun fik tilbudt flere medarbejderressourcer, ikke rykkede sig.⁹⁸ Det er ikke overraskende, men nu er der øget dokumentation for denne erfaring og dermed en mere solid grund for politisk prioritering – det er tydeliggjort, at brug af flere ressourcer skal tænkes sammen med organisations- og kompetenceudvikling.

Også på familieområdet leverer projekterne viden om, hvilke organisatoriske modeller der kræves i forskellige kontekster, hvis en helhedsorienteret indsats skal lykkes. Ansøgerne har netop ikke valgt den samme model, og det skaber potentiale for læring, når man ser på tværs. Hvad kan fx opnås med en tværfaglig taskforce som i Assens, med koordinatører uden myndighedsansvar som i Morsø, med civilsamfundet som

ligeværdig partner som i Jammerbugt eller med et stort tværfagligt projektteam, der skal føre koblingskompetencer over i linjeorganisationen, som det er planen i Aarhus Kommune⁹⁹? Efterhånden som alle seks projekter i klyngen af store kommunale familieindsatser når i mål og evalueres, vil det bl.a. være relevant at zoome ind på, hvilken betydning valget af organisatorisk model har haft – for metodens virkning, men også for den videre forankring og de økonomiske konsekvenser. Det kan næppe konkluderes, at der er én model, som vil passe alle steder, men der vil med projekterne være belyst et antal modeller, som andre kommuner kan spejle sig i. Det kan heller ikke udelukkes, at nogle modeller viser sig at være mere problematiske, eller at der er overraskende meget bedre resultater i nogle projekter end andre, og at der derfor kan være et element af best practice.

Dermed også sagt, at fonden for at hjælpe helhedsorienterede indsatser på vej må gå langt ind i det organisatoriske, selvom det kan virke utraditionelt at gå så tæt på kernerdriften i de støttede organisationer. At flytte noget på socialområdet har i høj grad vist sig at kræve handlinger på alle strategiske arenaer, det er fx langt fra nok at støtte udvikling af en ny metode og så håbe det bedste.¹⁰⁰ Erfaringer fra projekterne i bl.a. Vordingborg og Assens Kommune er således også, at de nye metoder har krævet rigtig meget af medarbejderne i projektfasen, men også er krævende i forankringsfasen, hvor man skal overføre et tværfagligt testmiljø i et projektteam til hele linjeorganisationen. Helhedsorienteret indsats nødvendiggør ændringer i kultur, ledelse, relationer, visioner, processer, metoder og økonomi, herunder helt konkret nye modeller for budgettering på tværs af enheder. Det kræver mod, stærk politisk vilje og ressourcer at oplære og udbrede de faglige kompetencer, der er udviklet og implementeret i projektteamet til hele organisationen både opad, nedad og udad. Men det kan lykkes, som det fx er sket i Assens, og måske er det, fordi der i de langvarige projekter er god grobund for ændringer mere fundamentalt i kulturen. Det er indtil videre fortsat fondens filantropiske princip, at det at støtte langvarige projekter, der har rod i ansøgers egne strategier, øger chancen for succes og langvarig forankring.

2 JobFirst – med måde

Helhedsorientering skal også inkorporeres i udsatte borgeres vej til virksomhederne. Her har balancen mellem virksomhedsrettet fokus, det gode match mellem borger og virksomhed og understøttelse af den enkeltes mestring vist sig at være afgørende. Dermed også sagt, at metoden JobFirst, som har haft afgørende betydning på området i den senere tid,

skal bruges med måde.¹⁰¹ På den ene side knytter fondens principper an til metoden, som sigter på, at ledige hurtigt skal ud i virksomhederne, frem for at borgerne skal ”gøres klar” i en træningsvirkelighed.¹⁰² På den anden side er indsigten fra flere af fondens støttede projekter, at en forhastet eksponering for arbejdsmarkedet ikke gavner udsatte ledige, hvor nogle kan have brug for trin på vejen og for støtte efter ansættelse.

Den succesrige IPS-model er således også, som det fremhæves i evalueringen, justeret i projekt IPS Vestsjælland, og omfatter modsat den oprindelige metode brug af (målrettet) praktik før ordinær ansættelse.¹⁰³ I Næstved Kommune nås meget høje tal for progression i beskæftigelse, også selvom projektet ikke har haft et klart JobFirst-afsæt – vel at mærke først efter lang tid, hvor der er sket en meget stor fremgang fra de første evalueringssnedslag til projektets nuværende stade. Mens delresultater af projekt Rekruttering fra Kanten i Lolland og Guldborgsund Kommuner, der i høj grad bygger på en hurtig, virksomhedsrettet indsats, foreløbig viser, at 14 % af deltagerne har haft lønnede timer – og selvom det målgruppen og konteksten taget i betragtning er et pænt resultat indtil videre, så peger midtvejsevalueringen netop på, at projektet kan nå mere ved bedre match og en stærkere social støtte til borgerne.¹⁰⁴ Ligesom nogle grupper af projekter i tidlige faser har svinget mod overvægt af det terapeutiske og sociale, hvor fokus på progression ift. uddannelse og beskæftigelse ikke er selvfølgeligt, kan det modsatte problem også gøre sig gældende.

Det er således også en læringspointe, at udsatte borgers fysiske og mentale sundhed er en væsentlig barriere for livsmestring, uddannelse og arbejde såvel som bæredygtige familieliv. For nogle kan barriererne overvindes jf. projektresultaterne, og det underbygger, at troen på borgernes potentiale er af stor betydning for deres jobchancer, som også nyere forskning har pointeret.¹⁰⁵ Men det er også en læring, at ikke alle borgere kan nå målet om hel eller delvis selvforsørgelse som en del af deres livsmestring, og det ofte fordi deres helbred er for dårligt. I Næstved Kommunes projekt viser midtvejsevalueringen tilsvarende, at det er gruppen med psykiske og fysiske dobbeltproblematikker, der ikke rykker sig i positiv retning.¹⁰⁶ Kommunen har ageret adaptivt og justeret målgruppen undervejs. Det er vigtigt at sikre projektdeltagere, som kan profitere af helhedsorienteret hjælp og opnå progression i forhold til beskæftigelse, mens de meget tungt belastede borgere sandsynligvis vil have mere gavn af andre tilbud, hvor der er evidens for effekt på trivsel og basal håndtering af hverdagen som fx ICM, CTI eller ACT.¹⁰⁷ Fonden

bakker med afsættet i de filantropiske principper op om en sådan adaptiv projektledelse og indgår i en løbende tæt dialog med projektledelsen.

Erfaringen fra dette og flere andre projekter er dog også, at det er udfordrende at foretage en mere præcis visitering. Det skyldes organisatoriske forhold i kommunerne, men også at graden af problematikker for mange udsatte borgere først viser sig over tid. Det kræver tid og høj kvalitet i indsatsen på den måde løbende at have fokus på at udrede de problemer, der presser borgeren på forskellige tidspunkter. Der er således rum for at udvikle nye modeller, som sikrer, at borgerne får den rigtige hjælp på det rigtige tidspunkt, og hvor der er en fleksibilitet ift. de uforudsigelige spring op eller ned, der ofte er en del af udsatte menneskers livsbane.

Det er ikke nogen ny indsigt, at sundhedskomponenten skal opgraderes, eller at nogle borgere har brug for noget andet end en virksomhedsrettet indsats, men implementeringen af effektive processer er svær.¹⁰⁸ Det er en langsommelig proces at få ændret praksis i kommunerne gennemgribende, også fordi skiftende politiske bestemte rammer og økonomiske muligheder påvirker råderummet.¹⁰⁹ Projekter støttet af fonden rækker ud over det rent metodeudviklende og bibringer derfor en praksisnær viden om kultur- og organisationsforandring, der kan have et stort potentiale.

Princip 2 **Brug virksomheder og beskæftigelse som afgørende ressource**

Baggrund for princippet

Princippet bygger på tanken om, at beskæftigelse kan være både mål og middel, og at der er brug for indsatser, hvor de sociale støttesystemer hjælper udsatte borgere og virksomheder med at finde sammen. Fondens prioritering af beskæftigelse som del af den sociale indsats korresponderer til dels med ændringer i det kommunale landskab gennem de seneste 15-20 år, hvor mål om beskæftigelse er rykket ind over socialområdet.¹¹⁰ JobFirst-metoden har været prioriteret, og STAR har som tidligere nævnt skubbet på den landsdækkende udbredelse af mindsettet med bl.a. tre store kampagner under Flere Skal Med (I, II og Frontrunner). For unge specifikt har det skærpede fokus på beskæftigelse også relevans som modvægt til en stærk orientering mod uddannelse. Beskæftigelse – helst med uddannelsesperspektiv – anslås af mange aktører og herunder DI at være en bedre løsning for nogle unge.¹¹¹

Den virksomhedsrettede tilgang har således haft vind i sejlene, og fondens princip spiller positivt ind i denne bevægelse. Fondens principper knytter an til den generelle udvikling, men forstærker også en aktuel drejning, hvor der er accept af, at nogle udsatte ledige også har brug for en social indsats. I STAR's igangværende kampagne Flere skal med II er der netop udviklet et "step up"-modul, hvor man kan sætte ind med social støtte, hvis det har vist sig nødvendigt for borgeren.¹¹² Det er også bemærkelsesværdigt, at STAR i Flere skal med netop frasorterer væsentlige dele af bruttogruppen, som ikke vurderes at kunne profitere af indsatsen og skal noget andet. Dvs. at der banes vejen for en systematisk praksis, hvor ikke alle skal i virksomhedsrettet aktivering hurtigst muligt, og hvor flere, der er klar til det, skal på førtidspension eller i ressourceforløb med afklaring af, om der er nogen realistisk chance for, at de kan få et arbejdsliv. Virksomhedsrettet indsats er godt – vel at mærke når det indgår i en helhedsorienteret sammenhæng, hvor udgangspunktet er borgerens ressourcer og behov, og hvor social- og beskæftigelsespolitik ikke udgør nogen modsætning.

Underprincipper og praktiseret støtte

Underprincipperne skal derfor ses i lyset af fondens øvrige principper og lyder på den baggrund:

1. Gør virksomhedernes behov for arbejdskraft til udgangspunkt.
2. Gør arbejde til mål og middel.
3. Flyt uddannelse ud på virksomhederne.
4. Brug arbejde før uddannelse til skoletrætte unge.
5. Styrk udsatte unges vej mod brancher med gode jobmuligheder.
6. Brug socialøkonomiske virksomheder som rummelige arbejdspladser eller trædesten til ordinære jobs.
7. Opbyg arbejdsidentitet og selvværd hos udsatte unge.
8. Brug fritidsjob til at styrke udsatte unges faglige, personlige og sociale kompetencer.
9. Gør det muligt for udsatte unge at blive iværksættere.

De støttede projekter forholder sig i høj grad til disse principper og omfatter bl.a.:

- Udvikling og udrulning af uddannelser for udsatte, der foregår på virksomheder

- Fritidsjob i partnerskab mellem boligselskaber, skoler, ngo'er og virksomheder
- Udvikling af skolepraktik- og rekrutteringsforløb i samarbejde med virksomheder
- Udvikling af entreprenørskabsforløb til folkeskolen
- Opbygning af strukturer, der sikrer virksomhedsreven kobling til udsatte
- Nye kommunale indsatser, der bl.a. bygger på JobFirst-tilgangen
- Nye ngo-indsatser med centralt virksomhedssamarbejde
- Opbygning og videreudvikling af socialøkonomiske virksomheder.

Læringspointer

1 At nå virksomhederne

Det er et opmærksomhedspunkt, at koblingen til virksomheder er udfordrende for ansøgerne og ikke altid tænkes med fra start. I mange støttede projekter oplever de kommunale medarbejdere, at de savner kompetencer til at facilitere koblinger mellem virksomheder og udsatte.¹¹³ Virksomhederne indgår som et forskudt led eller en form for uforudsigelig leverandør, hvor der ikke fra begyndelsen er fælles mål, og hvor virksomhedernes behov er mindre klare. Men der er netop også stærke projekter, hvor det lykkes at etablere partnerskaber fra starten og at tage udgangspunkt i, hvad virksomhederne har brug for – som det ses vellykket i Fonden Unges Klar til Start, Glad Fondens flexuddannelse eller i samarbejdet mellem COOP og Ungdomsskoleforeningen i projekt COOP Crew. De gode eksempler er der således, men for store dele af civilsamfundet såvel som for den kommunale sektor er det en langsigtet og krævende kulturforandring, der er i gang, og som kan styrkes via projekter i fondens regi.

Læringen er også den positive, at der er et stort potentiale i virksomhedssamarbejdet, og at der er en god grobund for det. Mange af virksomhederne har været stærkt engagerede i de støttede projekter. COOP er en spydspids, men også mange andre er på banen. I flere tilfælde har en virksomhed været driver på et projekt – fx BC Hospitality Groups projekt Nye veje til erhvervsuddannelser eller Hedensted Kommunes Projekt LMI, der begyndte med en idé hos Schreiber Gruppen i Tørring.

Samarbejdet fungerer især godt, hvis virksomhederne har et rekrutteringsproblem, og indsatserne direkte foregår hos dem – men interessen drives også af ildsjæle med et socialt hjerte i de enkelte virksomheder, store som små, ligesom branding er en faktor. Som midtvejsevaluer-

ingen viser, fylder socialt ansvar markant som motivation for virksomhederne i Lolland og Guldborgsund Kommunes projekt Rekruttering fra Kanten, og aktuelt er der rekrutteret 51 ambassadørvirksomheder mod et mål på 30.¹¹⁴ Ikke alle er lige langt, men med tiden skal virksomhederne danne en stærk lokal ramme om at inkludere udsatte borgere i arbejdslivet. Virksomhederne har desuden typisk stor kapacitet til markedsføring, og spredning af viden om gode resultater kan evt. spændes for denne vogn. Der kan være potentiale i at udbygge dette afsæt. Tilsvarende er det vigtigt at sikre, at evt. negative resultater formidles ærligt af uafhængige parter, og her tæller særligt de eksterne evaluatore som en ressource.

2 Ngo'er, socialøkonomi og virksomheder

Der er tegn på et mønster, hvor virksomheder ser en særlig værdi i samarbejder med ngo'er og andre ikkeoffentlige aktører. Bl.a. Fonden Unges, Børnehjælpsdagen og SIND Erhverv har gjort sig denne erfaring, ligesom den socialøkonomiske virksomhed Skejby Rangers, som med støtte fra fonden skal etableres i regi af FO Aarhus, har mødt stor opbakning fra virksomheder og erhvervsforeningen i Businesspark Skejby. Ngo'er og socialøkonomiske virksomheder mødes med en særlig velvilje, hvor et værdifællesskab og respekt for de udsatte borgere kan finde plads, og hvor virksomhederne let kan bruge partnerskabet som led i branding.

Særligt udsatte unge og unge med handicap har vist sig at være noget, virksomhederne gerne hjælper. Den socialøkonomiske virksomhed Råt&Godt i Aalborg har aftaler med små lokale virksomheder, men trods sin liden størrelse også med fx IKEA. Glad Fondens uddannelse for udviklingshæmmede har efter kort tid tiltrukket 57 virksomheder, heraf 14 der uddanner elever, hvor ca. det halve var forudsat. Fondens Unges projekt Klar til Start for unge autister har en konstant vækst af nye samarbejdsvirksomheder og flere ledige jobs klar, end unge der kan hjælpes derhen.

Samtidig er det en læring, at også ngo-projekter skal tale klart ind i virksomhedernes behov, og at de har brug for at finde ud af, hvordan det gøres bedst. Det lille projekt Studiejob for nydanskere i regi af Foreningen Nydansker, som har mere CSR-præg end kobling til behov for arbejdskraft, har haft svært ved at gøre virksomheder interesserede, og opnåelse af måltallet på 20 studiejobs har krævet en projektførlængelse. Metoden er værdifuld og forankres i foreningen, men processen har krævet et meget stort arbejde med mange egenfinansierede timer.

Socialøkonomiske virksomheder har i tråd med fondens princip fået støtte til deres bestræbelser på at skabe rummelige arbejdspladser og agere trædesten for udsatte borgere. Settlementets projekt Trædesten i samarbejde med Københavns Kommune har foreløbig vist potentiale til at skabe socialøkonomiske trædesten mod jobs i ordinære virksomheder for udsatte borgere. Som nævnt er 27 % foreløbig kommet i job eller uddannelse. Læringspointerne knytter sig også her til det organisatoriske: Den største hurdle for fremdriften har vist sig at være koblingen mellem organisationerne. Københavns Kommune har ansvar for borgernes visitering til projektet og for afklaring af deres arbejdsevne i tilfælde, hvor der er behov for supplerende offentlig støtte. Timing og præcis visitering har vist sig at være særdeles vanskelig, fordi de komplicerede kommunale processer nu skal spille sammen med rammerne i projektet og behovene i en anden organisation.

Det er en genkommende udfordring i mange af de støttede projekter. Kommunerne har naturligvis ikke noget ønske om at være en barriere, og i samarbejdet med Settlementet har Københavns Kommune således også medvirket til at løse problemerne ved at udvikle nye og mere effektive processer. En læring er derfor, at projekterne som en sidegevinst kan nedbringe organisatoriske barrierer i kommunerne, som socialøkonomiske virksomheder og ngo'er ikke alene har kunnet overvinde i det hidtidige samarbejde. Det fælles fokus baner vejen. Omkostningen i form af den tid, energi og fremdrift, som projekterne drænes for, og er dog betydelig – og kan muligvis være for stor, hvis samarbejdskommunen er meget bureaukratisk skruet sammen.

Settlementets projekt er desuden interessant, fordi det løser en iboende problematik, der ellers ses i socialøkonomien, nemlig lav volumen. Jobs i Settlementets socialøkonomiske virksomheder er trædesten mod ordinære jobs andre steder, ligesom det gælder for Skejby Rangers i Aarhus. Til sammenligning skabte det økologiske naturbrug Knifholt ved Frederikshavn fx tre jobs til udsatte borgere i sin projektperiode, mens de socialøkonomiske butikker i fællesskabet Vimby fik etableret otte nye jobs i et treårigt projekt. Det er værdifuldt for de enkelte, men det er samtidig relativt få jobs skabt over tid, og målet for Vimby var da også 20 nye jobs. Når ikke de socialøkonomiske virksomheder fungerer som trædesten, bliver de heller ikke løsningen for særlig mange borgere, og de kan få svært ved at opbygge en bæredygtig økonomi uden et flow af midler fra kommuner, der køber forløb for ledige.

En anden delvis løsning på denne økonomiske hurdle kan dog være at kombinere lønnet og frivillig, lokal arbejdskraft. Det er netop især de

frivillige, som sikrer, at behovet for lønmidler hos Vimby ikke vokser, ud over hvad der realistisk kan tjenes. Også en basal støtte under driftsgrundlaget har haft gode virkninger. Kofoeds Skole har åbnet fire store socialøkonomiske butikker til gavn for lokalområdet og de ca. 500 socialt udsatte, der bruger skolen dagligt. Behovet for overskud fra butikkerne mindskes af, at skolen har opnået en bedre driftsøkonomi gennem fondens støtte til energirenovering, hvor skolen har fået løft fra klasse D til B. Dermed bliver der plads til flere ansatte, der ikke kan levere maksimalt fra dag 1.

3 Fritidsjob og iværksætteri

Foreløbig er der gode erfaringer fra de støttede fritidsjobprojekter, men der er også læringspointer at tage højde for fremover. Der har vist sig den udfordring, at nogle af de organisationer, der skal hjælpe unge i fritidsjob, er pædagogiske i deres afsæt og orienterede om fremme af selvværd og forebyggelse af kriminalitet, mere end de er optaget af at brobygge til ordinære fritidsjobs eller lønnede opgaver. Dvs. at fondens princip om at bruge virksomheder som trækraft og arbejde som mål og middel bliver svækket. Sammenlignes projekter, hvor jobformidling er hovedgrebet og ses som organisationens hovedmål, med andre, hvor vægten er på aktiviteter, som skal gøre de unge klar til job, er det tydeligt, at skabelsen af fritidsjob er størst i førstnævnte.

Som vist i resultatoversigten har Fisken og Fællessekretariatet for den Boligsociale Helhedsplan i Svendborg stor succes med at få unge i fritidsjobs, mens Aalborg Kommunes Skole- og Dagtilbud siden 2017 jf. en intern optælling har skabt 9 ordinære fritidsjob og 33 jobs, hvor lønnen er betalt af en offentlig pulje. Fritidsakademiet FRAK, hvor unge har stor værdi af at løse arbejdsopgaver i et gruppefællesskab, har også i de første faser af projekt Ukrudt haltet noget bagud i forhold til at brobygge fra gruppeopgaver til fritidsjobs, men er nu på rette kurs, og en intern optælling viser, at FRAK har skabt 65 fritidsjobs siden 2017, hvor målet er 111 i 2021.¹¹⁵ Det stiller store krav til organisationen at danne ramme om fællesskaberne, og derfor er en hurtigere brobygning til ordinære fritidsjobs også relevant at se nøje på, når det angår mulighed for en videre bæredygtig økonomi efter projektperioden.

For de unge i alderen 13-15 år er der store juridiske problemer med høj risiko for virksomhederne, som gør fritidsjobs ud over aviseruter svære, og det er en del af forklaringen på brugen af træningsjobs mv. Der er desuden forskelle i geografi, hvor virksomhederne i nogle små lokalområder bakker kraftigt op om de unge, men også forskelle i målgruppernes

grad af udsathed. Det kan betyde, at nogle unge enten ikke så let kan få ordinære jobs, eller at de har brug for de trivselsfremmende effekter, der kan være af træningsjobs og gruppeopgaver. Der er også i forskningen belæg for, at lommepengejobs øger chancen for ordinære fritidsjobs.¹¹⁶ Træningsjobs og gruppeopgaver kan derfor være trin på vejen mod et ordinært fritidsjob, eller der kan være unge, som aldrig bliver i stand til at passe et fritidsjob på ordinære vilkår, men har væsentlige psykosociale gevinster af støttede jobs. De unge i Aalborg er meget udsatte, og på den baggrund er resultaterne så positive, at kommunen vil forankre indsatsen og fortsat betale de unges løn.

Disse faktorer er relevante, men muligvis ikke hele forklaringen, og på fritidsjobområdet er JobFirst-tanken heller ikke undersøgt. Det skal derfor følges løbende, om støttede fritidsjobs er nødvendige, eller snarere skaber en unødigt lang omvej for nogle af de unge – og måske bidrager til en usund kultur hos virksomhederne, der forventer at få betaling for at have udsatte unge i ”fritidsjobs”.

Princip 3 **Byg på udsattes egne ressourcer**

Baggrund for princippet

Princippet om at bygge på udsattes egne ressourcer falder godt i tråd med udviklingen på feltet bredt. Ved siden af JobFirst er der øget fokus på empowerment og ”relationel velfærd” efter bl.a. den britiske socialentreprenør Hilary Cottams forbillede.¹¹⁷ Et fireårigt, omfattende forskningsprojekt (LISES-projektet) støttet af Innovationsfonden havde som en bærende pointe, at en væsentlig årsag til beskæftigelsessektorens udfordringer er manglende inddragelse af udsatte borgeres eget perspektiv.¹¹⁸ Udsatte har ofte mistet troen på sig selv, og hjælpen er styret af systemets outputmål mere end borgerens behov. Borgerne belastes af modsatrettede krav og planer, de ikke ser mening i, og de inddrages ikke som medskabere af indsatser. Fonden har støttet videreførelse af forskningen med oprettelsen af CUBB, Center for udvikling af Borgerinddragende Beskæftigelsesindsatser.¹¹⁹

Underprincipper og praktiseret støtte

Fondens fundats understreger behovet for hjælp til selvhjælp, og princippet om at bygge på udsattes egne ressourcer ligger lige for. Støttede projekter skal derfor tage udgangspunkt i, at borgerne selv skal tage hånd om deres liv, og opgaven for støttesystemerne bliver at hjælpe denne em-

powerment på vej og opbygge en tillid, så stærke relationer mellem de udsatte og medarbejdere eller frivillige bliver en primær ressource i indsatsen, også når det gælder beskæftigelse for udsatte ledige. Grebet kan også udstrækkes til familieområdet: frem for at lade civilsamfundet og det offentlige system kompensere for udsatte forældre, er der potentiale i at styrke deres egne ressourcer til at give børnene en god opvækst med trivsel og positive fremtidsperspektiver ift. uddannelse og job. Det kræver en tidligere opsporing af familierne og en vurdering af, om de kan have gavn af at udvikle deres forældrekompetencer, herunder støtte til at skabe et godt læringsmiljø hjemme, ligesom et bedre samarbejde med skoler og daginstitutioner kan medvirke positivt. Det betyder ikke, at alle familier kan blive bæredygtige, men også i tilfælde, hvor barnet må anbringes, kan det være det væsentligt at understøtte en god forældrerelation.¹²⁰

Underprincipperne er i forlængelse af dette:

1. Støt anvendelse og udvikling af tillidsbaserede tilgange, hvor udsatte borgers tro på sig selv er bærende, og hvor de selv sætter kursen som aktivt medudviklende.
2. Se på udsatte familier som helhed.
3. Støt udsatte forældres kompetencer tidligt og effektivt.
4. Forbind udsatte familiers ressourcer med de offentlige.
5. Styrk udsatte familiers læringsmiljø i hjemmet.

Fonden har støttet en bred vifte af projekter, der bygger på en teori om, at udsatte borgers egne ressourcer kan komme i spil:

- Kompetenceudvikling med fokus på relationel støtte og hjælp til selvhjælp
- Oprettelse af center for praksisrettet forskning med borgerinddragelse i centrum
- Helhedsorienterede indsatser for familier specifikt
- Udbredelse af terapeutiske metoder for bedre forældrekompetencer
- Styrkelse af læringsmiljøet i hjemmet og den sociale kapital i udsatte familier
- Stimulering af udsatte familiers kulturelle kapital
- Opbygning af familienetværk i civilsamfundet, herunder styrket beskæftigelse
- Fritidsliv for udsatte børn og inklusion af deres forældre i foreningslivet
- Forskning i hjemmelæringsmiljøet som basis for praksisudvikling
- Nye didaktiske metoder som styrker udsatte unges skolegang.

Læringspointer

1 Tillid og empowerment

Det er en læringspointe, at brug af målgruppen som medudvikler af indsats har visse grænser, når det gælder de projekter, fonden søges om støtte til. Fonden stiller krav om klare mål fra start, og det gør det svært at skabe en projektramme, hvor projektets deltagere skal indgå som medudviklere, før der er nogen finansiering. Der er bl.a. derfor endnu ikke mange eksempler på støttede projekter, hvor udsatte reelt er med til at beskrive indsatsens metode. Det er dog en bærende del af planen i Esbjerg Kommunes fritidsjobprojekt Energi til mere, at de unge skal være medudviklere, ligesom det er en forudsætning i den peer-to-peer-indsats for udsatte familier, som Fonden For Socialt Ansvar står for. Også ADHD-foreningen vil i sit projekt på SOSU-skoler inddrage unge i udviklingen af en fastholdelsesindsats. Men ellers håndteres det mere afledt ved, at målgruppens perspektiv i høj grad får lov at styre, når indsatsen er sat i gang. Den bærende grundtanke i de støttede projekter svarer sådan betragtet gennemgående fint til fondens principper.

I de store kommunale familieprojekter viser evalueringer og delresultater klart, at udsatte familier profiterer af empowerment-tilgangen og har opnået såvel bedre trivsel som mere tillidsfyldte samarbejdsrelationer med kommunerne. Men det tyder også på, at empowerment ikke styrker alle udsattes veje til uddannelse og beskæftigelse, i det mindste ikke på den korte bane. De foreløbige resultater viser, at målbare løft af empowerment ikke nødvendigvis fører til job, hvis borgerne fortsat i alvorlig grad kæmper med fysisk og psykisk sygdom. Vordingborg Kommune har erfaret, at en empowerment-tilgang gør, at borgerne følte sig langt mere inddraget og empowered end i kontrolgruppen, men indsatsen havde som nævnt ikke bedre resultater end i kontrolgruppen, hvad angår ordinære jobs.¹²¹ Det sås også, at øget empowerment ikke førte til forhøjet livskvalitet – empowerment kan føre til, at man mærker ”ansvarets åg”, som evaluator formulerer det.¹²² Bestræbelser på at øge empowerment kan således ikke stå alene i tilgangen. Der kan være brug for udbygget social og sundhedsmæssig støtte, anvendelse af fleksjob, mere virksomhedsnære indsats – eller for at segmentere bedre, så borgere uden beskæftigelseschance får en anden hjælp og ikke indgår i projekter med mål, der er urealistiske for målgruppen.

2 Forældrekompetencer

De støttede projekter med fokus på forældrekompetencer bygger på en antagelse om, at der er uforløste ressourcer i familien selv. De baserer sig på solidt vidensgrundlag og forventes at skabe målbare forbedringer på målgruppens trivsel. Det gælder bl.a. projekterne i regi af Metodecentret og VIA med udbredelse af metoderne Minding the Baby og PMTO Teens. Nogle af projekterne har dog vist sig at have en terapeutisk dominans, som kan modarbejde principperne om helhedsorientering og brug af virksomheder som ressource. De fagpersoner, der er involveret, fx sundhedspersonale, har ikke været vant til at medtænke uddannelse og beskæftigelse systematisk som en del af den indsats, de har ansvar for. Læringen er derfor, at indsatserne i denne type projekter måske skal kombineres med andre eller udbygges, så den terapeutiske støtte ikke står alene, og så effekten af terapien også påvirker evnen til at stå på egne ben mere langsigtet. Nogle greb er forsøgt, og afhængigt af hvordan de kommer til at slå igennem, kan de danne skole: I projekt Minding the Baby undersøges aktuelt, om metoden kan videreudvikles med en komponent målrettet job/uddannelse, ligesom der i projekt PMTO Teens er indlagt delmål om, at bedre trivsel for familiens teenager skal øge 60 % af forældrenes position på arbejdsmarkedet.¹²³

Spørgsmålet om forældres egne ressourcer har også i høj grad at gøre med, om de formår at understøtte børnenes skolegang og skabe et godt læringsmiljø i hjemmet. Foreløbige resultater fra et støttet forskningsprojekt i regi af VIVE og Københavns Universitet viser, at der er en overraskende stor variation i familiers læringsmiljø på tværs af sociale skel.¹²⁴ Nogle udsatte familier formår at opbygge gode læringsmiljøer, og der kan måske på baggrund af denne viden opbygges praksisindsatser, hvor disse familier fungerer som rollemodeller for deres peers. Fonden for Socialt Ansvar forfølger som nævnt også dette perspektiv i sit projekt, idet frivillige familier i udsatte boligområder skal støtte andre, så forældrene i højere grad understøtter børnenes skolegang.

3 Folkeskolen

Disse potentialer er en modvægt til den negative erfaring, fonden ellers har gjort sig: at koblingen fra socialområdet til folkeskolen generelt har vist sig at være vanskelig. Folkeskolen er i kølvandet på folkeskole-reformen fyldt af projekter, og parter udefra skal være forsigtige med at spille ind i skolens dagsorden.¹²⁵ Det vanskeliggør socialinitiativets

tilgang med særligt hensyn til forældrenes ressourcer og den sociale situation samlet set, navnlig da fonden lægger vægt på strategisk trækraft og ejerskab hos skolerne selv. Det samme gælder dagtilbudsområdet, hvor fx projekt Godt Begyndt i Lolland Kommune har skabt en bedre bevidsthed hos pædagoger om aktiviteter, der udvikler små børns sprog – men som foreløbig har haft vanskeligt ved at inddrage forældrene, hvilket ellers var helt centralt for projektets idé.¹²⁶ Også i projekt Fuld Fart hos Randers gymnastiske Forening er det forældrekomponenten og skoleforbindelsen, der halter, mens der er fin fremgang i antallet af børn, der indoptages i idrættens fællesskaber og trives med det.¹²⁷

Læringen er dog også, at det under andre fokusområder er muligt at støtte, hvor skolerne oplever et problem, de vil have løst, og hvor projektet foregår i skolens eget regi. Fondens har støttet et par mindre projekter, som har udviklet metoder til udsatte skoleelever. Grebene har været forskellige – Socialt Udviklingscenter SUS har implementeret sociale it-værktøjer, ligesom skoler i Herning, Holbæk og Brøndby Kommuner har uddannet medarbejdere i mindset-metoden, hvor fagpersonale skal blive bedre til at have positive forventninger til børnenes udvikling.¹²⁸ Begge dele bygger på tanken om at styrke hjælp til selvhjælp. Erfaringerne fra begge projekter er gode, om end der ikke er empirisk basis for meget solide evalueringer. It-værktøjet har øget udsatte elevernes trivsel, og de har fået mindre behov for voksenstøtte og er mere fagligt aktive. I Herning, Holbæk og Brøndby, hvor man nu har uddannet 188 medarbejdere, ses også en øget trivsel og en mere konstruktiv tilgang til læring hos eleverne. Det er blevet klart for skolerne, at det virker at give eleverne en tro på, at de er godt på vej, og de har fået redskaber til selv at komme videre.¹²⁹

Princip 4 **Lad civilsamfundet bidrage komplementært**

Baggrund for princippet

Der er bred enighed om, at civilsamfundet kan spille en helt afgørende rolle for socialt udsatte. Det var ét af 10 mål for social mobilitet for regeringen i 2016¹³⁰, at flere udsatte skulle tage del i civilsamfundet, og der blev i 2017 udarbejdet en statslig civilsamfundsstrategi¹³¹, og flere ngo'er finansieres nu via Finansloven.¹³² Frivillige kan og skal noget andet end det offentlige, og kan være basis for stærke, langtidsholdbare løsninger for udsatte, hvis sektorerne spiller sammen. Mange har under corona-

krisen påpeget, at civilsamfundet her har vist sit værd med akutte indsatser, hvor det offentlige har haft svært ved at nå ud alene, og at parterne tilsammen har en særlig styrke.¹³³

Fondens interesse for tværsektorielle samarbejder falder også sammen med, at ”samskabelse” har været på dagsordenen længe.¹³⁴ Der er dog ikke enighed om, hvordan fænomenet skal defineres klart, og de mange lovord om det komplementæres potentiale til trods er der ikke så mange eksempler på egentlige partnerskaber mellem det offentlige og civilsamfundet, selvom de bestemt findes.¹³⁵ Der er derimod en nærliggende risiko for, at ngo’er udfylder huller i den offentlige service, eller at kommuner løser ngo-opgaver, så komplementariteten forsvinder.¹³⁶

Problemet har med bl.a. økonomi og styring at gøre: Hovedparten af ngo’erne har ikke nogen klar driftsfinansiering, så mange meget ens organisationer kæmper om de samme fondskroner, ligesom de kan svinge voldsomt op eller ned i volumen, hvilket er problematisk for både målgrupper og medarbejdere.¹³⁷ Satspuljen er opløst med henblik på at sikre, at ngo’erne ikke skal ”hoppe fra tue til tue”, men nogen egentlig alternativ model, der kan dække alle relevante dele af feltet, er ikke lanceret. Som Frivilligrådet ofte påpeger, udestår en varig finansieringsmodel.¹³⁸ Der pågår dog arbejde med retningslinjer for good governance i ngo’er i regi af Frivilligrådet, dette kan muligvis berede grundlaget for, at flere ngo’er driftsfinansieres via Finansloven.¹³⁹

En stærk civilsamfundssektor forudsætter bedring af den økonomiske rammebetingelse, hvilket til dels ligger uden for fondens råderum, om end der er basis for at afprøve andre finansieringsmodeller og på forskellig vis styrke den økonomiske bæredygtighed i sektoren. Men også andre ting er væsentlige i konteksten. De frivillige kan noget særligt, bl.a. fordi de ikke er professionelle, men de skal have stærke kompetencer, hvis ngo’erne skal levere nytænkende indsatser, der reelt gør en positiv forskel og er en hjælp til selvhjælp. Det gør også spørgsmålet om data og evaluering presserende. Ngo’erne arbejder i varierende grad med data, men kan savne kompetencer, og især små ngo’er kan være udfordrede.¹⁴⁰ Fondens fokus på store, langvarige indsatser med omfattende økonomi udfordrer dermed vaner i civilsamfundet, men åbner også gode muligheder for stærke og nysgerrige ngo’er.

Underprincipper og praktiseret støtte

Fondens underprincipper taler ind i feltets samlede potentialer og udfordringer:

1. Styrk frivilliges kompetencer.
2. Understøt strategisk samarbejde mellem civilsamfund og det offentlige med fælles mål, hvor parterne hver især gør, hvad de gør bedst.
3. Styrk ngo'er der er brug for – eksisterende eller nye.
4. Afpas investeringen i ngo'er efter deres kapacitet og økonomiske bæredygtighed.
5. Understøt ngo'er, der vil udvide deres traditionelle råderum.
6. Opbyg ngo'ernes evne til at arbejde med viden og data.
7. Styrk ngo'ers økonomiske bæredygtighed, forretningsgrundlag og kapacitet.
8. Undgå overprofessionalisering af ngo'er.

Specifikt er støtten gået til projekter, der modsvarer en del af fondens principper:

- Partnerskaber mellem ngo'er og kommuner med fælles mål
- Åbning af nye lokalafdelinger af ngo'er med veldokumenteret effekt på familiers trivsel, herunder kompetenceudvikling af frivillige
- Nye ngo'er og herunder økonomisk bæredygtighed eller pilotprojekter med høj innovativ værdi inden for studiejobs, it-uddannelse, udveksling af ting og tøj i familienetværk, fritidsjobs i lokalområdet
- Videreudvikling af ngo'ers indsatsområde og opbygning af økonomisk bæredygtighed – inden for naturpleje og fødevarerproduktion som fritidsjob, boligstøtte for udsatte kvinder og familieidræt
- Udvidelse af kapacitet for basisaktivitet – rådgivning, ferieophold, erhvervsmentor
- Omfattende evalueringer som del af støttede ngo-indsatser
- Frivilligt baserede initiativer rettet mod udsattes job/uddannelse og samarbejde med virksomheder, herunder kompetenceudvikling af frivillige
- Frivilligt baserede initiativer med fokus på læringsmiljøet i udsatte familier, herunder kompetenceudvikling af frivillige
- Styrkelse af ngo'ers driftsgrundlag gennem bygningsrenovering og energioptimering
- Konferencer og oplysningsarrangementer centreret om ngo-støtte til udsatte familiers bæredygtighed.

Læringspointer

1 Tværsektorielle benspænd

Flere projekter støttet af fonden er nybrydende ved at bygge på samarbejder mellem ngo'er og det offentlige på utraditionelle områder eller med anderledes magt- og rollefordeling. Tønder Kommune og Frelsens Hær er gået sammen om projekt Familieværksted for udsatte familier, hvor der er fælles mål, som er relevante for begge kontekster, herunder at det bliver muligt at forebygge udgifter i kommunen. Fundamentet i Aarhus skal afprøve en ny uddannelse i samarbejde med HF & VUC i Aarhus, hvor en del af undervisningen formelt foregår i ngo'en og omfatter studiestøtte, mentorer og undervisning i livsmestring. Projekterne er derfor i høj grad pionérer. Med mange langvarige og store projekter har fonden også imødekommet et behov for at kunne afprøve og udvikle greb i større skala og med tilstrækkeligt tidsrum til udvikling såvel som implementering. Evalueringerne af fondens tværsektorielle projekter vil bringe væsentlig ny viden med sig, også målt på en større samfundsskala.

Det er samtidig en læringspointe, at fondens ambition om at støtte komplementære samarbejder i begrænset omfang er indfriet. Jammerbugt Kommune måtte ændre sit koncept i projekt Familien på vej, som ellers byggede på, at udsatte familier kunne have en tovholder fra civilsamfundet frem for kommunen – det viste sig, at det ikke var familiernes ønske.¹⁴¹ I mange støttede projekter viser det sig også, at der bliver tale om parallelindsatser, hvor ngo'er tilkobles løst som et udskifteligt add-on til et offentligt projekt, eller at ngo'er i begrænset omfang lykkes med at brobygge til offentlige indsatser. Midtvejsevalueringen af projekt Hele Danmarks Familieklub hos KFUM's Sociale Arbejde m.fl. udpeger netop den planlagte brobygning til bl.a. de offentlige hjælpesystemer som et endnu underudviklet område i projektet.¹⁴²

2 Kulturelle barrierer og potentialer

Ud over de organisatoriske barrierer for tværsektorielle samarbejder har der også vist sig kulturelle barrierer, som knytter sig til bestemte forestillinger om, hvilke områder ngo'er skal bevæge sig ind på, og hvilke typer af mål der er relevante for dem. Få ngo'er forbinder den sociale og relationelle indsats med fokus på beskæftigelse eller uddannelse, som fondens principper tilsiger. De foreløbige erfaringer er dog, at ngo-indsatser kan have positive effekter på begge dele. Ngo'erne har typisk haft nemmere ved at arbejde med forbedring af trivsel – men også beskæftigelse er nu en del af flere indsatser hos ngo'er, der ellers har mere traditi-

on for at styrke relationer. Der har således været mulighed for at følge princippet om at støtte ngo'er, der vil udvide deres traditionelle råderum. Særligt Røde Kors har lagt sig i selen, og som oplyst er 34 % ledige foreløbig hjulpet i job eller uddannelse. Men der er flere gode eksempler: Fundamentet i Aarhus havde i projekt Vi tror på dig 193 unge i forløb, og et internt opmålt udtag på 98 unge viser, at 45 % er kommet i job eller uddannelse, 17 % i virksomhedspraktik. Ligesom Red Barnet er gået sammen med Meyers Madhus om at hjælpe unge i fritidsjobs i projekt Måltid, fritid, fremtid.

Denne innovative tilgang kan muligvis danne skole og fordrer en særlig opmærksomhed i forhold til spredning. Der er dog barrierer herfor, som skal håndteres. Ngo'er bruges hyppigt som et frirum for pres i det offentlige, og det gør det svært for ngo'er, der gerne vil danne ramme om hjælp til selvhjælp og bygge bro til de offentlige ressourcer inden for beskæftigelses- og uddannelsesområdet. Det har netop vist sig som et problem i Hele Danmarks Familieklub, som det fremgår af midtvejsevalueringen.¹⁴³ Der er derfor potentiale i at afsøge bedre processer for effektive samarbejder med fælles værdigrundlag og mål, hvor der ikke er nogen modsætning mellem frirum og vækstzone. Det kan også være nødvendigt at se på, om det er muligt at rekruttere nye typer af frivillige, som har andre kompetencer, og som kan se mening i ngo-indsatser, som rækker ud over frirumstanken.

3 Bæredygtighed

Fonden har lagt meget stor vægt på forankring, og en del projekter omfatter også støtte til opbygning af økonomisk bæredygtighed i ngo'er og socialøkonomiske virksomheder, fx Fundamentet, HackYourFuture, Kaffe Karma, FISKEN, Vimby, FRAK, Fonden Unges, Home-Start og Skejby Rangers. Opbygning af kapacitet og bæredygtighed er specifikke mål i disse projekter, men også mere generelt er organisationsudvikling en bærende søjle i de fleste støttede indsatser. Mange ansøgninger har dog fra start haft et meget svagt potentiale og munder ud i et håb om, at projektet på langt sigt kan finansieres via Finansloven. Dette problem gør det svært for fonden at følge princippet om at lade civilsamfundet bidrage komplementært. Hovedparten af afslag fra fonden til ngo'er kan begrundes med, at det foreslåede projekt ikke har noget forankringsperspektiv.

Fonden har fulgt principperne om at undgå overprofessionalisering og at afpasse støtten efter ansøgers formåen. Det har været muligt at støtte opbygning af kapacitet og kvalitet i en forventning om, at det

kan øge ngo'ernes muligheder for at blive bæredygtige, uden at de vækster for hurtigt. Strategien har indtil videre båret frugt – den unge ngo Familiestøtten har i kølvandet på to små bevillinger fra fonden i 2016 og 2019 opnået finansiering fra kommuner og kan fortsætte sin udvikling, Foreningen LigeVærd har med flere frivillige nu mulighed for permanent at hjælpe flere udsatte familier¹⁴⁴, ligesom Fundamentet har opnået såvel kommunalt driftstilskud som driftsmidler fra den private virksomhed Lind Invest. En beregning af foreningens *social return on investment* er meget positiv.¹⁴⁵ Det har samtidig vist sig muligt at donere store beløb til større, veletablerede organisationer med egne indtægtskilder fra medlemmer, salg (genbrugstøj) eller kirkelige sammenhænge.

Erfaringen er dog også, at det for nyere ngo'er kan være en lang, sej proces, som kan kræve støtte ad flere omgange. Foreningen HackYourFuture, der opkvalificerer flygtninge til en fremtid i it-branchen, har opnået gode resultater, hvor 54 % er i job eller uddannelse et halvt år efter gennemført forløb, men arbejder fortsat med at skaffe varig finansiering.¹⁴⁶ Fritidsakademiet FRAK er støttet af bl.a. Velux Fonden flere gange siden starten i 2013 og arbejder ihærdigt på at udvikle et kommercielt indtægtsgrundlag – og der er lovende takter. Erfaringen for fonden er, at ”kludetæppefinansiering” er et realistisk fremtidsscenario for mange af de ngo'er, der modtager støtte. Selv en veletableret organisation som Mødrehjælpen har haft behov for støtte til at opbygge sin mangeårige telefonrådgivning og modtaget støtte hertil fra fonden i 2016. Ambitionen om, at ngo'erne skal søge nye indtægtskilder og undgå at ernære sig ved pyramidespils-lignende projektbevillinger skal fastholdes – men der er langt endnu, og fonden må i det nuværende klima være forsigtig med at stille for firkantede krav om fuldstændig selvfinansieret drift for ngo'er, der arbejder ambitiøst med at udvikle en høj kvalitet af deres indsatser.

4 Adaptiv ledelse og evaluering

En positiv erfaring er, at ngo'erne i hovedtræk har været gode til at udvise adaptiv ledelse og tilpasse indsatsen, efterhånden som de lærer og går frem. Fritidsakademiet FRAK har fx ikke haft held til at sælge naturpleje i forventet omfang, men har til gengæld oplevet stor efterspørgsel på sodavand brygget på ukrudt og har derfor med fondens opbakning omlagt projektstrategien. Røde Kors har justeret sit koncept for projekt Familien i Fokus, så mentorindsats og familienetværk skilles ad, og der kan arbejdes mere direkte med jobskabelse. Og under coronakrisen

udfoldede mange af de støttede ngo'er generelt en stor kreativitet og var hurtigt på fødderne.

En brik i denne proces er principperne om at styrke ngo'ernes brug af data. De støttede ngo-projekter er som hovedregel udstyrede med ambitiøse evalueringer, som leverer data, der kan handles på. Erfaringen er, at de indledningsvist kan være noget, ngo'er føler begrænset ejerskab til eller decideret modvilje imod, men også at det ved tilpas gode evaluatore og fondens mediering kan komme til at give en høj grad af mening for dem.¹⁴⁷ Når data og evaluering støtter en lærende tilgang, er der ingen modsætning mellem ngo'er og evaluering. Det er tilsvarende blevet klart, at der er værdi i relativt lange udviklingsfaser på 6-12 måneder, hvor indsatsen bygges færdig, og hvor evalueringen samtidig integreres fuldt i projektet. Det tager tid at skaffe momentum og ejerskab hos de frivillige, og navnlig er der en udfordring i at støtte hovedorganisationer, som per definition ikke kan kontrollere lokalafdelinger og den enkelte frivillige. Rekruttering af såvel målgruppe som frivillige i det omfang, der er forudsat i ansøgningerne, har generelt vist sig at være en hurdle, om end de fleste kommer efter det efter nogen tid ved netop at justere indsatsen og agere adaptivt.

Princip 5 **Støt investeringstænkning på socialområdet**

Baggrund for princippet

Fonden ønsker at gavne såvel den enkelte som samfundet, og derfor er det relevant at støtte projekter, hvor der er en bæredygtig økonomi og bred politisk opbakning, som øger chancen for langsigtet forankring og varige effekter. Det gør fondens princip om at støtte investeringstænkning relevant.

Fonden spiller her ind på et felt med stor bevågenhed. Selvom det offentlige felt er udfordret af relativt korte valgperioder og etårige kommunale budgetter, ses en gryende bevægelse hen imod investeringstænkning på socialområdet. Den Sociale Investeringsfond er oprettet i 2018, Den Sociale Kapitalfond har eksisteret siden 2011, flere kommuner har egne investeringspuljer og arbejder med businesscases¹⁴⁸, faglige organisationer plæderer for tilgangen¹⁴⁹, og Socialstyrelsen har udbudt flere investeringspuljer målrettet bl.a. psykisk syge voksne.¹⁵⁰ Der er en stigning i udsatte, som modtager forebyggende indsatser, særligt familierettede indsatser.¹⁵¹ Også udsatte ledige voksne mødes i stigende grad med intensive indsatser baseret på investeringstankegangen.¹⁵²

Underprincipper og praktiseret støtte

Tankegangen betyder mindre vægt på afvikling af aktiviteter og mere på, om indsatserne faktisk flytter noget for udsatte borgere. Dermed er den i høj grad kompatibel med fondens tilgang. Der er dog også en række tilknyttede problemer, som der er brug for at udvikle gode løsninger på. Der er behov for at overvinde organisatoriske hurdler, hvor udgifter hentes fra én kasse og gevinsterne fra en anden, eller hvor gevinsterne viser sig på et langt senere tidspunkt, end når regningen skal betales. Værdien af forebyggelse kan være svær at dokumentere og omregne til penge, fordi der mangler data om langtidsvirkninger, og ældre socialt udsatte borgere kan blive glemt, hvis ”tidlig indsats” defineres snævert som indsatser målrettet børn frem for at sigte på en tidlig indgriben ift. et problems udvikling.

Der har også været ansatser til en drejning mod amerikanske investeringsmodeller¹⁵³ med brug af *payment by results* og *social impact bonds*, men de har vist sig at være behæftet med visse problematikker.¹⁵⁴ En solid beregning af samfundsøkonomiske gevinster og udgifter forudsætter desuden en vis volumen i projekter, hvor tilstrækkeligt mange udsatte borgere indgår, og hvor der måles på tilstrækkeligt grundig vis. Det kan kræve en risikovillig kapital at teste sådanne indsatser og måle effekterne, og dermed er fondens midler relevante.

En række underprincipper guider på den baggrund:

1. Understøt udvikling af dokumentation for, om dyrere indsatser kan betale sig i længden, og modeller, som muliggør udgiftsdeling på tværs.
2. Byg på bred politisk opbakning til indsatser.
3. Brug investeringstanken over hele aldersspændet hos udsatte.
4. Prioritér tidlig indsats.
5. Udbyg datagrundlaget for de samfundsøkonomiske beregninger.
6. Giv indsatser en fylde, så de genererer tilstrækkeligt vidensgrundlag for fremtidens valg.

Fonden har støttet mange projekter, som korresponderer med principperne, idet investeringstænkningen har været en integreret del af projekterne. Dvs. der er ikke tale om fx test af særlige investeringsmodeller, men mere om at arbejde med et nyt mindset og at medtænke de samfundsøkonomiske perspektiver, projektdesign og evaluering. Støttet er:

- Forskningsprojekt om socialøkonomiske omkostninger af udsathed
- Helhedsorienterede indsatser med fokus på forebyggelse – familier og voksne udsatte
- Langvarige, store projekter i ngo'er og kommuner med indbyggede socialøkonomiske beregninger.

Læringspointer

1 Businesscases

Generelt er der blevet afdækket et behov for en nuanceret omgang med de socialøkonomiske beregninger og ikke mindst et langt tidsperspektiv. Fonden har bl.a. bidraget ved at støtte et fireårigt forskningsprojekt hos VIVE, som kortlagde omkostninger af udsathed på solidt datagrundlag.¹⁵⁵ Konklusionen var bl.a., at 280.000 udsatte borgere koster samfundet 41 mia. kr. årligt, men også, at der er en god businesscase i at implementere udvalgte behandlingsmetoder, hvor der er evidens for effekt – og at der er et potentiale ift. at styrke udsattes adgang til beskæftigelse.

Udsigten til en god businesscase har desuden været en rambuk for medfinansiering af store kommunale projekter, der udspringer af ansøgers primære strategi. Medfinansieringsgraden til socialinitiativet på 46 % er høj. Selv kommuner med økonomiske vanskeligheder har bidraget med betydelige beløb til ambitiøse udviklingsprojekter. De har ønsket at finde mere effektive løsninger på nogle af de problemer, der belaster samfundsøkonomien særlig tungt, nemlig langtidsledige med komplekse problemer og dysfunktionelle familier, hvor anbringelse af børn kan blive nødvendigt. Projekterne i Morsø, Vordingborg, Assens og Ringkøbing-Skjern Kommuner er eksempler på dette.

Læringen er dog samtidig, at det er uhyre komplekst at beregne præcise businesscases. Ud fra en faglig vurdering kan der være forebygget X antal anbringelser med meget store besparelser til følge, men da der er tale om forebyggelse, er det svært at bevise en entydig effekt. Det er derfor langt hen ad vejen også en politisk beslutning, at man vælger at fæste lid til den faglige vurdering, selvom der ikke er en hårde tal at bygge på i alle dimensioner, og fortsat investerer midler i fx intensive familieindsatser. Færre udgifter til sundhed, kriminalitet, misbrugsbehandling mv. kan også teoretisk være potentialer, men det er ikke entydigt, og VIVE, som er evaluator af fx Settlementets projekt Trædesten, har påpeget i dialog med projektejer og fonden, at bedring i livsvilkårene hos udsatte faktisk kan føre til øgede sundhedsudgifter,

efterhånden som borgerne får overskud til at tage sig af sig selv og søge relevant behandling.

Beskæftigelseseffekter har vist sig mere ligefremme at beregne; når udsatte borgere kommer i job, spares midler til overførselsindkomster og indsatser. For en indsats som IPS, der er udbredt i projekt IPS Vestsjælland, er der så stærke beskæftigelsesresultater for psykisk syge borgere, at den økonomiske gevinst for kommunerne og regionen er åbenlys, og det er sandsynligvis også en væsentlig del af baggrunden for, at metoden nu udbredes til 10 nye kommuner. Men målgrupper er forskellige, og mange udsatte borgere med lang ledighed og komplekse problemer kommer kun i fleksjob eller småjob, som det bl.a. gjaldt i Vordingborg Kommunes projekt Ansvar for eget liv, og det belaster den kommunale økonomi, hvis der er tale om meget få arbejdstimer. Det er stadig en gevinst målt med førtidspension, men ikke hvis alternativet var fortsat forsørgelse på kontanthjælp.

Beregning af besparelspotentiale afhænger således meget af, hvilke målgrupper og udfaldsrum der er tale om. For nogle grupper vil en relativt lav udviklingsprocent for få individer være en stor succes – forandring af meget svære problemer kræver mange små skridt frem, men selv delvis forbedring af situationen kan have stor betydning for såvel den enkelte som samfundsøkonomien.¹⁵⁶ Og det endda fraregnet gevinster i form af fx øget skattebetaling, der ikke altid medregnes. Andre målgrupper kan være i en gråzone af udsathed, hvor målet er at forebygge mere alvorlig social deroute, og hvor det er muligt at arbejde med en større volumen af borgere og med brug af frivillige.

Sammenligning af pris pr. borger/familie på tværs af projekter kan derfor være misvisende, hvis man vil vurdere, om et projekt ligner en god investering. Især de professionelle indsatser i offentligt regi har vist sig forholdsvis dyre sammenlignet med ngo-indsatser, fordi udsatte borgere har nået et højt kriseniveau, når hjælpen skal sættes ind – men også fordi problemernes kompleksitet kræver en intensiv støtte fra mange fagligheder, der skal arbejde tæt sammen på tværs af lovgivninger.¹⁵⁷ Det er komplicerede strukturer, der skal bygges om – men hvis det er vellykket, kan systemerne i ny udgave hjælpe mange flere udsatte borgere end den gruppe, der indgår i projektperioden.

Det samlede billede er derfor, at beregning af businesscases nok har potentiale, men også at der er så mange usikkerheder, at de langt fra kan stå alene som beslutningsgrundlag og ofte ikke kan indfange den samlede mulige besparelse præcist. Det gælder de enkelte projekter jf. udfordringerne med businesscases, men også mere generelt. Den

Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM), som Socialstyrelsen har udviklet, er i nogen grad forsøgt inkorporeret og anvendt i projekter støttet af fonden, men har vist at være uanvendelig til så komplekse målgrupper og indsatser. Modellen er i høj grad stadig under udvikling, og der mangler data. Til gengæld har det affødt mere viden om begrænsninger i dens brug, og flere projekter påtænker at føde data ind til SØM.

2 Politisk prioritering og forankring

Når nogle kommuner på trods af vanskeligheden ved at lave troværdige businesscases alligevel vælger at forankre dyrere indsatser, afspejler det, at der ved siden af den økonomiske bundlinje også er en anden, der handler om, hvilket velfærdsniveau og hvilken kvalitet af hjælp til udsatte, man politisk ønsker at have. I Assens Kommune har man valgt at forankre projekt Job og familie efter projektafslutningen i juni 2020. Og omvendt – for det ses også, at investeringstankegangen nok møder politisk opbakning, men i praksis udfordres den af langsom gevinstrealisering, pludselige udgiftsstigninger, krav om besparelser, omorganiseringer og en enorm udskiftning af nøglepersoner.

Det gælder fx Københavns Kommunes projekt Styrket indlæring, bedre skolegang, der handler om behandling af traumeramte børn. Der er overordnet politisk og ledelsesmæssig tilslutning til at forankre indsatsen, hvis den medfører bedre og dermed samlet set hurtigere sagsforløb, selvom de komplicerede sager stadig tager lang tid – med lavere samlede transaktionsomkostninger på tværs af forvaltninger og sektorer til følge. Men de enkelte centre, hvor indsatsen foregår, har også haft behov for at prioritere de midler, der nu engang er i budgettet, og der er mange forpligtelser. Som midtvejsevalueringen viser, har det vist sig udfordrende for kommunen at skulle imødekomme og realisere forskellige sektorspecifikke politiske mål samtidig, og store omorganiseringer har været nødvendige for at håndtere problemet.¹⁵⁸ God, kontinuerlig projektledelse og stærk ledelsesopmærksomhed øger chancen for forankring, men udgør ingen garanti. Det gælder særligt, hvis den (fremtidige) økonomiske gevinstrealisering og -fordeling opleves som uretfærdig af den enkelte sektorledelse.

Læringen er også, at fonden kan understøtte processen. Det kan ske ved at sikre, at evalueringen med beregning af businesscase times med de politiske processer, så der er et solidt grundlag at træffe beslutningen på, men også ved en opmærksomhed over for, om projektet er organiseret, så projektleder har mulighed for at dele viden og resultater med sin ledelse og omverdenen undervejs.

Princip 6 **Udbyg vidensniveauet og vidensbaseret praksis**

Baggrund for princippet

Fonden spiller ind på en bane, hvor der er behov for en kraftig opgradering af den samlede indsats. Der er ikke en stærk tradition for systematisk opsamling af viden om, hvad der virker på socialområdet, og hvilken effekt statens 45 mia. kr. store årlige forbrug har. Statsrevisorerne kritiserede senest i 2017 skarpt Børne- og Socialministeriet for ikke at have etableret overblik.¹⁵⁹ Siden 2016 har Socialministeriet årligt udgivet Socialpolitisk Redegørelse, hvor man for første gang forsøger at give et vidensbaseret billede af den sociale udvikling i Danmark som grundlag for det politiske arbejde. Det omfatter indsamling af data for bestemte problemer på tværs af år. Støttefondens sociale initiativ er i 2016 fremhævet som et vigtigt eksempel på fondes bidrag til området. Data fra fondens projekter kan indgå i rapportens datamateriale fremover, efterhånden som der foreligger resultater.

Trods politisk vilje til mere vidensbaseret praksis peger kritikere på, at der ikke er tale om meget stor vækst i investeringerne offentligt, og der er ikke systematiske evalueringer af socialpolitiske reformer eller meget klare strategier for forskningen bredt.¹⁶⁰ En analyse finansieret af fonden viste tilsvarende i 2018, at der er meget få projekter på socialområdet, hvor der er målt effekt via lodtrækningsforsøg, og at der i det hele taget er meget få offentliggjorte evalueringer af lovende praksis, som kan inspirere og danne en kritisk masse af dokumentation – og dermed også en risiko for, at nye projekter gentager andres fejl, eller at vigtige potentialer overses.¹⁶¹

Særligt når det gælder koblingen mellem fysiske rammer og socialt udsatte, er der meget lidt viden, og fondens fokusområde om socialt byggeri med målbar effekt betræder derfor nyt land.¹⁶² På beskæftigelsesområdet er der stærkere tradition for at arbejde vidensbaseret, men også her er der plads til opbygning af mere viden.¹⁶³ Kritikere peger på, at der har været for stor fokus på output, fx afvikling af samtaler med ledige, frem for om indsatserne har effekt og hjælper folk i job. Målinger og målstyring bliver dermed til kontrolredskaber, der i ringe grad levner plads til udsatte borgeres eget perspektiv, og som ikke giver noget godt grundlag for læring og handling fremadrettet. Heller ikke i civilsamfundet har evaluering og vidensudvikling været stærk, bl.a. netop fordi målinger er blevet opfattet som udtryk for mistillid.¹⁶⁴

Hvilken type viden der er relevant, har været genstand for strid, særligt i tiden efter årtusindskiftet. Efter en bølge med megen fokus på evidens er der i dag flere nuancer, og Socialstyrelsen arbejder nu med ”lovene praksis”, hvor en række andre parametre end resultater af lodtrækningsforsøg tæller med i vurderingen af, hvad der er værdifulde indsatser, som er værd at investere i.¹⁶⁵

Fondens praksis understøtter et politisk bredt funderet holdnings-skifte hen imod vidensbaseret af de sociale indsatser, som har været i centrum af den socialpolitiske dagsorden de seneste år. Som noget nyt er der fra 2017 ændret strategi, så Socialstyrelsen i højere grad pejler efter, hvilken viden der efterspørges i den kommunale praksis frem for at udbrede på forhånd udvalgte metoder som hidtil.¹⁶⁶ Den offentlige prioritering af midler har derfor fået flere lighedstegn med fondens, hvor der er en høj grad af bottom-up og rum for at se vidensudvikling i en kontekst. Der er dermed en stigende erkendelse af, at viden og import af udenlandske metoder isoleret set ikke kan skabe forandring, men også må kobles med politik, organisation og lokal kultur.

Underprincipper og praktiseret støtte

Fonden har investeret betydelige midler i omfattende evalueringer af støttede projekter samt et mindre antal deciderede forsknings- og analyseprojekter. Det hænger naturligt sammen med, at projekterne er rettet mod at gøre en målbar forskel, ligesom deres ofte store volumen giver grobund for en solid vidensudvikling. I årene 2014-2016 blev investeret 67 mio. kroner fra statens side i forskning og evaluering på socialområdet for børn og unge.¹⁶⁷ På den baggrund fylder fondens midler til evaluering, forskning og analyse ganske meget, da de samlet udgør 72,8 mio. kr. siden 2016.

Fonden dikterer ikke bestemte evalueringsformer, men arbejder ud fra en række underprincipper:

1. Kom tæt på målgruppens perspektiv i evalueringer.
2. Giv evalueringer retning mod anvendelse og læring.
3. Aflæs behovet, og brug det evalueringsdesign og de metoder, der giver den mest relevante viden for det konkrete projekt.
4. Benyt primært ekstern evaluering, men afstem omfanget med indsatsens volumen.
5. Støt evalueringer, der giver mening for målgruppe, fagfolk og praktikere – undervejs og bagefter.
6. Byg indsatserne på den bedst tilgængelige viden.

7. Spred den udviklede viden effektivt.
8. Opbyg og anvend nye design- og evalueringsprocesser, hvor det er nødvendigt.

Om fondens støtte lever op til disse principper, kan ikke endeligt afgøres, da mange evalueringer endnu ikke er afsluttede. Principperne er dog praktiseret med støtte til:

- Evalueringer af projekter, 72.783.035 kr. samlet. Herunder afprøvning af forskellige evalueringsmodeller for koblingen mellem fysiske rammer og sociale indsatser.
- Oprettelse af center for vidensbaseret praksis og brugerinddragelse på beskæftigelsesområdet
- Analyse af virksomme indsatser for udsatte borgere 1999-2015
- Forskningsprojekt om omkostninger af social udsathed
- Forskningsprojekt om læringsmiljø i udsatte familier
- Analyse af de forberedende tilbuds løfteevne for udsatte unge
- Afprøvning af nye evalueringsformer tilkøbet byggerier for socialt udsatte.

Læringspointer

1 Evalueringer

Fondens største bidrag til ny viden ligger i den omfattende investering i evalueringer. De centrale vidensinstitutioner på socialområdet, KORA og SFI, er blevet lagt sammen under navnet VIVE i 2017. Fonden har lagt en væsentlig mængde af projektevalueringer og forskningsstøtte her og bidrager dermed til opbygningen af en ny, stærk institution, samtidig med at også en vifte af mindre leverandører er blevet tilgodeset. Langt de fleste evalueringer benytter sig af både kvantitative og kvalitative metoder, og sigtet er solide design, der passer til vidensbehov og indsats. Derfor er der potentiale for en nuanceret udbygning af den eksisterende viden, hvor de langvarige projekter øger chancen for kapacitetsopbygning, både ift. kompetenceudvikling og udvikling af videns- og databaseret kultur – også i ngo-verdenen. Erfaringen er, at en del projekter har stærke midtvejsevalueringer, som danner grundlag for udvikling af indsatserne – det gælder fx VIVE's evalueringer af projekterne i Næstved, Røde Kors og Settlementet. Slutevalueringer af projekterne i Glad-saxe, Assens og Vordingborg har tilsvarende haft væsentlig betydning i forhold til forankring af indsatsen efter endt projekt.

Langt overvejende adresserer evalueringerne fondens principper indirekte, idet de evaluerede projekter er støttet med fondens fokusom-

råder som ramme. Evalueringerne udbygger datagrundlaget for at vurdere, om principperne peger i retning af de ønskede virkninger, og foreløbig er det i høj grad tilfældet. Der er bl.a. udviklet væsentlig dokumentation for, at beskæftigelse kan være rehabiliterende for hele familien (Assens Kommune), at frivillige kan styrke udsatte familiers livsmestring og herunder forældrenes beskæftigelseschancer (Røde Kors), og at progression hænger sammen med helhedsorienteret indsats, tillid og empowerment (Næstved Kommune). Trods besværligheder har de økonomiske beregninger også kunnet gennemføres og er indgået i den samlede politiske vurdering af projekterne, det ses fx i Assens og Gladsaxe Kommuner. Langt fra alle de udviklede indsigter er overraskende, men de er dokumenterede på basis af en gennemprøvet praksis, og dermed bliver evalueringerne også noget, der kan fæstes lid til for beslutningstagere på en anden måde, end hvis de er ”tavs viden” og hypoteser i fagfeltet.

Andre evalueringer har vist sig vanskelige at handle på, bl.a. fordi de kvantitative og kvalitative dele er svagt sammenkoblet. Det er en læringspointe, at kvaliteten i en del evalueringer skal løftes, og der har også været eksempler på, at evalueringen ikke har givet tilstrækkelig mening for projektere, praktikere og målgrupper. En genkommende problematik er også, at evalueringerne uanset design ikke tilstrækkeligt forholder sig til projekternes målsætninger, men drives af andre spørgsmål – og hvor projektere ikke har været tæt nok på evalueringsprocessen til at kunne tage en dialog med evaluator på rette tidspunkt.

Det er tydeligt, at der i de første faser af socialinitiativer ikke har været nok opmærksomhed på behovet for at kvalitetssikre evalueringer, at styrke projekternes ejerskab til evalueringerne og at understøtte deres dialog med evaluator. Dette er imødegået med bl.a. støtte fra Mærsk Procurement og især ansættelse af en evalueringsfaglig specialist i fondens sociale team. I dialog med bl.a. VIVE er processen desuden ændret, så den endelige udgave af evalueringsdesignet ikke skal foreligge før bevilling, men udarbejdes i projektets første fase, sideløbende med at der sker en færdigudvikling af projektet.

Også prioriteringen af eksternt evaluering har der vist sig behov for at løfte. Helt små projekter er det fortsat forsvarligt ikke at evaluere med stor investering af midler, selvom det dermed bliver umuligt at vide, om det har nogen effekter. Fonden har støttet Folkebiblioteket i Asiat til uddeling af 100 bøger, og med støtte fra fonden har foreningen Lænken kunnet sende 200 familier med alkoholproblemer på ferieophold. Ingen af disse projekter er eksternt evalueret, men det beror på forud-

gående viden eller antagelse om, at tiltagene har positive virkninger. Om det også reelt er tilfældet, er ikke målt konkret i projekterne, der er støttet med 38.000 kr. og 100.000 kr. For enkelte mellemstore projekter er det dog blevet klart, at der er unødvendige videnshuller. Det betyder, at resultaterne ikke er fyldestgørende og validiteten diskutabel. Foreningen Fundamentet har pga. lederskifte ikke sikre tal for overgang til job og uddannelse i alle projektets tre år fra sin interne evaluering af projekt Vi tror på dig.

Evalueringer baseret på design med kontrolgrupper har desuden vist sig udfordrende. Det har været meget svært at finde kontrolgrupper, der reelt ligner indsatsgruppen, og det blev fx nødvendigt at skifte evalueringsdesign i VIVE's evaluering af Gladsaxe Kommunes projekt Helhedsindsats for udsatte familier. Det er også et problem i bl.a. Metodecentrets projekt Minding the Baby at rekruttere borgere til kontrolgrupperne, som ikke ser mening i at deltage. Metoden gør det desuden vanskeligt at følge projekternes progression løbende, da evaluatorene med henvisning til forskningsprotokollen ikke kan afsløre data undervejs. Endelig udvikler "normalindsatsen" sig konstant, og det er svært at korrigere for, navnlig når det gælder langvarige projekter.

Læringen er, at fonden er nødt til at investere betydelige ressourcer ikke blot i indkøb af evalueringer, men også i processer, der sikrer kvaliteten, og at der evalueres, hvor det er relevant. Oprustning af kompetencer og ressourcer i socialteamet vil forebygge problemer fremover, ligesom tæt opfølgning af alle mellemstore og store projekter nu er praksis.

2 Forskning og analyser

Socialinitiativets praksis bidrager til at styrke en mere vidensbaseret filantropi drevet af behov fra praksis. Decideret forskning løsrevet fra interventioner ikke højt prioriteret, og fonden har således – i tråd med sin tradition og stifters vilje – i begrænset omfang støttet forskning og analyser løsrevet fra konkrete indsatser. De fire projekter af denne karakter har haft forskellig værdi: DEA's analyse af de forberedende tilbuds effekt indgik i 2017 som ressource i arbejdet med at etablere Den Forberedende Ungdomsuddannelse (FGU), den ny og bedre uddannelse for unge, der ikke kan håndtere en almindelig ungdomsuddannelse endnu. VIVE's analyse af samfundsøkonomiske omkostninger fik stor bevågenhed og har potentiale til at styrke en ny politisk udvikling med højere prioritering af virksomme indsatser for voksne udsatte. KORA's analyse af barrierer for udsatte kortlagde primært, at der mangler viden og

havde lav anvendelsesværdi – den blev downloadet 162 gange og præsenteret ved ét enkelt arrangement. Et projekt om læringsmiljøet i udsatte familier – i samarbejde mellem VIVE og KU – er endnu undervejs.

Læringen er især, at den bedste forskning udvikles, når den udspringer mindre af en bestilling fra fonden og mere af en faglig og strategisk interesse hos forskerne og deres institution. Bestilling af analyser kræver en meget specifik opgaveformulering, som kan være meget arbejdskrævende at lave, og hvor indsatsen ikke altid står mål med udbyttet. Omvendt kan det kræve en ekstra indsats at sikre i ansøgningsfasen, at forskningsprojekter faktisk har en relevans for fondens fokusområder og fx stiller skarpt på målgrupper, hvor beskæftigelse er et realistisk perspektiv.

Fravalget af forskningsprojekter skal ses i lyset af fondens massive støtte til evaluering og følgeforskning. Evalueringerne skaber ny viden, der kan medføre et væsentligt løft af evalueringsfeltet i Danmark – og hvis de har den forventede tyngde og kvalitet, kan de være med til at opbløde skellet mellem evaluering og forskning, med mulige positive afsmitninger i praksis til følge.

3 Udbredelse af viden

Fonden har løbende fokus på udbredelse af viden fra støttede projekter, så de får mere end lokal værdi. Paletten i projekterne lokalt spænder over konferencer, metodehåndbøger, nyhedsbreve, gå-hjem-møder, sociale medier, KL-arrangementer, social talks mv., ofte knyttet til evaluators platforme, særligt VIVE. Nogle projekter er bl.a. blevet besøgt af veksellende ministre, præsenteret i KL nyhedsbreve og konferencer, særligt Assens Kommune har været hyppigt besøgt. Fondens har også i 2017 præsenteret det sociale initiativ for daværende socialminister Mai Mercado (kons.).

Sammen med Socialstyrelsen og Dansk Evalueringselskab har fonden desuden i foråret 2019 arrangeret konference og masterclasses for evaluører og fonde med den anerkendte amerikanske evaluator Michael Quinn Patton. Han har for nyligt udviklet tilgangen principles-focused evaluation, som særligt egner sig til evaluering i kompleksitet – fx klynger af heterogene sociale indsatser, strategier, kampagner mv. Tilgangen danner baggrund for denne opsamling af Støttefondens sociale initiativ, ligesom Industriens Fond har implementeret tilgangen og i foråret 2020 præsenteret principper for sit virke.¹⁶⁸

Evalueringer fra støttede projekter deles på fondens hjemmeside og via LinkedIn, og det vækker god interesse, men der er potentiale i at

øge vidensdelingen og dermed effekten af bevillingerne. Fonden har derfor initieret netværk mellem bevillingsmodtagere, hvorfra erfaringerne er gode. En udfordring er at sikre fælles dagsordener på tværs af kommunale aktører og ngo'er, hvilket afspejler den mere grundlæggende kløft mellem sektorerne. Læringen er foreløbig, at netværksmøderne har gjort det muligt at igangsætte konkrete samarbejder på tværs, men også skabt genveje i kraft af vidensdeling mellem nye og igangværende projekter, så gode praksisløsninger spredes og ikke skal opfindes forfra. Derudover har der på metaniveau og på tværs af projekter endnu ikke været formidling fra fondens side, men efterhånden som der opbygges data, tegner der sig en vigtig opgave forude.

BILAG 1

Samlet projektoversigt

Flere udsatte borgere i uddannelse eller arbejde

Livsmestring, uddannelse og arbejde. Helhedsorienterede indsatser for udsatte voksne	Den almennyttige fond VIMBY Formål: Opskalering af socialøkonomiske virksomheder i Vimby Beløb: 1.802.000 kr.
Små bevillinger: 0-1 mio. kr.	Hedensted Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "LønMotiverendeIndsats" Beløb: 3.087.000 kr.
Den almennyttige fond VIMBY Formål: Afholdelse af konferencen "Inklusion i virkeligheden" Beløb: 50.000 kr.	Børnehjælpsdagen Formål: Gennemførelse af projekt "Empower4U" Beløb: 3.175.000 kr.
Sind Ungdom Formål: Etablering af klubfællesskaber for unge psykisk sårbare Beløb: 200.000 kr.	HackYourFuture Formål: Opstart af HackYourFuture i Danmark Beløb: 3.753.000 kr.
Familiestøtten Formål: Organisationsudvikling og kapacitetsopbygning Beløb: 250.000 kr.	Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI Formål: Samfundsøkonomisk analyse af helhedsindsatser til socialt udsatte Beløb: 3.775.000 kr.
Den socialøkonomiske virksomhed Knifholt Naturbrug i Frederikshavn Formål: Etableringen af den socialøkonomiske virksomhed Beløb: 250.000 kr.	FO-Aarhus (Frit Oplysningsforbund i Aarhus) Formål: Etablering af den socialøkonomiske virksomhed Skejby Rangers Beløb: 3.866.000 kr.
Foreningen Nydansker Formål: Gennemførelse af projekt "Studiejob for flygtninge" Beløb: 724.000 kr.	Slagelse Kommune Formål: Gennemførelse af projektet "IPS Region Sjælland" Beløb: 4.474.000 kr.
Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, KORA Formål: Kortlægning af barrierer og indsatser for udsatte voksne og unge Beløb: 852.000 kr.	Frederikshavn Kommune, Jobcenter Frederikshavn, Ungeenheden Formål: Gennemførelse af projekt "PLATFORM – springbræt til uddannelse og job" Beløb: 4.625.000 kr.
Mellemstore bevillinger: 1-7 mio. kr.	Indvandrer Kvindecenret Formål: Gennemførelse af projekt "To trin til beskæftigelse" Beløb: 4.935.000 kr.
Fundamentet i Aarhus Formål: Gennemførelse af projekt "Vi tror på dig" Beløb: 1.313.000 kr.	Ringkjøbing-Skjern Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "PLUS" Beløb: 5.200.000 kr.
Mødrehjælpen Formål: Opretholdelse af familielinjen, telefon- og chatrådgivning Beløb: 1.500.000 kr.	Landsforeningen SIND Erhverv Formål: Gennemførelse af projektet "Rampen til det gode arbejdsliv" Beløb: 5.246.000 kr.
Slagelse Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "IPS – individuelt planlagt job og uddannelse med støtte" Beløb: 1.678.000 kr.	

<p>Kaffe Karma Formål: Gennemførelse af projekt "Kaffe Karma – socialt udsattes vej til småjobs på det rummelige arbejdsmarked" Beløb: 6.335.000 kr.</p>
<p>Store bevillinger: +7 mio. kr.</p>
<p>Vordingborg Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Plads til alle der vil" Beløb: 7.980.000 kr.</p>
<p>Fundamentet i Aarhus Formål: Udvikling af HF-uddannelse til unge med angst Beløb: 8.379.000 kr.</p>
<p>Næstved Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "På vej til arbejde" Beløb: 9.446.000 kr.</p>
<p>Aalborg Universitet, CUBB Formål: Oprettelse af Center for Borgerinddragende Beskæftigelsesindsatser Beløb: 9.500.000 kr.</p>
<p>Vordingborg Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Ansvar for eget liv" Beløb: 10.501.000 kr.</p>
<p>Kofoeds Skole Formål: Renovering af hovedskolen og etablering af socialøkonomiske butikker Beløb: 19.000.000 kr.</p>
<p>Cabi, Lolland og Guldborgsund Kommune, Business Lolland-Falster, 3F Lolland, Erhvervspark Lolland og LG Insight Formål: Udvikling og gennemførelse af projekt "Rekruttering fra kanten" Beløb: 21.130.000 kr.</p>
<p>Settlementet Formål: Gennemførelse af projekt "Effektiv kompetenceopbygning, socialøkonomiske trædesten og trygge overgange" Beløb: 25.671.320 kr.</p>
<p>Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge med praktisk begavelse</p>
<p>Små bevillinger: 0-1 mio. kr.</p>
<p>Thorshøjgård Formål: Afholdelse af Special Skills Beløb: 60.000 kr.</p>
<p>Frederikshavn Produktionsskole Formål: Gennemførelse af projekt "Skab dig – erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge" Beløb: 149.000 kr.</p>
<p>Elleslettegård, Rudersdal Formål: Etablering af ny natur-og dyrelinje Beløb: 200.000 kr.</p>

<p>BC Hospitality Group Formål: Gennemførelse af projekt "Nye veje til erhvervsuddannelser" Beløb: 224.700 kr.</p>
<p>Herning Kommune Formål: Afprøvning af nye metoder i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse med det formål at få flere udsatte i ungdomsuddannelse Beløb: 228.000 kr.</p>
<p>Den Regionale Ungeenhed, DRU Formål: Afvikling af national forældrekampagne Beløb: 500.000 kr.</p>
<p>Skive-Viborg HF og VUC Formål: Projekt "Skybrud". Mindre frafald på almen voksenuddannelse og flere i gang med en erhvervsuddannelse Beløb: 732.000 kr.</p>
<p>Mellemstore bevillinger: 1-7 mio. kr.</p>
<p>Tænketanken DEA Formål: Analyse af de forberedende tilbuds status og effekt Beløb: 1.182.300 kr.</p>
<p>Landsforeningen Talentspejderne Formål: Udviklingen af mentorprogram for 17-29-årige, der har fuldført folkeskolen med begrænsede fagligheder Beløb: 1.397.258 kr.</p>
<p>Den socialøkonomiske virksomhed Råt&Godt, Aalborg Formål: Udvikling af børnemøbellinjen Småt&Godt Beløb: 1.684.000 kr.</p>
<p>ADHD-foreningen Formål: Udvikling af metode til fastholdelse af elever med ADHD+ i uddannelse Beløb: 1.911.000 kr.</p>
<p>Fondens UNGEs Formål: Udvikling og forankring af projekt "Klar til start" Beløb: 6.755.000 kr.</p>
<p>Store bevillinger: +7 mio. kr.</p>
<p>Komiteen for Sundhedsoplysning Formål: Styrkelse af mental sundhed hos unge for fastholdelse i uddannelse Beløb: 8.316.000 kr.</p>
<p>Region Sjælland. Center for Produktion, Forskning og Innovation Formål: Gennemførelse af projekt "Fra frafald til fastholdelse" Beløb: 10.300.000 kr.</p>
<p>GLAD Fonden Formål: Gennemførelse af projekt "Arbejdsmarkedsinklusion i stor skala gennem uddannelse" Beløb: 26.074.000</p>

Brud med den negative sociale arv for børn og unge

Små bevillinger: 0-1 mio. kr.	VIA University College Formål: Gennemførelse af projekt "PMTO Teens – øget trivsel i familien, skolen og fritiden" Beløb: 4.084.000 kr.
Asiaat Folkebibliotek Formål: Sprogstimulering af grønlandske børn Beløb: 38.000 kr.	Professionshøjskolen Absalon, Center for Ernæring og Rehabilitering Formål: Gennemførelse af projekt "Fællesskab for nydanskere – et skridt på vejen til beskæftigelse" Beløb: 4.815.000 kr.
Lænken Formål: Ferieophold for familier med alkoholproblemer Beløb: 100.000 kr.	Fonden for Socialt Ansvar Formål: Gennemførelse af projekt "Frivillige understøtter positive læringsmiljøer i familien" Beløb: 5.663.000 kr.
Familiestøtten Formål: Gennemførelse og udvikling af pilotprojekt med fokus på hjælp til udsatte familier i kommunerne Ishøj, Næstved, Guldborgsund og Lolland Beløb: 152.800 kr.	Gladsaxe Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Tidlig indsats" Beløb: 5.716.000 kr.
Bostedet Ellengården Formål: Vidensindsamling om vejene til udsatte familiers bæredygtighed Beløb: 250.000 kr.	Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI Formål: Undersøgelse af læringsmiljøer i danske familier Beløb: 6.342.000 kr.
Randers Kommune, Familieafdelingen Formål: Fortsættelse af forebyggende netværksmøder for udsatte børn, unge og familier Beløb: 300.000 kr.	Morsø Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Familiens trivsel – barnets trivsel" Beløb: 6.500.000 kr.
Foreningen til Støtte for Mødre og Børn Formål: Foreningens fortsatte arbejde Beløb: 600.000 kr.	Store bevillinger: +7 mio. kr.
Foreningsfællesskabet Ligeværd Formål: Opskalering af rådgivning til familier til børn med særlige behov Beløb: 822.538 kr.	Herlev Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Nye veje til samarbejde – i og med åben dialog" Beløb: 7.180.000 kr.
Mellemstore bevillinger: 1-7 mio. kr.	Assens Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Job og familie" Beløb: 9.286.000 kr.
Randers gymnastiske Forening Formål: Inklusion af udsatte unge i foreningsidrætten Beløb: 1.090.000 kr.	Jammerbugt Kommune Formål: Gennemførelse af ny helhedsorienteret indsats for udsatte familier Beløb: 10.644.000 kr.
Lolland Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Godt begyndt" Beløb: 1.727.000 kr.	Frelsens Hær Formål: Gennemførelse af projektet "Familielværksted i Tønder Kommune" Beløb: 10.783.500 kr.
Socialt Udviklingscenter Formål: Projekt Inkludigi Beløb: 3.592.763 kr.	Københavns Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Styrket indlæring – bedre skolegang" Beløb: 15.256.000 kr.
Home-Start og Tønder Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "En god start på livet" Beløb: 3.676.000 kr.	Metodecentret Formål: Gennemførelse af projekt "Minding the Baby" Beløb: 17.698.000 kr.
Røde Kors Formål: Gennemførelse af pilotprojektet "Fra bolig til hjem" Beløb: 3.922.000 kr.	

<p>Odense Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "FAMKO Vest – tværgående støtte og tidlig indsats til sårbare gravide og familier" Beløb: 19.600.000 kr.</p>	<p>Fællessekretariatet for den boligsociale helhedsplan i Svendborg Formål: Gennemførelse af fritidsjobindsats i Svendborg Beløb: 3.810.000 kr.</p>
<p>Aarhus Kommune Formål: Gennemførelse af projekt "Opgang til opgang" Beløb: 23.363.000 kr.</p>	<p>Fonden for Entreprenørskab Formål: Gennemførelse af projekt "Iværksætterunge" Beløb: 3.900.000 kr.</p>
<p>Røde Kors Formål: Gennemførelse af projekt "Familien i fokus" Beløb: 24.057.000 kr.</p>	<p>Skolen ved Sorte Hest Formål: Gennemførelse af projekt "Mit første fritidsjob" Beløb: 4.267.000 kr.</p>
<p>KFUM's Sociale Arbejde i Danmark Formål: Gennemførelse af projekt "Familier hjælper familier" Beløb: 39.470.000 kr.</p>	<p>Randers FC Jobakademi Formål: Gennemførelse af projekt "Talents of Tomorrow" – et fritidsjobinitiativ i Randers Beløb: 5.758.000 kr.</p>
<p>Udsatte unges fritidsjob eller iværksætteri</p>	<p>Red Barnet og Meyers Madhus Formål: Gennemførelse af projektet "Måltid, Fritid, Fremtid" Beløb: 5.950.000 kr.</p>
<p>Små bevillinger: 0-1 mio. kr.</p>	<p>Store bevillinger: +7 mio. kr.</p>
<p>Samvirkende Boligselskaber og Brønshøj borgercenter Formål: Gennemførelse af projekt "Unge på Bellahøj skaber forandring" Beløb: 225.000 kr.</p>	<p>Esbjerg Kommune Formål: Etablering af projektet "Energi til mere" Beløb: 7.725.000 kr.</p>
<p>Mellemstore bevillinger: 1-7 mio. kr.</p>	<p>Boligselskabet Sjælland Formål: Gennemførelse af projekt "Fra fritidsjob til faglært" Beløb: 8.691.000 kr.</p>
<p>Aalborg Kommune Formål: Gennemførelse af indsats for udsatte unge gennem en fritidsjobindsats Beløb: 1.560.000 kr.</p>	<p>FRAK – Fritidsakademiet Formål: Gennemførelse af projekt "Ukrudt – grønne fritidsjob til byens rødder" Beløb: 11.021.000 kr.</p>
<p>Metodecentret Formål: Gennemførelse af projekt "Bånd og Broer" Beløb: 3.263.000 kr.</p>	<p>Ungdomsskoleforeningen Formål: Gennemførelse af projekt "Coop Crew – når fritid bliver til fremtid" Beløb: 27.608.000 kr.</p>
<p>Foreningen Fisken Formål: Gennemførelse af projekt "Fritidsjobformidling for unge mellem 13-24 år i Kulbanekvarteret" Beløb: 3.466.000 kr.</p>	

Bedre fysiske rammer for socialt udsatte borgere

Livsmestring, uddannelse og arbejde. Helhedsorienterede indsatser for udsatte voksne	Livsværk – Bagsværd Observationshjem Formål: Gennemførelse af projektet ”Døgnbehandling af udsatte småbørn og familier – måling af fysiske rammers effekt” Beløb: 13.500.000 kr.
Mellemstore bevillinger: 1-6 mio. kr.	Dybbøl Efterskole Formål: Etablering af nyt køkken og ny spisesal på efterskolen Beløb: 14.200.000 kr.
Roskilde Kommune Formål: Etablering af Makers Corner – etablering af beboelige og miljøgodkendte containere til lærings-, arbejds- og værkstedsfællesskab Beløb: 6.840.000 kr.	Sofie Ribbjerg Efterskole Formål: Ny spisesal og nyt bevægelsesområde Beløb: 15.474.000 kr.
Socialt byggeri med målbar effekt	Kirkens Korshær Formål: Etablering og ombygning af tre væresteder med fokus på målbar effekt Beløb: 24.700.000 kr.
Mellemstore bevillinger: 1-6 mio. kr.	Forsorgshjemmet Svenstrupgård Formål: Ombygning af Forsorgshjemmet Svenstrupgård Beløb: 25.000.000 kr.
Randers Krisecenter Formål: Renovering af Randers Krisecenters gårdhave og udviklingen af udvendigt aktivitetsrum Beløb: 1.750.000 kr.	Erhvervsuddannelse eller job for udsatte unge
Store bevillinger: +7 mio. kr.	Store bevillinger: +7 mio. kr.
Region Midtjylland Formål: Opførelse af specialdesignet døgnenhed ”Neurorehabiliteringscenter Midt” Beløb: 9.590.000 kr.	Middelfart Produktionsskole Formål: Ny sundhedsfaglig bygning Beløb: 10.000.000 kr.
Kolding Kommune Formål: Renovering af Låsbyhøj til etableringen af et fælles ”mentalt sundhedshus” sammen med Region Danmark Beløb: 10.000.000 kr.	

Afsluttede projekter

Oversigten viser afsluttede projekter pr. juni 2020 fra de fem fokusområder:

- Livsmestring, uddannelse og arbejde
- Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge
- Udsatte familiers bæredygtighed
- Udsatte unges fritidsjob eller iværksætter
- Socialt byggeri med målbar effekt

Livsmestring, uddannelse og arbejde

Roskilde Kommune: Etablering af beboelige containere til lærings-, arbejds- og værkstedsfællesskab

Værestedet Makers Corner i Roskilde blev indviet den 24. august 2017 og er evalueret af Carlberg Christensen.¹⁶⁹ Formålet var at skabe en ny ramme, hvor psykisk syge kan styrke deres faglige og sociale kompetencer i et praktisk arbejdsfællesskab. Omkring 30-35 borgere bruger værestedet i løbet af ugen.

Byggeriet består af beboelige containere, der er placeret i en tidligere fabriksdal, og som huser værestedet, en ungdomsklub og et værksted for gør-det-selv-nørder. Evalueringen viser, at 78 % vurderer, at Makers Corner styrker deres recovery. De nye rammer øger især de 25 % stærkeste brugeres selvverd samt skærper deres sociale og faglige kompetencer. Den rå æstetik og det aktive miljø er dog en udfordring for de brugere, som har brug for mere tryk, og 13 % har mindre gavn af de nye rammer.

Fonden støttede med 6.840.000 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2017.

Kolding Kommune: Renovering og nyindretning af "Låsbyhøj" til fælles sundhedshus

Det renoverede og nyindrettede "Låsbyhøj" blev indviet den 17. juni 2019. Byggeriet samler hjælpen til borgere med sindslidelser, misbrug og komplicerede sociale problemer under ét tag – på tværs af psykiatri, civilsamfund og kommune. Målet er, at de fysiske rammer skal understøtte en helhedsorienteret indsats og løfte kvaliteten af hjælpen. Forandringerne følges ved intern evaluering de næste 2½ år, og langsigtet måling gennemføres medio 2021.

De foreløbige målinger viser: Et stort flertal af borgere udtrykker i meget høj grad eller i høj grad tilfredshed med Låsbyhøjs indretning. Medarbejdernes kendskab og samarbejde er steget markant. Særligt kendskab til hinandens kompetencer og samarbejdet på tværs er vokset med hhv. 36 og 37 %. De er blevet 20 % bedre til at skabe sammenhæng i borgernes planer, og de er blevet 26 % bedre til at have fokus på sammenhæng på tværs. Målingen viser dog samtidig, at kontakten med kollegaer i regionen/kommunen er faldet med 40 %.

Fonden støttede med 10.000.000 kr. ud af 44.575.000 kr. i 2016. Projektet forløb i 2016-2019.

KORA (VIVE): Kortlægning af barrierer og indsatser for udsatte

Formålet med kortlægningen var at skabe et overblik over lovende indsatser rettet mod, at flere udsatte voksne og unge kommer i beskæftigelse eller uddannelse. Rapporten adresserer desuden en række af de barrierer, de mest udsatte støder ind i. Væsentligste pointer:

- Rapporten dokumenterer, at der fortsat er stort behov for indsatser, der kobler livsmestring, uddannelse og arbejde sammen. De eksisterende indsatser egner sig bedst til stærke borgere.
- Rapporten blotlægger systematisk, at der er en opsigtsvækkende ringe dokumentation for sociale indsatser. Det gælder ikke blot fraværet af lodtrækningsforsøg, der er i det hele taget svag eller ringe dokumentation for de mange sociale projekter, der er afviklet gennem tiden.

Rapporten er blevet downloadet 162 gange og præsenteret ved et enkelt arrangement siden publiceringen.

Fonden støttede med 852.000 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2018.

VIVE: Socialøkonomisk analyse af indsatser for udsatte

Undersøgelsen "Socialøkonomisk analyse af indsatser for socialt udsatte" bestod af to dele – en kvantitativ registeranalyse af socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet og en kvalitativ interviewundersøgelse blandt brugere og medarbejdere i den sociale sektor om barrierer og udfordringer ved at skabe en sammenhængende indsats for borgerne.

Seniorforsker Lars Benjaminsen, VIVE, og professor Nanna Mik-Meyer (dengang VIVE, nu CBS) stod for henholdsvis den kvantitative og kvalitative undersøgelsesdel. Analyserne dokumenterer et stort investeringspotentiale i at hjælpe udsatte borgere. Samfundet bruger 41 mia. kr. årligt på at afhjælpe symptomer hos 280.000 udsatte, heraf 6 mia. kr. alene til de 20.000 svageste. Halvdelen er overførselsindkomster, mens 10 mia. er sociale indsatser og 10 mia. kr. sundhedsudgifter.

Undersøgelsens resultater blev offentliggjort gennem tre publikationer:

- *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet: Samfundsøkonomiske aspekter* (VIVE-rapport). Downloadet 5.223 gange (juni 2020)
- *Fagprofessionelles møde med udsatte klienter. Dilemmaer i den organisatoriske praksis* (bog af Nanna Mik-Meyer, udgivet på Hans Reitzels Forlag). Første oplag på 800 stk. er udsolgt, nyt oplag trykkes.
- *Når udsatte borgere møder velfærdssystemet: Omfang, udgifter og dilemmaer* (Pixi-hæfte). Downloadet 2.120 gange (juni 2020)

Der blev afholdt velbesøgt konference med god mediedækning den 5/11 2018, og efterfølgende har der været væsentlig formidlingsaktivitet.

Fonden støttede med 3.775.000 kr. ud af 4.000.000 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2018.

Kofoeds Skole: Energirenovering af hovedbygningen og socialøkonomiske virksomheder

Fonden bidrog til et samlet projekt med sigte på både energirenovering af skolens hovedbygning og etablering af socialøkonomiske butikker, hvor også Realdania var donator. Energirenoveringen blev afsluttet november 2018 og har bedret skolens driftsøkonomi markant med løft fra klasse D til B. I juni 2018 blev der åbnet fire store socialøkonomiske butikker i Nyrnberggade, som fortsat kører. Butikkerne sælger genbrugstøj, møbler, cykler og redesignet kunsthåndværk, der er lavet af skolens elever. Kofoeds Skole har ca. 600 brugere dagligt og 4200 unikke elever årligt.

Fonden støttede med 19 mio. kr. ud af 50,5 mio. kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2018.

Den socialøkonomiske virksomhed Knifholt Naturbrug i Frederikshavn: Etablering af den socialøkonomiske virksomhed Knifholt

Knifholt er et økologisk naturbrug med gårdbutik, der dyrker bl.a. gamle nordiske sorter af grøntsager, som er særligt sunde for diabetespatienter. Virksomheden blev etableret med støtte fra fonden og balancerede økonomisk ved projektafslutningen med en driftsleder og tre medarbejdere ansat i fleksjob. Knifholt blev dog hårdt ramt af tørken i sommeren 2018 og er i 2020 en enmandsvirksomhed, men har stadig udsatte borgere ansat og har bevaret sin grønne profil.

Fonden støttede med 250.000 kr. i 2017. Projektet forløb i 2017-2018.

Fundamentet: Projekt Vi tror på dig

Fundamentet er et værested for udsatte unge i Aarhus. Fonden støttede udviklingen af en helhedsorienteret, frivilligt båret indsats, der skulle hjælpe de unge med at mestre livet. En intern optælling viser, at projektet opfyldte sine mål:

- 193 unge har været i helhedsorienterede forløb hos ngo'en.
- 45 % er kommet i uddannelse eller arbejde, 17 % i praktik.
- Af et udtag på 93 unge er 28 kommet i uddannelse = 30 %
- Af et udtag på 93 unge er 14 kommet i arbejde = 15 %
- Antallet af frivillige behandlere er fordoblet til 58.
- Forbedring af økonomisk bæredygtighed: Aarhus Kommune støttede i 2019 driften med 700.000 kr. årligt, Lind Invest med 600.000 kr.

Fundamentet fik i 2018 kronprinsparrets pris "Stjernedrys". Forløbet udviklet i projektet er blevet den bærende metode i Fundamentets tilgang og praktiseres fortsat.

Fonden støttede med 1.313.000 kr. ud af 1.967.900 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2019.

Vordingborg Kommune: Projekt Ansvar for eget liv

Projekt Ansvar for eget liv sigtede på at hjælpe langtidsledige udsatte borgere i job eller uddannelse. Projektet opnåede langt fra sit mål om at få 200 % flere i almindeligt fuldtidsarbejde, men erfaringen var, at mange udsatte ledige er for syge til at arbejde eller ikke magter at modtage hjælp. Ordinært arbejde viste sig derfor at være et urealistisk mål, men der var alligevel gode resultater på andre parametre. Evalueringen viste også, at 200 % flere med nedsat arbejdsevne kom i fleksjob/støttet deltidsjob svarende til 12 ud af 109 borgere i indsatsgruppen.¹⁷⁰ 25 % kom tættere på arbejdsmarkedet via virksomhedspraktik og i dobbelt så lang tid. I alt kom 30,4 % i uddannelse, fleksjob, ordinære timer eller fuldtidsarbejde. Metoden havde betydelig effekt på borgernes tiltro til, at de kan mestre deres liv. Kommunen ønsker at arbejde videre med metoderne og har implementeret en reduceret udgave af indsatsen i driften.

Fonden støttede med 10.501.000 kr. ud af 21.477.000 kr. Projektet forløb i 2017-2019

Vimby: Kapacitetsopbygning af socialøkonomiske virksomheder

Formålet med projektet var at opbygge kapaciteten hos de socialøkonomiske virksomheder i andelssamfundet Vimby i Hjortshøj ved Aarhus. Resultater:

- Omsætning: 2.342.000 kr. årligt (mål: 2,8 mio. kr.)
- Job: 8 nye job til borgere med særlige behov, 10 planlægges (mål: 20)
- Frivillige: 58 borgere med særlige behov som frivillige (mål: 50) 435 øvrige borgere som frivillige (mål: 400)

Projektet lever op til de fleste af sine målsætninger, men var ved projektafslutningen endnu ikke nået i land ift. jobskabelse. Vimby har heller ikke opnået fuld økonomisk bæredygtighed, men dog opnået en flot stigning i omsætningen på 178 % siden 2015.

Fonden støttede med 1.802.000 kr. ud af 3.496.914 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2019.

Slagelse Kommune på vegne af partnerskabet IPS Vestsjælland: Projekt IPS – individuelt planlagt job og uddannelse med støtte

Projektets formål var at hjælpe psykisk syge i job eller uddannelse via den evidensbaserede metode IPS. Særligt uddannede IPS-konsulenter yder tidsbegrænset, individuel støtte, så psykisk syge kan opnå og fastholde job eller uddannelse, mens de behandles i psykiatrien.

I alt 62 borgere fra Slagelse, Holbæk og Kalundborg Kommuner gennemførte et forløb, og 23 IPS-konsulenter blev uddannet. Projektets mål var en succesrate på 55 %, og evalueringen viser gode resultater af de afsluttede forløb¹⁷¹:

- 57,7 % kom i job eller i uddannelse undervejs i forløbet.
- 51,6 % er stadig i job eller i uddannelse efter forløbet.

Af de borgere, der kom i job/uddannelse, blev 44 % fuldt selvforsørgende, mens 56 % kom i fleksjob/deltidsjob med nogen offentlig støtte. Besparelserne for samfundet er foreløbig opgjort til 12 mio. kr. Yderligere 106 borgere er fortsat i forløb, og prognosen for disse er tilsvarende god.

Effekten af IPS er 13 % højere end standardindsatsen, og metodens høje succesrate og de lokalt forankrede resultater gør den interessant for andre kommuner at benytte. Ikke mindst da den samtidig er 71.000 kr. billigere end standardbehandlingen, uanset om den fører til job eller ej. Oprindeligt deltog også Ods herred, Sorø og Ringsted Kommuner, men disse faldt fra. Vigtigheden af ledelsesmæssig opbakning og modeller, som er robuste over for personalefrafald, er blandt de centrale læringspointer.

Metoden forankres i de tre kommuner og udbredes til 10 nye i et nyt projekt støttet af fonden i juni 2020.

Fonden støttede med 1.678.000 kr. ud af 7.178.000 kr. i 2016.

Udviklingshæmmedes Landsforbund m.fl.: Konferencen Inklusion i virkeligheden

Konferencens formål var at synliggøre gevinsterne ved, at flere mennesker med handicap inkluderes i samfundet og på arbejdsmarkedet, herunder var der særlig fokus på nødvendigheden af civilsamfundets medvirken. Bag konferencen stod Udviklingshæmmedes Landsforbund, Landsforeningen LEV, LEV Aarhus, Foreningsfællesskabet Ligeværd, Jysk Børneforsorg/Fredshjem, Vaskeriet, Borgercenter Nord/Bofællesskabet i Hjortshøj, Social- og B beskæftigelsesforvaltningen i Aarhus Kommune og Fonden Vimby. I alt deltog 440, og konferencen var jf. deltagere og arrangører så stor en succes, at et partnerskab udvidet til 12 foreninger ønsker at afholde en ny i 2021.

Fonden støttede med 50.000 kr. i oktober 2018. Projektet forløb i november 2018.

Erhvervsuddannelse eller job til udsatte unge

Tænketanken DEA: Analyse af de forberedende tilbuds status og effekt

Formålet var at belyse, hvilken effekt de forberedende tilbud har ift. at løfte unge til uddannelse eller arbejde. Resultaterne viste bl.a., at kombinationer af tilbud virker bedst, og at der var endog meget stor forskel på de enkelte skolers effekt. Analysen blev publiceret august 2017 med god eksponering. Den nye viden var nyttig i arbejdet med at samle alle de forberedende tilbud i en ny type institut, FGU, som per august 2019 er i drift.

Fonden støttede med 1.182.300 kr. i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2017.

Den Regionale Ungeenhed: National forældre kampagne for flere faglærte

Kampagnen sigtede på at øge søgningen til erhvervsuddannelserne ved at gå målrettet efter de unges forældre, særligt mødre. Den opnåede ikke sit mål om en samlet 3 %'s øgning af unge, der søger ind på en erhvervsuddannelse. Men for enkelte fag havde den en god virkning: Der sås gennemsnitligt 9 %'s fremgang inden for 64 % af de specifikke fag, kampagnen havde haft fokus på. Parterne bag kampagnen var tilfredse med resultaterne og fortsætter foreløbig kampagnen i 2018-2020.

Fonden støttede med 500.000 kr. ud af 4.456.250 i maj 2016. Projektet forløb i 2016-2017

Skive-Viborg VUC og HF: Projekt Skybrud – mindre frafald på almen voksenuddannelse og flere i gang med en erhvervsuddannelse

Skive-Viborg HF & VUC ønskede i projekt Skybrud at afprøve, om to nye 'uddannelsessamaritter' og en 'brobygger' kunne forebygge frafald og styrke kursisternes overgang til erhvervsuddannelse. Uddannelsessamaritterne skulle følge de frafaldstruede kursister tæt og støtte dem i hverdagen – det kunne bl.a. indebære hjælp til at møde op til timerne, samtaler og henvisning til relevante ressourcepersoner. Brobyggeren skulle motivere kursisterne til videre uddannelse og udgøre bindeled til erhvervsuddannelserne. Skive-Viborg HF & VUC vurderede efter projektet, at kursisterne har fået en nemmere vej til erhvervsskolen, ligesom uddannelsessamaritterne har været en stor støtte og begrænset frafaldet. En evaluering fra VIA University College viser bl.a.¹⁷²:

- 70,5 % vurderer, at hjælpen fra uddannelsessamaritterne har haft stor eller meget stor betydning for, at de kunne gennemføre AVU.
- Brobyggeren har været i kontakt med 85 kursister, hvoraf 19 er gået i gang med en erhvervsuddannelse og 10 søger ind.

Forebyggelse af 15 frafald gør indsatsen økonomisk bæredygtig, og Skive-Viborg HF & VUC har valgt at fortsætte med uddannelsessamaritterne.

Fonden støttede med 732.000 kr. i november 2016. Projektet forløb i 2016-2017

Middelfart Produktionsskole: Ny sundhedsfaglig bygning

Bygningen blev indviet 1. juni 2018 og fremtræder æstetisk og funktionelt vellykket. Fonden bidrog med midler til ny spisesal, produktions- og undervisningskøkken og undervisningslokale samt renovering af eksisterende bygninger. Kapaciteten er øget med 18 % til 100 elever, og nybygningen skaber et mærkbart bedre miljø, som fremmer elevernes trivsel og åbner mulighed for, at de kan udvikle sig personligt og fagligt.¹⁷³

Evalueringen viser, at det er lykkedes at skabe fællesområder, hvor også unge med social fobi osv. har lyst til at komme. Indretningen sikrer, at de har overblik over rummet, mens grønt udblik og gode materialer giver ro. Det nye køkken er rummeligt og bygget op med køkkenborde, hvor eleverne står over for hinanden, så de lettere kan arbejde sammen og diskret spejle sig i andre. Glas bruges aktivt som en måde af nedbryde barrierer på for de elever, som før havde svært ved at åbne døren til et undervisningslokale eller ind til personalet. De nye fysiske rammer har øget kvaliteten af – og dermed motivationen til – de sunde valg, som skolen ønsker, eleverne træffer dagligt: at bevæge sig fysisk, at spise frokost, at sidde og tale sammen, at være fokuseret på undervisningen, at træde ind i fællesskaberne samt at holde orden og passe på skolen.

Skolen har i 2020 fortsat fokus på sundhed som særligt kendetegn og udbyder et særligt sundhedsfag.

Fonden støttede med 10.000.000 kr. ud af 15.154.141 kr. Projektet forløb i 2016-2018

Herning Kommune. Opkvalificering i Growth Mindset-metoden

Herning, Brøndby og Holbæk Kommune fik i 2016 støtte til at afprøve, hvordan udsatte unge kan hjælpes bedre på vej i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse. Kommunerne uddannede i alt 173 lærere, klubmedarbejdere, UU-vejledere, trænere og andre ressourcepersoner i 'mindset-metoden'. Mindset-metoden er udviklet af psykolog Carol Dweck fra Stanford University og sigter på, at de unge opnår en mere udviklingsorienteret tilgang til sig selv. Metoden blev implementeret i forskellige regi, og erfaringerne er gode. En intern opsamling af projektet viser:

- I ungdomsklubberne oplever pædagogerne, at de unge er blevet mere vedholdende og bedre til at mestre nye ting. De unge er også blevet ambassadører for tankegangen.
- I folkeskolerne iagttager lærerne, at eleverne har ændret arbejdsmoral og er blevet mere selvstændige. Elever, der har behov for et boost, får øjnene op for at angribe tingene anderledes.
- UU-vejledningen har haft udbytte af metoden i samtaler med forældre.
- På det boligsociale område er metoden sat i spil i lommepegeprojekter, undervisningsforløb og sociale arrangementer.
- Projektet har styrket en ny forståelse og italesættelse af læring og læringsprocesser, som har været en øjenåbner for både fagpersoner og unge.

Mindset-metoden er fortsat en del af strategien i udvalgte boligområder og på flere skoler. I Holbæk og Brøndby Kommuner indgår mindset-metoden som en del af en generel ungestrategi for at løfte udsatte børn og unge.

Fonden støttede med 228.000 kr. i 2016. Projektet forløb i 2016-2018.

BC Hospitality Group: Nye veje til erhvervsuddannelser

BC Hospitality Group udviklede i samarbejde med Højdevangsskolen på Amager og Hotel- og restaurationskolen et pilotprojekt for 25 unge i 9. klasse, der skulle gennemgå et linjefag med fokus på fag i hotel- og restaurationsbranchen. BC Hospitality Group stillede faciliteter og fagpersonale til rådighed. Målet var, at 20 % flere unge skulle søge en erhvervsuddannelse, at de 5 elevpladser, som BC stillede til rådighed, blev besat, og at ele-

verne kom tættere på uddannelsesafklaring. Projektet har i tilfredsstillende grad opfyldt sine mål:

- 23 unge i 9. klasse har været igennem et valgfagsforløb i hotel- og restaurationsbranchen.
- 19 ud af 23 er blevet erklæret uddannelsesparate, og fire har opnået fritidsjob.
- Ingen havde endnu ved projektafslutningen taget imod de fem elevpladser, der blev stillet til rådighed, men to påbegyndte 10. klasse på Hotel- og Restaurationskolen.

Samarbejde mellem virksomhed og skole fortsætter, og der er stor interesse for modellen bl.a. fra HORESTA og Københavns Kommune.

Fonden støttede med 224.000 kr. i august 2018. Projektet forløb i 2018-2019.

Landsforeningen Talentspejderne: Udvikling af Kandidaterne 2.o, mentorprogram for 17-29-årige

Landsforeningen Talentspejderne fik støtte til udvikling af et mentorprogram for unge i alderen 17-29 år, som ikke er parate til uddannelse på egen hånd. I projektet skulle 150 udsatte unge modtage helhedsorienteret støtte og matches med frivillige erhvervsmentorer på virksomheder. Mentoren var tænkt som en hjælp, så de unge ville få blik for deres talenter og blive i stand til at håndtere job eller gennemføre en ungdomsuddannelse. Målet var, at 120 (80 %) skulle gennemføre forløbet og komme i job eller uddannelse.

Resultatet blev, at 15 unge kom i job eller uddannelse, og at 10 forløb blev fuldført. I alt indgik 59 unge, idet 24 afbrød forløbet, og 25 stadig var i gang, da projektet blev evalueret. Projektet blev afsluttet før tid i maj 2019, hvor blot 5 unge havde gennemført. Unge, der var i forløb, fik dog mulighed for at afslutte det frem mod årets udgang. Projektets evaluator, Cabi, vurderer, at indsatsen virker, men kun for nogle unge, og at der er brug for en langt skarpere visitering til projektet og derfor et bedre samarbejde med kommunerne.¹⁷⁴ Den frivilligt bårne indsats fungerer kun, hvis der er et godt match, men mange af de unge har været for udsatte, og mentorerne har ikke kunnet håndtere så svære sociale problemer. Konklusionen er også, at måltallet på 80 % kan nås på længere sigt.

Talentspejderne arbejder fortsat med metoden i nye projekter støttet fra anden side.

Fonden støttede med 1.684.000 kr., reduceret til 1.397.258 kr., da projektet blev lukket før tid. Projektet forløb i 2017-2019.

Thorshøjgård: Afholdelse af Special Skills 2018

I samarbejde med 11 andre uddannelsesstilbud har bo- og uddannelsesstilbuddet Thorshøjgård afholdt arrangementet "Special Skills". Her fik 300 unge med særlige behov mulighed for at stifte bekendtskab med og afprøve forskellige faglige aktiviteter og uddannelsesmuligheder. Thorshøjgård vurderer, at projek-

tet har øget engagementet for de elever, der skal vælge uddannelsesretning efter grundskolen. Der er tilbagemeldinger fra de deltagende skoler om, at eleverne efterfølgende har været mere interesseret i uddannelsesvejledningen, og at de har opnået en større læring ved deltagelsen, da de har kunnet forberede sig i disciplinerne hjemmefra. For medarbejderne på Thorshøjgård har projektet sat en del kreative processer i gang, der tænkes i flere forskellige uddannelsesretninger som detail, service og div. håndværksfag. Arrangementet har også øget samarbejde med de andre STU-steder om andre projekter.

Special Skills afholdes fortsat årligt.

Fonden støttede med 60.000 kr. i 2018. Projektet forløb i 2018.

Frederikshavn Produktionsskole: Projekt Skab dig!

Produktionsskolen udviklede sammen med Elholm Coaching et forløb for 60 produktionsskoleelever, ligesom der var deltagelse af syv undervisere og en leder. De unge blev tilbudt coachingforløb, og mellem sessionerne arbejdede de videre med relevante psykosociale temaer i undervisning varetaget af skolens værkstedslærere.

Den interne evaluering viser stor tilfredshed med forløbet hos lærere og elever. Det observeres, at mange elever ændrer fokus og adfærd og tager nye initiativer. Eleverne scorede højest på parametrene 1) troen på at du har en fremtid med muligheder, 2) at arbejde aktivt med at nå dine drømme og mål, 3) at træde ud af din komfortzone for at prøve noget nyt. Underviserne vurderede, at der var størst fremgang ift. spørgsmålene "er eleverne mere mulighedsorienterede end før forløbet?" og "vurderer du, at elevernes selvværd er blevet løftet?". Projektet blev formidlet ved det årlige forstandermøde med en halv times præsentation samt film.

Produktionsskolen er nu lagt ind under FGU Vendsyssel, og metoderne anvendes ikke længere.

Fonden støttede med 149.000 kr. ud af 302.000 kr. i november 2016.

Region Sjælland: Projekt FAST

Projekt FAST havde til formål at øge udsatte unges evne til at holde ved deres erhvervsuddannelse. En intern måling viser, at frafaldet blandt elever i projektets målgruppe er reduceret til 9,8 %, hvor skolerne forventede et frafald på 40-60 % generelt og helt op til 70 % for de mest truede elever.¹⁷⁵ Med en fastholdelsesgrad på 90 % ligger projektet væsentligt over det statslige mål om, at 60 % skal gennemføre deres erhvervsuddannelse i 2020.

Der indgik 570 elever på ZBC Slagelse, Roskilde Tekniske Skole og EUC Sjælland i Næstved. Oprindeligt skulle 300 elever deltage, men efterspørgslen viste sig at være større. I alt 126 medarbejdere blev efteruddannet. Skolerne udvalgte fagretninger, der har været særligt ramt af frafald: elektrikere, tekniske designere, webudviklere, SOSU-området samt data, vvs, trans-

port, frisører, struktører og mekanikere. Indsatsen bygger på 1) aktiv inddragelse af de unge med ugentlig selvrapportering om faglig og social trivsel i en specialbygget app, 2) tæt og hurtig opfølgning på data om mistrivsel, 3) udvikling af en skolekultur, hvor mistrivsel er noget, man taler om, og 4) en ny fælles forståelse af eleverne mellem faglærere og vejledere. Resultatet viser, at det er frugtbart at koble en håndholdt, social dimension til fastholdelsesindsatsen.

Rambøll gør dog i en ekstern evaluering opmærksom på, at metoderne er ufuldstændigt beskrevet, ikke udbredt til alle afdelinger på skolerne, implementeret på forskellige måder og derfor svært at overføre til andre erhvervsskoler.¹⁷⁶ Årsagen er bl.a., at app'en tog ekstraordinært lang tid at udvikle og stadig kan forbedres.

Projektets indsigter formidles på en konference i september 2020.

Fonden støttede i 2017 med 10.307.000 kr. ud af 13.910.725 kr. Projektet forløb i 2017-2020 (september).

Udsatte familiers bæredygtighed

Randers Kommune: Fortsat afprøvning af netværksmøder og netværkskoordinator til børnesager

Randers Kommune fik støtte til at udvide et forsøg med afprøvning af "netværksmetoden", hvor udsatte familiers netværk i højere grad aktiveres med henblik på at forebygge anbringelser og optrapning af problematikker. Jf. kommunens egen vurdering var der fortsat gode resultater, og bl.a. blev halvdelen af alle kommunens sager om sårbare gravide (17) lukket som følge af bedring hos familien. Metoden benyttes fortsat og blev udbredt til flere nye områder i kommunen, som vurderer, at den er økonomisk bæredygtig.

Fonden støttede med 300.000 kr. i november 2016. Projektet forløb i 2016-2017.

Foreningen Ligeværd: Opskalering af rådgivning til familier

Foreningsfællesskabet Ligeværd støtter og rådgiver familier med børn, der har sociale udfordringer, indlæringsproblemer eller andre særlige behov. Ligeværd ønskede i et toårigt projekt at udvide sin indsats med opgradering af telefonisk rådgivning og personlig støtte alle ugens hverdage samt netværksmøder rundt om i Danmark, så familierne kan møde andre i samme situation. UC Syd har evalueret indsatsen og fundet¹⁷⁷:

- 94 % af forældrene, der har deltaget i et netværksmøde, vurderer selv at være blevet mere bevidste om udfordringer forbundet med et barn/ung med særlige behov.
- 87 % af forældrene, der har deltaget i et netværksmøde, vurderer selv at have fundet støtte i andre forældre.
- 76 % af forældrene, der har deltaget i et informationsmøde, vurderer selv at være blevet mere bevidste om udfordringer forbundet med et barn/ung med særlige behov.
- 80 % af forældrene, der har deltaget i et informationsmøde, vurderer selv at være blevet mere bevidste om støtte og rådgivningsmuligheder for forældre.
- 95 % af forældrene, der er rådgivet over mail/telefon, har fået den hjælp/støtte, de havde brug for.

Resultaterne overgår langt overvejende projektets mål, idet der skal tages forbehold for en lav svarprocent i spørgeskemaundersøgelsen. Forældre, der deltager i informationsmøder og netværksmøder, oplever det at få ny viden og lytte til andres erfaringer som afgørende for deres håndtering af såvel barnet og den unges udfordringer her og nu samt i et livsperspektiv. Forældrene bekræfter, at de har et stort ønske om mere faktisk viden om udvikling, foranstaltninger, uddannelse, boforhold og ikke mindst de lovmæssige aspekter. Aktiviteterne er fortsat efter projektet, dog er der ikke ressourcer til infomøder.

Fonden støttede med 822.538 kr. ud af 1.113.848 kr. maj 2016. Projektet forløb i 2016-2018.

Bostedet Ellengården: Vidensindsamling om vejen til udsatte familiers bæredygtighed

Bostedet ønskede at arbejde mere databaseret for derved at hæve kvaliteten af den socialfaglige indsats. Der blev iværksat en undersøgelse af stedets praksis, og den har sat tal på og beskrevet virkningerne af stedets socialfaglige arbejde for boligløse familier. 13 ansatte har opøvet nye kompetencer. Den opsamlede viden er formidlet i en lille pjece. Indsatsen har bevirket at:

- Der er kommet en langt mere fokuseret indsats over for de sårbare familier.
- En helhedsorienteret indsats bærer indsatsen.
- Ansatte har et mere fælles og defineret sprog.
- De ansatte kigger ind bag facaden hos borgeren og er langt mere bevidst om, hvilken position borgeren indtager i forløbet.
- Der er kommet langt mere klarhed over, hvad organisationen skal måles på. Dialog om måltal, effekt m.m. er blevet enklere for de ansatte.

Fonden støttede med 250.000 kr. i 2017. Projektet forløb i 2017.

Den frivillige organisation Familiestøtten: Udbredelse af foreningen til fire nye kommuner, styrket bæredygtighed og dokumentation

Foreningen Familiestøtten matcher familier på basis af et donationssystem, hvor familier med økonomisk overskud videregiver tøj og legetøj til ressourcetsvage familier. Indsatsen er i projektet blevet udbredt til seks kommuner og har nået 126 udsatte familier samt mindst lige så mange ressourcestærke. Der er ca. 18 frivillige. Det er foreningens erfaring, at projektet ikke blot har givet ressourcetsvage familier "luft" i et trængt budget, men også sikret større netværk. Det giver en økonomisk sikkerhed at have adgang til aldersvarende tøj og legetøj, men familierne har også færre oplevelser af mobning, ligesom de har fået mulighed for flere familieaktiviteter. Efter projektet har Familiestøtten fortsat sin udvikling og øget antallet af samarbejdskommuner.

Fonden støttede med 152.800 kr. i 2016. Projektet forløb i 2016-2017.

Mødrehjælpen: Fortsat familielefonrådgivning

Mødrehjælpen fik støtte til at øge kapaciteten af sin telefonrådgivning. Væksten har været markant: 4.856 har modtaget rådgivning i 2018 mod 1.575 i 2015. En intern registrering viser, at 94 % af brugerne føler sig godt hjulpet af rådgivningen. Efterfølgende har Mødrehjælpen i 2019 modtaget 40 mio. kr. fra Egmont Fonden til udvikling af et samlet rådgivningstilbud, hvor telefonrådgivningen også indgår.

Fonden støttede med 1.500.000 kr. Projektet forløb i 2016-2018.

Socialt Udviklingscenter SUS: Projekt Inkludigi

Socialt Udviklingscenter SUS, Unges Uddannelsescenter og 8 skoler i Billund, Kolding, Vordingborg, Lejre og Gentofte Kommuner har sammen gennemført et udviklingsprojekt, der har udviklet nye metoder til at understøtte inkluderende fællesskaber i folkeskolen med brug af digitale teknologier (social IT). Målgrupperne for projektet var lærere, skolepædagoger, skoleledere og skolekonsulenter. Projektets formål var at introducere social IT som redskab til at sikre alle elever lige muligheder for at deltage aktivt på alle niveauer af et klassefællesskab, så de kan opfylde deres potentiale. Projektet har ifølge en intern opsamling opfyldt sine mål:

- 15 klasser i fem kommuner har deltaget i afprøvning af digitale hjælpemidler til udsatte unge i skolen.
- Projektets i alt 36 elever med særlige behov deltager målbart mere i klassefællesskabet og i faglige aktiviteter. Der er mindre behov for voksenstøtte, og konfliktniveauet er faldet.

87 % af lærere og pædagoger ønskede ved projektafslutningen at fortsætte med IT-løsningerne efter afprøvningsperioden.

Et år senere kan det konstateres, at tre skoler fortsat bruger teknologierne fra projektet. Resten er af især økonomiske grunde skiftet til andre digitale løsninger, men melder om, at projektet har skabt en øget bevidsthed om det didaktiske potentiale i det digitale. Der er endvidere oprettet en platform, hvorfra der formidles viden og sælges digitale løsninger, www.inkludigi.dk.

Fonden støttede med 3.592.763 kr. i 2016 under programmet Brud med den negative sociale arv, undtagelsesvist uden for fokusområder. Projektet forløb i 2016-2019.

Foreningen til Støtte for Mødre og Børn

Formålet med projektet var at yde håndsrækninger til udsatte familier og i kølvandet herpå at tilbyde rådgivning, så de hjælpes på vej mod en selvhjulpne tilværelse. Der er uddelt 108 legater:

- 25 legater til uddannelsesrettede formål, fx lejrskoleophold eller studieboer til mors uddannelsesstart, 7 pc'er til mødre og 11 til børn.
- 3 har fået bevilling til sportsaktivitet, fx spejder og fodbold.
- 49 har fået bevilling til konfirmation.
- 8 har fået legat til babyudstyr.
- 5 har modtaget flyttehjælp til etablering af lejlighed, heraf 4 flyttet fra krisecenter.
- 15 har fået hjælp til genetablering af hjem efter skilsmisse, fx seng, køleskab og vintertøj.

Legaterne støtter i tilspidsede situationer og gør det ifølge foreningen muligt for familierne i højere grad at føle sig som en almindelig del af samfundet. Den ene halvdel af bevillingen er gået til legater, den anden til aflønning af rådgivere i organisationen. Foreningen vurderer, at rådgivningen har en brobyggende funktion og styrker forældrenes evne til at mestre familielevet. Aktiviteterne fortsættes efter projektperioden.

Fonden støttede med 600.000 kr. i 2016. Projektet forløb i 2016-2019.

Assens Kommune: Projekt Job og Familie – alle borgere er en del af vores fællesskab

I projektet fik udsatte familier intensiv hjælp i en tværfaglig, helhedsorienteret familieindsats, hvor der er fokus på sammenhæng og opbygning af tillid, så familierne bedre bliver i stand til selv at komme på banen. Projektet omfattede 50 udsatte familier med 72 voksne og 89 børn i projektet. Slutevalueringen fra Deloitte viser¹⁷⁸:

- 45 % af børnesagerne har kunnet lukkes, da familien nu trives.
- 44 % af forældrene er i beskæftigelse, heraf er 22 fuldt selvforsørgende.
- 23 % af de voksne og 19 % af børnene har målbart øget trivsel.

Der er arbejdet målrettet med virksomhedsrettede indsatser, og dataanalyse viser, at andelen af borgere i virksomhedsrettet indsats har været stigende over projektperioden. Projektteamet har desuden arbejdet med borgerens motivation og tro på egne evner. Et vigtigt element har i den forbindelse også været at tage hånd om borgerens oplevede barrierer for beskæftigelse. Der dokumenteres en sammenhæng, hvor bedring af forældrenes evne til at forsørge familien fører til mindre behov for hjælp til børnene. Projektet har medført en omkostningsbesparelse på 4,9 mio. kr. i projektperioden, og selvom det kun udgør 56 % af investeringen, ventes en positiv businesscase på længere sigt, da der er flere virkninger af indsatsen efter evalueringstidspunktet. Indsatsmodellen forankres permanent i kommunens drift.

Fonden støttede i 2016 med 9.286.000 kr. ud af 18.517.550 kr. Projektet forløb i 2016-2020.

Gladsaxe Kommune: Projekt Tidlig Indsats

I alt 56 udsatte familier var tilknyttet projektet, hvor Gladsaxe Kommune afprøvede en tidlig helhedsindsats for familier med børn i alderen 0-3 år. Evalueringen viser, at familierne har et positivt udbytte, hvor 75 % føler sig hjulpet af forløbet.¹⁷⁹ Børnene trives bedre, mindst to anbringelser er jf. kommunens vurdering forebygget, og forældrene kommer tættere på beskæftigelse. Der er en højere grad af stabilitet i familiernes samlede liv, og det vurderes, at indsatsens fokus på forældrenes livsmestring har styrket forholdet mellem forældre og børn.

De udsatte familier havde før projektet en stejl nedadgående kurs, hvor andelen i selvforsørgelse faldt fra 70 % til 40 % over to år. Med indsatsen er den negative udvikling vendt, og andelen af selvforsørgende forældre er vokset til 62 % for familierne samlet, for mødrene specifikt fra 21 % til 55 %. Dertil er 8 % flere kommet i virksomhedspraktik. Med støtte fra den kvalitative analyse vurderes, at de gode effekter for mødrene skyldes indsatsen.

Det er kommunens vurdering, at indsatsen har forebygget anbringelser i et omfang, så der er en god businesscase for investeringen i den helhedsorienterede indsats. Merudgiften er ca. 1 mio. kr. årligt, som vil være tjent hjem efter 5 år, hvis blot én anbringelse undgås. Kommunen arbejder derfor med at finde en model for forankring.

Projektet udvider og nuancerer væsentligt den eksisterende viden om helhedsorienterede familieindsatser. Resultaterne formidles bl.a. via den nyskabende digitale platform "Social Talks", som er målrettet praktikere på familieområdet.

Fonden støttede med 5.716.800 kr. ud af 23.523.977 kr. i november 2016. Projektet forløb i 2016-2020.

Asiaat Folkebibliotek: Sprogstimulering af 100 udsatte børn i byen og de omkringliggende bygger

I projektet uddelte byens sundhedsplejerske en bog til udsatte familier, når hun kom på barselsbesøg, og igen 15 måneder senere. Derudover blev udviklet 20 "sprogkufferter", som sundhedsplejersken brugte som undervisningsredskab under sine besøg. Indsatsen blev suppleret med et kursus i sprogstimulering for bibliotekar, sundhedsplejersken og pædagoger fra byens institutioner samt en mødrecafe på biblioteket hver anden uge, hvor sundhedsplejersken deltager. Mødrecafeerne afholdes fortsat i 2020.

Fonden støttede med 38.000 kr. i 2017. Projektet forløb i 2017.

Landsforeningen Lænken: Ferieophold

Landsforeningen Lænken har til formål at forebygge og afhjælpe alkoholproblemer, bl.a. ved at støtte sociale fællesskaber og vejlede alkoholikere, deres pårørende og andre om de bedste behandlingsmuligheder. Projektet angik afvikling af ferieophold for 200 familier med alkoholproblemer. Ferieopholdene er fortsat blevet afholdt efter projektperioden.

Fonden støttede med 100.000 kr. i 2016. Projektet forløb i 2016.

Socialt byggeri med målbar effekt

Randers Krisecenter: Renovering af gårdhave

Randers Krisecenters nye gårdhave blev indviet den 2. november 2017 og blev evalueret efter forløb af flere forskellige årstider.¹⁸⁰ Det konkluderes, at haven tjener det ønskede formål og understøtter krisecenterets socialfaglige arbejde. Evalueringen viser, at der er skabt et frirum, hvor det er muligt for beboerne at finde ro fra deres vanskelige livssituation. Gårdhaven stimulerer og udvikler børnenes fantasi, og det kan bl.a. ses, at der leges længere lege. Der er som en uventet sidegevinst opstået

nye muligheder for fællesskab på tværs af familierne i krisecenteret. Målet om, at kvinderne i højere grad selv skulle tage initiativ til at lege i gården med deres børn, var dog i mindre grad indfriet ved projektafslutningen.

Samlet bekræfter evalueringen det teoretiske grundlag, hvor sansestimulering og bevægelse kan fremme voldsudsatte kvinders livsmestring og styrke børnenes evne til indlæring.

Fonden støttede med 1.750.000 kr. november 2016. Projektet forløb i 2016-2017.

Afbrudte projekter

Vordingborg Kommune: Projekt Plads til alle der vil

Vordingborg Kommune v. direktør Helle Linnet meddelte i februar 2020 med stor beklagelse fonden, at man ønskede at afbryde projekt "Plads til alle der vil". Kommunen havde opdaget et underskud i beskæftigelsesforvaltningen på 40 mio. kr., og Borger- og Arbejdsmarkedschefen samt to regnskabsmedarbejdere var blevet afskediget. Kommunen havde hverken midler til den lovede medfinansiering eller organisatorisk kapacitet til at gennemføre et ambitiøst udviklingsprojekt. Fonden tog dette til efterretning.

Fonden støttede med 7.980.000 kr. ud af et samlet budget på 21.135.000 kr. i juni 2019.

Send Flere Krydderier: Projekt To Trin til Beskæftigelse

Den socialøkonomiske virksomhed Send Flere krydderier vurderede i foråret 2020, at en fortsættelse af det støttede projekt ville betyde en svær belastning af virksomhedens økonomi, og derfor blev projektet afbrudt.

Virksomheden driver restaurant og cateringvirksomhed, men havde ikke kunnet lave eller sælge mad, siden COVID-19-lockdown begyndte. Samarbejdsaftaler med restauranter, hvor målgruppen skulle sluses ud i arbejde, var desuden blevet ophævet, og nye havde ikke kunnet etableres. Partneren Gentofte Kommune havde desuden indstillet sin finansiering af projektets beskæftigelsesforløb under lock down. Kommunen tilkendegav også, at det grundet færre antal flygtninge næppe ville være muligt fremover at visitere det aftalte antal kvinder til projektet (75-100 i alt), hvorved omkostningen per forløb ville blive meget høj.

Fonden støttede med 4.935.000 kr. ud af 11.523.900 kr. i december 2018.

BILAG 3

Eksempel på businesscase: Vordingborg Kommune, Plads til alle der vil

Businesscasen beregner kun de kommunale besparelser på beskæftigelsesområdet. Dvs. at regionale og statslige besparelser samt indtægtssiden ikke er medregnet. Afledte besparelser på social- og sundhedsområdet er heller ikke medregnet, idet der ikke eksisterer brugbare beregningsmodeller.

Fleksjob er som udgangspunkt for usikre at medtage som en direkte kommunal besparelse. De 50 personer, der forventes at få fleksjob, indgår derfor heller ikke i businesscasen.

De beregnede besparelser er efter fuld indfasning af projektet og kan først forventes fra år 2022.

Besparelspotentialet er beregnet ud fra 100 % opfyldelse af alle mål.

Projektets økonomisk omsættelige effektmål er:

1. Der skal afgå 50 helårspersoner til Job eller uddannelse.
2. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid af igangværende forløb skal falde med 4 uger.
3. Færre udgifter til beskæftigelsesrettede indsatser.
4. 200 borgere overgår til en ny socialpædagogisk minimumsindsats.

Samlet årligt besparelspotentiale ved projekt Plads til alle der vil fra 2022	
Sparede udgifter til forsørgelse	5.750.000 kr.
Besparelse ved kortere forsørgelsesperioder	1.266.000 kr.
Færre borgere der skal have indsatser	6.000.000 kr.
Ressourcer til omprioritering af indsatser	200.000 kr.
I alt	13.216.000 kr.

Samlede budgetterede udgifter til projekt Plads til alle der vil

Der er budgetteret med en samlet udgift på 21.115.000 kr. over 2,5 år. Heraf er der mange udgifter, der knytter sig særskilt til projektet som fx forskning og formidling.

Hvis vi tager projektets udgifter til forskning og formidling ud og ser på projektets faktiske driftsudgifter det andet år, er de direkte driftsudgifter ved fuld indfasning budgetteret til 6.250.000 kr.

Forventelige årlige øgede driftsudgifter i alt 6.250.000 kr.

Samlet kommunal businesscase ud fra en simpel beregningsmodel	
Årligt besparelspotentiale i 2022	13.216.000 kr.
Årligt merudgiftsbehov i 2022	6.250.000 kr.
Ideelt forretningspotentiale i 2022	6.966.000 kr.

BILAG 4

Målgrupper og rentabilitet

Det sociale initiativ dækker over en bred vifte af målgrupper, som har forskellige problemer, og hvor der både er tale om forebyggelse og behandlingsindsatser af varierende intensitet. For nogle grupper vil en relativt lav udviklingsprocent for få individer være en stor succes – forandring af meget svære problemer kræver mange små skridt frem, men selv delvis forbedring af situationen kan have stor betydning for såvel den enkelte som samfundsøkonomien. Andre målgrupper kan være i en gråzone af udsathed, hvor målet er at forebygge mere alvorlig social deroute, og hvor det er muligt at arbejde med en større volumen af borgere og med brug af frivillige.

Sammenligning af pris pr. borger/ familie på tværs af projekter kan derfor være misvisende. Især de professionelle indsatser i offentligt regi har vist sig forholdsvis dyre, fordi udsatte borgere har nået et højt kriseniveau, når hjælpen skal sættes ind – men også fordi problemernes kompleksitet kræver en intensiv støtte fra mange fagligheder, der skal arbejde tæt sammen på tværs af lovgivninger. Det er kommunerne oftest ikke umiddelbart gearret til.

Omkostningen kan synes høj pr. borger, når indsatsen er et udviklingsprojekt eller omfatter gennemgribende organisatoriske ændringer, men det er en erfaring hos fonden og på området generelt, at det er en nødvendig investering, hvis hjælpen skal være effektiv og langtidsholdbar. En anbringelse koster op mod 1 mio. kr. årligt, og et forskningsprojekt finansieret af fonden viser, at hjælpen til de mest udsatte koster ca. 700.000 kr. årligt. Besparelspotentialet er derfor stort.

"Det handler om at få alle fagligheder i spil i og omkring familier. Det er både her magien sker, men det er også det, der nogle gange kan være svært ... altså det er blevet meget lettere og nemmere, men vi har også brugt lang tid på at lære det, og vi skal forsat øve os."

Kommunal medarbejder

To projekter til illustration af forskelle i målgrupper, indsatser og økonomi

1) Job og Familie i Assens Kommune videreudvikler en tværfaglig og helhedsorienteret familieindsats. Det indebærer en omlægning og styrket koordinering af arbejdet med udsatte familier, på tværs af kommunens forvaltninger. Målet er at få forældre i uddannelse og arbejde, øge trivsel, herunder sikre stabil skolegang og fritidsaktiviteter for børnene. Familierne sikres én samlet proces, der også reducerer antallet af kontaktpersoner til familien.

2) Foreningen Home-Start er et forebyggende civilsamfundsprojekt baseret på overvejende frivillige kræfter, der yder støtte til sårbare småbørnsforældre. Støtten foregår hos familien ca. to timer om ugen, indtil der ikke er behov. Hjælpen tager udgangspunkt i forældrenes ønsker fx børnepasning, rengøring, venskabelige samtaler, men også hjælp til understøttelse i forælderrollen eller brobygning til lokalsamfundet.

Målgruppe

Familier, hvor en eller begge forældre modtager offentlig forsørgelse, og hvor der er en børnesag. Dvs. at kommunen er bekendt med problemer i familien og skal gribe ind alt efter behov med fx familiebehandling eller anbringelse af barnet. Forældrene har selv bedt om hjælp, eller typisk har skolelærere, sundhedsplejersker eller pædagoger observeret omsorgssvigt og underrettet kommunen. Familierne har komplekse sociale udfordringer, fx psykisk sygdom, misbrug, børn i mistrivsel eller langvarig offentlig forsørgelse og lange forløb uden mærkbar effekt. I alt skal min. 40 familier med børn igennem indsatsen.

"Fx hvis forældrene har en børnesag, bliver det nærmest deres identitet, og besværer dem i at lykkes på andre niveauer, også beskæftigelse. Men ved at have fokus på helheden og synliggøre andre ressourcer, kan det selvbillede rykkes."

Kommunal medarbejder

Målgruppe

Pressede familier med børn i førskolealderen. Typisk er det familier ramt af kronisk sygdom, psykisk sårbarhed, dødsfald eller ensomhed. Familierne kan bestå af eneforsørgere (ca. 50 % er enlige mødre), men kan også være familier med relativ god indtægt og mellemlange uddannelser. 40 % af familierne får dog en eller anden form for støtte fra kommunen. Foreningen skal etableres i Tønder Kommune, støttes i at blive økonomisk bæredygtig, og 75 familier skal modtage hjælp.

"Det mest interessante for os er målgruppen. Home-Start rammer nogle, inden de bliver en målgruppe hos os. Hvis indsatsen lykkes med at forebygge bare én social sag, som ellers ville blive en kommunal sag, så er pengene givet godt ud."

Kommunal medarbejder

Tidsperiode og budget

Projektet løber over tre år. Det samlede budget er 18.225.980 kr., hvoraf fonden har bevilget 9.286.000 kr.

Pris pr. familie: 455.649 kr.¹⁸¹

Foreløbige slutresultater

- 45 procent af børnesagerne er lukkede.
- 19 borgere er selvforsørgende, og 5 borgere har opnået ordinære løntimer. Dermed er 44 % kommet i beskæftigelse.
- Den samlede andel af virksomhedsforløb steg fra 17 %, ved projektstart, til 56 % Dermed faldt andelen af borgere på passiv offentlig forsørgelse.

Mange af familiernes kurs nedad er vendt, børnene trives bedre, og der er begrundet håb om, at kommunen med de mange lukkede børnesager kommer til at spare betydelige midler til foranstaltninger og anbringelser.

"Det største er, at kommunen lytter på én nu. De går ind og tænker på ens problemer og hjælper én med det. I stedet for bare at se på én som en sag, så er jeg nu en person."

Borger

Tidsperiode og budget

Projektet løber over tre år. Det samlede budget er 4.526.563 kr. hvoraf Fonden har bevilget 3.676.563 kr.

Pris pr. familie: 60.354 kr.

Foreløbige resultater

Foreningens tidligere undersøgelser viser, at:

- 69 % af familierne fik mere overskud.
- 23 % af familierne fik større netværk.
- 57 % af familierne fik mere tid og nærvær med børnene.

Det er svært at kapitalisere disse effekter, som ikke kan relateres direkte til offentlige omkostninger. Men manglende netværk er én af de faktorer, som optræder hos de mest udsatte familier, og det er plausibelt, at hjælpen forebygger yderligere deroute. Når kommunerne vælger at støtte driften af ngo'en, hænger det også sammen med, at det sandsynligvis kan betale sig – hvis familierne kan få støtte, inden de bliver en kommunal sag, er det til gavn for alle.

"I starten har man svært ved at åbne sig over for en, man ikke lige kender. Det er flovt, at man ikke kan finde ud af hverdagen. Det kan også være udfordrende at sige, hvad det rigtige problem er, fordi det er svært at tale om."

Borger

1) Assens Kommune

Anja er 20 år og har et barn på 2 år. Hun har selv haft en traumatisk og tumultarisk barndom i myndighedernes søgelys og har ikke gået meget i skole siden 5. klasse endsige gennemført folkeskolens 9. klasse. Siden Anjas dreng blev født, har der været mange underretninger om alvorlig mistrivsel og omsorgssvigt. Drengen er usoineret, og hans udvikling er ikke alderssvarende, hverken motorisk eller sprogligt. Mange indsatser har været forsøgt både på såvel børne- og familieområdet som beskæftigelsesområdet. Uden resultat. Anja melder afbud, bliver væk og kan ikke overskue alle de forløb, kommunen kræver. Hverdagen synes ofte uoverkommelig.

Anja har meget svært ved at håndtere voksenlivets krav og sin rolle som forælder. Den helhedsorienterede familieplan har derfor fokus på at give hende voksenlivsstrategier og styrke hendes forældrekompetencer. Der er også stort fokus på, at Anja får færdiggjort sin uddannelse, hvor 9. klasse på VUC er første skridt. En helhedsorienteret indsats i familien igangsættes, og Anja behøver derfor ikke at gå til familiebehandling, følge forløb i jobcentret og få en indsats i socialområdet, som ellers havde været den traditionelle tilgang. Nu modtager hun én samlet og sammenhængende indsats. Anjas dreng kommer hurtigt i trivsel, og hun oplever sagsbehandlere, der tager hende alvorligt: *"Jeg synes, det er et rigtig godt samarbejde, der kører, jeg har slet ikke haft lyst til at aflyse, som jeg plejer"*.

2) Home-Start

Signe er alene med tre børn, et tvillingepar på kun 2 mdr. og en storesøster på 2,5 år. Forholdet til børnenes far er anspændt, og han figurerer kun sporadisk i børnenes liv. Signes mor er hendes nærmeste fortrolige og også hende, der får hverdagen til at hænge sammen. Hun hjælper med at bringe og hente storesøster i vuggestue og ikke mindst passe børnene. Signe har ikke rigtig noget netværk ud over sin mor. Moderen dør pludseligt, og Signe står alene med børn, praktisk hverdag og ikke mindst sin sorg. Hun føler sig meget presset, sover knapt og har dårlig samvittighed over for sin ældste pige, som hun føler, hun forsømmer.

Med en frivillig fra Home-Start får Signe mulighed for at følge storesøster i vuggestue alene. Den frivillige familieven passer tvillingerne, hjælper lidt til i hjemmet og støtter med forælder-til forælder-snak. Støtten varer 8 måneder, indtil Signe føler, hun kan stå på egne ben igen – dog også med hjælp fra en psykolog – og har nu genoptaget sin uddannelse. *"De to timer fra en frivillig var ugens redning. Hver torsdag kunne jeg lige trække vejret og have en time alene med storesøster. Vi brugte alene-tiden på at gå til vuggestuen i stille tempo og tale om mormor, der var død."*

Noter

1. Se samlet oversigt i bilag 1.
2. Se præsentation af afsluttede projekter i bilag 2.
3. Talentspejdernes projekt Kandidaterne 2.o. blev afkortet. De 15 unge, der faktisk kom igennem, har haft stort udbytte, og 43 % kom i job/uddannelse, men målet var 120 unge, og læringen er, at der skal være en omhyggelig visitering og et bedre samarbejde med kommunerne. Evaluering v. Cabi: Daus-Petersen og Pedersen (2019). De to projekter, som bevillingsmodtagerne selv har ønsket at lukke, er Send Flere krydderier: To Trin til Beskæftigelse, Vordingborg Kommune: Plads til alle der vil. Se projektoversigt i bilag 1.
4. Mintzberg et al. skelner i *Strategy Safari* (2009) mellem 10 strategiske skoler, heraf er læringskolen, design- og planlægnings-skolen de tre, der er relevante i denne kontekst. Den primære forskel angår, om strategi betragtes som noget emergent, sådan at fokus skal rettes mod at se og handle på mønstre, der viser sig, men hvor der i begrænset omfang forlods analyseres og designs. Det omvendte gælder for de to andre skoler, som modsvarer en mere top-down-tilgang.
5. Tilgangen bygger på den nyere evalueringstilgang *principles-focused evaluation*, Patton (2017).
6. Mintzberg et al.: *Strategy Safari* (2009).
7. Som Patton (2017) fremhæver, er der brug for at tænke anderledes, når komplekse fænomener som strategier, wicked problems mv. skal evalueres – og et filantropisk initiativ af Støttefondens type er netop også et sådant komplekst fænomen.
8. Jf. Fremstillingen af filantropiens rolle i løsningen af komplekse problemer i Crutchfield, Kania & Kramer (2011).
9. Evalueringstyperne defineret som i Dahler-Larsen (2013) og Patton (2017).
10. Nordea-fonden (2020).
11. Analysen "Barrierer og indsatser for borgere på kanten" (Højbjerg et al. 2018) er jf. oplysninger fra VIVE downloadet 162 gange og formidlet ved ét arrangement, hvad der må vurderes at være en begrænset gennemslagskraft.
12. Elholm (2020).
13. Crutchfield, Kania & Kramer (2011).
14. Som voksne tæller målgruppen fra unge med afsluttet folkeskole til pensionsalderen.
15. Ekspertgruppen (2015).
16. Vordingborg Kommune: Ansvar for eget liv, Settlementet: Projekt Trædesten, Hedensted Kommune: Projekt Lønmodtagerende Indsats, Cabi, Lolland og Guldborgsund Kommuner: Rekruttering fra Kanten; Slagelse Kommune: IPS Vestsjælland, Næstved Kommune: På vej til Arbejde, Ringkøbing-Skjern Kommune: Projekt PLUS, HackYourFuture: Opstart i Danmark, Frederikshavn Kommune: Projekt Platform, Herning, Vesthimmerland, Silkeborg og Holstebro Kommuner i samarbejde med Aalborg Universitet: Projekt CUBB, SIND Erhverv, Horsens og Silkeborg Kommuner: Projekt Rampen til det gode arbejdsliv, Slagelse Kommune samt Holbæk, Kalundborg, Odsherred, Ringsted, Faxe, Solrød, Stevn, Køge, Vordingborg, Lolland, Guldborgsund og Næstved Kommuner, Region Sjælland Psykiatri og professionshøjskolen Absalon: Projekt IPS Sjælland, Fundamentet i Aarhus i partnerskab med HF&VUC i Aarhus og Aarhus Kommune: Udvikling af HF-uddannelse til unge med angst og depression, Kaffe Karma og Skejby Rangers: Opbygning af socialøkonomisk virksomhed.
17. STAR har bl.a. bevilget 293 mio. kr. til Flere skal med I og II i 2017 og 2019 samt 39 mio. kr. til indsatsen Social støtte i overgangen til og fastholdelse i arbejde i 2017. Bl.a. TrygFonden og Velux Fonden har siden 2011 støttet Den Sociale Kapitalfond og Den Sociale Kapitalfond Invest med 481 mio. kr. Der er andre fonde – Tuborgfondet, Rockwool Fonden, Velux Fonden, Industriens Fond og Tryg Fonden, som også har interesse for beskæftigelse for udsatte grupper, men volumen og strategisk fokus har ikke været af samme omfang som i Støttefonden.
18. Det totale antal aktivitetsparate uddannelseshjælps- og kontanthjælpsmodtagere i hele landet i 2019 var 90.219 personer, hvoraf 62.739 var kontanthjælpsmodtagere. Hvis de 6.478 borgere på selvforsørgelses-, hjemsendelses- og overgangsydelse medregnes, så var der i alt 96.697 uddannelseshjælps- og kontanthjælpsmodtagere i 2019. Star: Jobindsats.dk.
19. Benjaminsen (2019) og artikel på fondens hjemmeside.
20. Kort omtale på fondens hjemmeside.
21. Artikel på fondens hjemmeside.
22. For de første hold i projektet var tallet 33 %, men COVID-19-krisen har foreløbig medført et dyk på 6 procentpoint.
23. Storm Petersen (2019), MPloy (2020), Søgaard (2019).
24. Thomsen & Bonfils (2020) og artikel på fondens hjemmeside.
25. Rambøll angiver, at landets jobcentre i 2018 hjalp 3 % udsatte langtidsløse over 30 år i selvforsørgelse, mens 7-8 % opnåede løntimer med delvis offentlig støtte (Rambøll 2018, s. 2 og 17). Tallene har været stigende siden 2014, hvor tal fra databasen DREAM viste, at 2 % kom i job, 1 % i uddannelse og 3 % i anden selvforsørgelse hen over 12 måneder (Københavns Kommune 2015).
26. STAR (2019). Obs at STAR måler på den mest ressourcestærke halvdel af målgruppen, 12.789 ud af i alt 23.236 personer. I projekter støttet af fonden er deltagerne ofte mere udsatte og svarer til bruttomålgruppen hos STAR, dvs. procenttallene hos STAR skal i nogle tilfælde reduceres, hvis man vil sammenligne. Tidligere stor skalaprojekter hos STAR viser resultater på samme niveau, fx kom 10 % af de aktivitetsparate ledige i beskæftigelse i projekt En ny chance til alle (Arbejdsmarkedsstyrelsen 2008).
27. Arendt Nielsen & Bolvig (2015).
28. STAR (januar 2020).
29. Vilhelmsen (2017).

30. Rambøll (2018): Andelen med ordinære timer steg fra 4-5 pct. i 2015 til 7-8 pct. i januar 2018. Denne udvikling skyldes formentlig, at der i jobcentrene har været et øget fokus på at anvende få timers ordinær beskæftigelse som et redskab til både at øge borgerens tilknytning til arbejdsmarkedet og øge borgerens trivsel og livskvalitet. s. 2.
31. STAR (2019).
32. Lilleør, Schjørring og Winhall (2020)
33. Lyall (2019)
34. Knudsen (2018)
35. Schultz-Nielsen og Rose Skaksen (2016)
36. Fonden Unges (2020)
37. Glad Fonden (2020)
38. Evalueringer af Region Sjælland (2020) og Rambøll (2020) samt artikel på fondens hjemmeside
39. Carlberg (2018b).
40. Olesen (2016) og omtale på fondens hjemmeside.
41. Om projektet i Elholm (2020).
42. Stanek (2017).
43. Ottosen et al. (2018).
44. Herning, Holbæk og Brøndby Kommuner: Implementering af mindset-metoden, Talentspejderne: Kandidaterne 2.o, Skive-Viborg HF& VUC: Projekt Skybrud, Frederikshavn Produktions-skole: Projekt Skab dig, Råt&Godt: Udvikling af børnemøbellinjen Småt&-Godt, ADHD-foreningen: Udvikling af metode til fastholdelse af elever med ADHD+ i uddannelse.
45. Kusier et al. (2019) og artikel på fondens hjemmeside.
46. Fonden har fundet inspiration i bl.a. Munk (2017, 2020).
47. Mandag Morgen (2017).
48. Juul & Blicher (2018).
49. Juul & Damm (2016).
50. KL (2020). Statsminister Mette Frederiksen meldte dog ud i sin nytårstale 2019, at flere børn skal anbringes. Et første udspil til en ny "Barnets Lov" blev fremsat af regeringen i januar 2020.
51. Houmark (2020). Bag tallene ses, at flere børn i alderen 6-11 år bliver anbragt, mens der er et fald for de yngste og unge over 11 år.
52. Fx beskrevet i Heckmann (2006). Fonden støtter dog investeringer i alle aldersgrupper, og Heckmanns tal kan tilgås kritisk jf. Vickery (2019).
53. Om Sveriges-modellen, se henvisninger hos fx Socialrådgiverforeningen (2020). Modellen er ikke entydigt defineret, men bygger på brug af intensiv forebyggende indsats med lav sagsstamme hos medarbejderne, fokus på at bruge den mindst indgribende foranstaltning og en forventning om, at investeringen medfører færre udgifter over tid. Socialstyrelsen har samarbejdet på forskellig vis med 49 af 98 kommuner om tidlig, forebyggende indsats (Iversen 2020).
54. Hjelmar (2020).
55. Deloitte (2020).
56. Hjelmar (2017), Deloitte (2017).
57. Malmberg-Heimonen et al. (2019).
58. Cottam & James (2014).
59. Lloyd et al. (2011).
60. STAR (2018 s. 8, figur 4.1).
61. Der er søsat store statslige puljer fra STAR og Socialstyrelsen, som skal fremme helhedsorienterede indsatser, bl.a.: 2014: 91,3 mio. kr. Projekt for 10 kommuner om helhedsorienteret familieindsats, 2015: 96 mio. kr. Udbredelse af helhedsorienteret model på familieområdet, 2018: 106 mio. kr. Helhedsorienteret indsats til udsatte borgere og familier.
62. Pedersen (2018).
63. Damm (2018), Juul (2018), Benjamin-sen et al. (2016).
64. Statsrevisorerne (2017).
65. Både KL og Socialstyrelsen har fx udvist stor interesse for projektet i Assens Kommune. Projektlederen fik plads i et praktikerpanel, som rådgav vedr. udformning af en ny hovedlov på området, og han har flere gange holdt oplæg om projektet for direktionen og resten af ledelsen i KL's kontor for Socialpolitik. Indsigter fra projektet vil jf. projektleder desuden indgå i Socialstyrelsens Vidensportal.
66. København, Horsens, Egedal, Hjørring, Skive, Aalborg, Vejen, Aarhus, Ringkøbing-Skjern, Billund, Herning, Silkeborg, Odense, Næstved, Gladsaxe og Frederikshavn Kommuner.
67. Pabst (2017), Socialstyrelsen (2020a).
68. Røde Kors: Familien i Fokus, KFUM's Sociale Arbejde, FDF og KFUM Spejderne: Hele Danmarks Familieklub, Mødrehjælpen: Drift af telefonrådgivning, Home-Start: Opstart af afdeling i Tønder Kommune, Familiestøtten: Opstart og udbredelse af foreningen – to projekter, Ligeværd: Opskalering af rådgivning, Foreningen til Støtte for Mødre og Børn: Foreningens fortsatte arbejde, Randers gymnastiske Forening: Fuld Fart/
- Inklusion af udsatte børn i forenings- idrætten, Røde Kors. Fra Bolig til Hjem, Lænken: Ferieophold for familier, Fonden for Socialt Ansvar: Frivillige understøtter læringsmiljøer i udsatte familier, Frelsens Hær: Opstart af familieværksted i Tønder Kommune.
69. Danmarks Statistik (2019, 2020).
70. Med forbehold for at udsatte familier defineres forskelligt, og at projekterne ikke kun arbejder med familier, der er registeret i Danmarks Statistik og har en sag i kommunen.
71. Status fra projektet. Artikel på fondens hjemmeside.
72. Status fra projektet. Artikel på fondens hjemmeside.
73. Hygum (2020).
74. Hestbæk et al. (2020).
75. Breidahl & Larsen (2015).
76. Der findes en del studier, som underbygger, at der er positive virkninger af fritidsjob, bl.a.: Lesner et. Al (2018), Havn (2013), Rambøll (2009), Kuipers (2018) og Lesner (2018).
77. Beskæftigelsesministeriet (2019).
78. Brygger (2020).
79. Boligsocialkort.dk.
80. Aarhus Kommune (2020). Indsatsen er ikke specifikt for udsatte unge.
81. Københavns Kommune (2020).
82. Hjøllund (2017), Beskæftigelsesministeriet (2019).
83. LG Insight (2020) og artikel på fondens hjemmeside.
84. LG Insight (2019a) og artikel på fondens hjemmeside.
85. Christensen (2018 s. 71).
86. Artikel på fondens hjemmeside.
87. Projekt Iværksætterunge i regi af Fonden for Entreprenørskab er dog vel modtaget, og en intern kvalitativ evaluering viser, at eleverne får større tiltro til sig selv. Fonden for Entreprenørskab (2019).
88. Broch (2020).
89. Carlberg (2017).
90. Siren (2019).
91. SUS (2018).
92. Carlberg (2018b).
93. Carlberg (2018a).
94. Problematikken findes også i andre velfærdsstater, fx Norge, Breit (2020).
95. Regeringen (2018).
96. En forskningskortlægning fra VIVE viser, at der findes meget lidt viden om socialt udsatte og arkitektur, primært er der et felt med nogle få undersøgelser af fysiske rammer til hjemløse (Siren 2019).

97. Jørgensen (2016).
98. Storm Petersen (2019), MPloy (2020), Søgaard (2019).
99. Artikel på fondens hjemmeside.
100. Klaudi Klausen (2009).
101. I indsatsgruppen har 19 % opnået lønnede timer, 8 % flere end kontrolgruppen (STAR, maj 2018).
102. Ekspertgruppen (2015), Rambøll (2018), STAR (2018).
103. Thomsen & Bonfils (2020).
104. Holt (2020).
105. Væksthusets Forskningscenter (2017).
106. Benjaminsen (2020).
107. Benjaminsen et al. (2018).
108. Se fx Arbejdsmarkedsstyrelsen (2008).
109. Man afskaffede (under nogen kritik) fx i 2013 begrebet ”matchgruppe 3”, som var ledige med så svære problemer, at job eller uddannelse ikke skulle forsøges i første omgang. (Boserup 2013). Alle skulle aktiveres.
110. Også i en grad, der har vakt opmærksomhed og kritik: Larsen & Andersen (2019); Cekic (2011).
111. Simonsen & Preuss (2020).
112. STAR (2020).
113. Det er helt i tråd med evaluering af problematikken fra Norge (Glemmestad 2014).
114. Holt (2020).
115. Social Respons (2018 og 2019) samt artikel på fondens hjemmeside.
116. Christensen (2018).
117. Cottam & James (2014).
118. Aalborg Universitet (2020a).
119. Aalborg Universitet (2020b).
120. Corfixen (2020)
121. Søgaard (2019).
122. Søgaard (2019).
123. Artikel på fondens hjemmeside.
124. Thomsen (2019).
125. Bjerrild & Olsen (2017).
126. UC Syd (2019).
127. LG Insight (2019b).
128. SUS’ projekt er præsenteret på websitet Inkludigi (2020).
129. Omtale på fondens hjemmeside.
130. Regeringen (2016).
131. Regeringen (2017).
132. Social- og Indenrigsministeriet (2020).
133. Se eksempelvis Adelskov (2020).
134. Hygum & Tortzen (2016).
135. Tortzen (2018).
136. Sevelsted (2016).
137. Kiellberg (2018).
138. Roke Clausen (2019).
139. Roke Clausen (2019).
140. Fondene generelt har stor interesse i ngo-feltet og støtter forsat mange projekter og nystartede organisationer, men samtidig hævder debattører, at de optræder mere strategisk styrende og krævende, fx Moos (2017).
141. Artikel på fondens hjemmeside.
142. Artikel på fondens hjemmeside.
143. Artikel på fondens hjemmeside.
144. UC Syd (2018).
145. Artikel på fondens hjemmeside samt Lind Invest (2019).
146. LG Insight (2019c) samt artikel på fondens hjemmeside.
147. Således trak en partner sig fra projekt Hele Danmarks Familieklub, da evalueringsdesignet blev oplevet som konfliktende med foreningens værdier (Larsen 2018).
148. Jørgensen (2018).
149. Dansk Socialrådgiverforening (2018).
150. Socialstyrelsen (2019).
151. KL (2020).
152. STAR (2017).
153. Den Sociale Kapitalfond (2018).
154. Hansen (2019). De projekter baseret på *social impact bonds* og *payment by results*, som fonden hidtil er blevet præsenteret for, har i ringe grad opereret med en totaløkonomi og har haft høje transaktionsomkostninger.
155. Benjaminsen et al. (2018) og artikel på fondens hjemmeside.
156. Se eksempel på beregning af businesscase for Vordingborg Kommunes projekt Ansvar for eget liv i bilag 3.
157. Se eksempel i bilag 4.
158. LG Insight (2019d) og artikel på fondens hjemmeside.
159. Statsrevisorerne (2017).
160. Winther (2017).
161. Højbjerg (2018).
162. Siren (2019).
163. Benjaminsen (2017).
164. Brink Lund (2016).
165. Sjursen (2016), Socialstyrelsen (2020b).
166. Social- og Indenrigsministeriet (2017).
167. Ebsen (2018).
168. Industriens Fond (2020).
169. Carlberg (2018b).
170. Storm Petersen (2019), MPloy (2020), Søgaard (2019).
171. Thomsen & Bonfils (2020).
172. Olesen 2016.
173. Carlberg 2018a.
174. Daus-Petersen & Pedersen (2019).
175. Region Sjælland (2020).
176. Rambøll (2020).
177. UC Syd (2018).
178. Deloitte (2020).
179. VIVE & Oxford Research (2020).
180. SUS (2018).
181. Med forbehold for, at flere familier indgår, hvorved enhedsprisen pr. familie kan blive lavere.

Kilder

- Adelskov, Thomas: ”KL: ’Corona understreger kommuner og civilsamfunds fælles styrke” in *Altinget* 23.06.20 <https://www.alinget.dk/civilsamfund/artikel/kl-corona-understreger-kommuner-og-civilsamfunds-faelles-styrke>
- Arbejdsmarkedsstyrelsen: Evaluering af En ny chance til alle, 2008, <https://star.dk/media/1377/ny-chance-til-alle-evaluering.pdf>
- Arendt, Jakob Nielsen & Iben Bolvig: Potentialeberegning af beskæftigelse for udsatte ledige, KORA 2015, <https://www.vive.dk/media/pure/9000/2042281>
- Benjaminsen, Lars et al.: Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet. Samfundsøkonomiske aspekter, VIVE 2018, <https://www.vive.dk/media/pure/6999/1717876>
- Benjaminsen, Lars, Morten Enemark og Jesper Birkelund: Fattigdom og afsavn. Om materielle og sociale afsavn blandt økonomisk fattige og ikke-fattige, SFI 2016, <https://www.vive.dk/media/pure/6388/403132>
- Benjaminsen, Lars: På vej til arbejde – midtvejsevaluering, VIVE 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/media/3887/paa-vej-til-arbejde-midtvejsevaluering.pdf>
- Beskæftigelsesministeriet: Beskæftigelsesministeren arbejder på at få flere unge i fritidsjob, pressemeddelelse 28.11.2019, <https://bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2019/11/beskaeftigelsesministeren-arbejder-paa-at-faa-flere-unge-i-fritidsjob/>
- Beskæftigelsesministeriet: Færre unge under 15 år har fritidsjob, pressemeddelelse 02.05.19, <https://bm.dk/nyheder-presse/pressemeddelelser/2019/05/faerre-unge-under-15-aar-har-fritidsjob-og-det-vil-troels-lund-have-aendret/>
- Bjerril, Sebastian & Emilie Palm Olesen: ”Skolerne drukner i projekter” in *Folkeskolen* nr. 11, 2017, <https://www.folkeskolen.dk/609144/skolerne-drukner-i-projekter>
- Boligsocialt Danmarkskort, Boligsocialkort.dk
- Boserup, Rasmus: ”K og DF: Matchgruppe-tiltag virker uigennemtænkt” in *Berlingske Nyhedsbureau* 20. februar 2013, <https://www.berlingske.dk/politik/k-og-df-matchgruppe-tiltag-virker-uigennemtaenkt>
- Breidahl, Karen & Flemming Larsen: ”Udfordringer og dilemmaer i det offentlige-private samspil på beskæftigelsesområdet: markedsføring i flere versioner” in *Politica* 4, 2015, https://politica.dk/fileadmin/politica/Dokumenter/politica_47_4/breidahl_og_larsen.pdf
- Breit, Eric et. al.: Arbejdsinkludering kræver samarbeid, 04.04.20, <https://www.oslomet.no/om/kai/kai-kronikken/kai-kronikk-arbejdsinkludering-samarbeid>
- Broch, Nanna Rose: ”Psykiatrisk afdeling Esbjerg” in *Danske Ark* 23.02.2020, <https://www.danskeark.dk/content/esbjerg-psykiatri>
- Brygger, Rasmus: ”Flere ikke-vestlige efterkommere har fritidsjob” in Danmarks Videnscenter for Integration 2020, <http://videnscenterforintegration.dk/index.php/2020/07/28/unge-efterkommere-har-oftere-fritidsjob/>
- Carlberg, Nicolai og Helene Lind: Sociale mursten. Seks eksempler på arkitektur, som gør en forskel for social udsatte, 2017, <https://www.apmollerfonde.dk/media/2952/sociale-mursten-1.pdf>
- Carlberg, Nicolai: Evaluering af Makers Corner, 2018b, <https://carlberg.dk/projekter/makers-corner>
- Carlberg, Nicolai: Evaluering af sociale mursten: Middelfart Produktionsskole, 2018a, <https://carlberg.dk/projekter/middelfart-produktionsskole>
- Cekic, Özlem Sara: ”Socialpolitikken er blevet til beskæftigelsespolitik” in *Information* 21. maj 2011, <https://www.information.dk/debat/2011/05/socialpolitikken-blevet-beskaeftigelsespolitik>
- Christensen, Gunvor, Vibeke Jakobsen, Morten Holm Enemark, Joanna Gulløv Widding, Cecilie Lykke Stabell, Christopher Dehn Søgaard, Hanne Nielsen & Louise Glerup Aner: En vej til arbejdsmarkedet med de boligsociale indsatser, 2018, <https://www.vive.dk/media/pure/7023/1845564>
- Clausen, Mads Roke: ”Frivilligrådet: Good governance-anbefalinger skal skabe værdi, ikke bureaukrati” in *Altinget* 17. december 2019, <https://www.alinget.dk/civilsamfund/artikel/frivilligradet-good-governance-anbefalinger-skal-skabe-vaerdi-ikke-bureaukrati>
- Clausen, Mads Roke: Udmøntning af socialreserven: ”Et godt afsæt for det videre arbejde”, Frivilligrådet 21. november 2019, <https://frivilligraadet.dk/nyheder/blogindlaeg/udmoentning-socialreserven-godt-afsaet-videre-arbejde>
- Cottam, Hilary & Rachel James: The Life Programme. A report on our work, Participle 2014, <http://www.participle.net/includes/downloader/YmFjMzIzNjA5MDgoY2FkNzFlMzVjNGEiZ-GjJODQ2NjNKUlgxMz84LdQ3UI-EgYm6gcjAwKy8vZGJtTFdURjQwRX-hSTGNqdkowemdPSzVURitzdFNnRD-BQZWFWVknXTENyajRBUWFxZ-HFFd1pxbWQwbkpbBaDN5dEoyb09VMlJoYjd4Yk01cGc9PQ>
- Corfixen, Kristian: ”Førende børneforskere: Intet viser, at flere anbringelser vil være det bedste for børnene” in *Politiken* 3. januar 2020
- Crutchfield, Leslie, John Kania & Mark Kramer (2011): *Do More Than Give. Six Practices of Donors Who Changed the World*, Jossey-Bass 2011
- Dahler-Larsen, Peter: *Evaluering af projekter – og andre ting, som ikke er ting*, Syddansk Universitetsforlag 2013
- Damm, Emilie A. et al.: ”Loft over kontanthjælp kan gå ud over mange enlige forsørgeres livskvalitet”, AE 8. januar 2018, <https://www.ae.dk/analyser/loft-over-kontanthjaelp-kan-gaa-ud-over-mange-enlige-forsorgeres-livskvalitet>

- Danmarks Statistik (2020): <https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=BIS55&PLanguage=0>
- Danmarks Statistik: Nyt fra Danmarks Statistik december 2019 nr. 460, <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=34764>
- Dansk Socialrådgiverforening: Investeringer på det sociale voksenområde, 2018, <https://socialraadgiverne.dk/fag-og-debat/politiske-fokusomraader/voksne-behov-social-stoette/investeringer-paa-det-sociale-voksenomraade/>
- Dansk Socialrådgiverforening: Sveriges-modellen (2020), <https://socialraadgiverne.dk/fag-og-debat/politiske-fokusomraader/boern-unge/sverigesmodellen/>
- Daus-Petersen Joachim og Jesper Pedersen: "Evaluering. Landsforeningen Talentspejdersnes projekt Kandidaterne", Cabi 2020, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4294/evaluering-af-talentspejdersnes-projekt-kandidaterne.pdf>
- Deloitte: Evaluering af projekt Job og Familie, Assens Kommune 2020. *In press*
- Deloitte: Helhedsindsats for udsatte familier. Evaluering, 2017, https://star.dk/media/6920/star_final_evaluering_af_helhedsindsats_for_udsatte_familier.pdf
- Den Sociale Kapitalfond: Ny investering: Social Impact Bond skal sikre job og uddannelse til psykisk sårbare ledige og udsatte, 2018, <https://densocialekapitalfond.dk/nyheder/ny-investering-social-impact-bond-skal-sikre-job-uddannelse-til-psykisk-sarbare-ledige>
- Ebsen, Frank: "Danmarks sparsomme midler til socialforskning bruges helt forkert" in *Information* 14. april 2018, <https://www.information.dk/debat/2018/04/danmarks-sparsomme-midler-socialforskning-bruges-helt-forkert>
- Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats: Nye veje mod job – for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet, 2015, <https://star.dk/media/4963/carsten-koch-nye-veje-mod-job.pdf>
- Elholm Coaching: Projekt Skab dig!, 2017, http://www.psf.nu/images/nyhedsbrev_2017/NB_1711_Skabdig.pdf
- Fonden for Entreprenørskab: Midtvejsevaluering af Iværksætterunge, 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4487/midtvejsevaluering-af-ivaerksaetterunge-dec-2019-opdateret-maj-2020.pdf>
- Fondens Unges: Klar til start, 2020, <https://klartilstart.dk/>
- Frederiksen, Mette: Nytårstale 2019-2020, https://www.stm.dk/_p_14892.html
- Glad Fonden, 2020, <https://www.gladfonden.dk/news/velkommen-til-46-nye-elever-og-4-nye-uddannelsesvirksomheder-pa-flexuddannelsen/>
- Glemmestad, Hanne et al.: "Arbejd først – ambition eller illusion?" in *Forskningsrapport* nr. 159, 2014 <https://brage.inn.no/inn-xmlui/handle/11250/193314>
- Hansen, Julie H.: "Lader vi os forføre af idéen om sociale investeringer? Vi er gået til forskningen for at finde svar" in *Altinget* 19.06.19, <https://www.alinget.dk/civilsamfundetsvidenscenter/artikel/lader-vi-os-forfoere-af-ideen-om-sociale-investeringer-vi-er-gaaet-til-forskningen-for-at-finde-svar>
- Havn, Sofie og Agnethe Overgaard: "Fritidsjobs for Fremtiden. En undersøgelse af effekten af tidlig erhvervs erfaring på uddannelse, beskæftigelse og kriminalitet blandt unge", Foreningen Nydansker 2013, <https://www.foreningen-nydansker.dk/home/dokumenter/ovrigt-vaerktojer/13-fritidsjob-for-fremtiden/file>
- Heckmann, James: "Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children" in *Science* vol. 312 juni 2006
- Helene Bie Lilleør, Jakob Schjørring og Jennie Winhall: Kan vi undgå, at 5.000 unge hvert år står uden uddannelse og job?, ROCKWOOL Fondens Interventionsenhed 17.04.2020, <https://www.rockwoolfonden.dk/kommentarer/kan-vi-undgaa-at-5-000-unge-hvertaar-staar-uden-uddannelse-og-job/>
- Henning Jørgensen, Morten Lassen og Morten Baadsgaard: "Koblingskompetencer – et begrebsligt indkredsningforsøg. Rapport til KL til Forhandlingsfællesskabet, 2016, <https://vpt.dk/sites/default/files/2017-03/Koblingskompetencer.pdf>
- Hestbæk, Anne-Dorthe, Helle Hansen, Asta Bossano Prescott & Emil Bakkensen Johansen: Familien i fokus – Midtvejsrapport Evaluering af en frivillig indsats i Røde Kors-regi for børnefamilier med behov for støtte, 2020, https://www.apmollerfonde.dk/media/4472/midtvejsevaluering-2020_familien-i-fokus_vive.pdf
- Hjelmar, Ulf, Hanne Søndergård Pedersen, Iben Bolvig og Jonas Wulff: Helhedsorienteret indsats for udsatte familier En analyse med udgangspunkt i erfaringer fra Furesø Kommune, VIVE 2017, <https://viden.sl.dk/media/9139/helhedsorienteret-indsats-for-udsatte-familier.pdf>
- Hjelmar, Ulf, Martin Bæksgaard Jakobsen og Iben Bolvig: Helhedsindsats for udsatte familier i Gladsaxe Kommune 2017-2019, VIVE & Oxford Research 2020. *In press*
- Hjöllund, Michael: "2000 familier undgår hak i boligstøtten" in *Jyllands-Posten* 14.11.2017, <https://jyllands-posten.dk/premium/indland/ECE10026403/2000-familier-undgaar-hak-i-boligstoetten-hvis-boernene-faar-et-fritidsjob/>
- Holt, Helle, Lars Benjaminsen, Vibeke Jacobsen, Tine Jeppesen: Rekruttering fra Kanten. En midtvejsevaluering, VIVE 2020. *In press*
- Houmark, Steen: "Fakta og tal om anbragte børn og unge" in *NB Nyt* 05.01.2020, <https://www.nb-nyt.dk/2020/01/05/49558/fakta-og-tal-om-anbragte-boern-og-unge/>
- Hygum, Helle & Anne Tortzen: "Her er lidt farve til det nye sort: Tre myter om samskabelse" in *Den offentlige* 21.09.16, <https://www.denoffentlige.dk/her-er-lidt-farve-til-det-nye-sort-tre-myter-om-samskabelse>
- Hygum, Helle Espersen, Mette Friis-Hansen, Julie Nygaard Solvang, Mette Thorsager Jensen, Katrine Iversen, Asta Bossano Prescott og Maiken Pontoppidan: Hele Danmarks Familieklub #bedresammen En analyse af deltagelse, udbytte og organisering af lokale familiefællesskaber, VIVE 2020, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/kfum-hele-danmarks-familieklub/>
- Højbjerg Jacobsen, Rasmus, Jacob Seier Petersen, Rasmus Wittek-Holmberg, Eigil Boll Hansen og Leena Eskelinen: *Barrierer og indsatser for borgere på kanten Et litteratur- og interviewstudie*, VIVE 2018, <https://www.vive.dk/da/udgivelser/barrierer-og-indsatser-for-borgere-paa-kanten-10826/>

- Industriens Fond: Litteraturstudie af relevansen af Industriens Fonds principper, april 2020, <https://flipflashpages.uniflip.com/3/80821/1112020/pub/document.pdf>
- Inkludigi, <https://inkludigi.dk/bag-om-inkludigi/>
- Juul, Jonas & Solveig Blicher: De fattigste har sværere ved at bryde den sociale arv, AE 2018, https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_de-fattigste-har-svaerere-ved-at-bryde-den-sociale-arv.pdf
- Iversen, Katrine, Martin Williams Strandby, Alexandrina Schmidt og Hans Skov Kloppenborg: Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og unge-området, VIVE 2020, <https://www.vive.dk/media/pure/14706/3783761>
- Juul, Jonas og Emilie Damm: Den sociale arv er blevet stærkere i Danmark, AE 2016, <https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae-den-sociale-arv-er-blevet-staerkere-i-danmark.pdf>
- Juul, Jonas: Kontanthjælpsloftet øger antallet af fattige børn i hele landet, AE 2018, https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_kontanthjaelpsloftet-oger-antallet-af-fattige-born-i-hele-landet.pdf
- Jørgensen, Jon Kirketerp: "Sociale investeringer vinder frem i kommunerne" in *Nyhedsmagasinet Danske Kommuner* nr. 21, 2018, <http://www.danskekommuner.dk/Artikelarkiv/2018/Magasin-21/Sociale-investeringer-vinder-frem-i-kommunerne/>
- Kiellberg, Jon: Kommentar: "Sociale ngo'er fanges i en udmarvende cirkel" in *Altinget* 11. oktober 2018, <https://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/kommentar-sociale-ngoer-fanges-i-en-udmarvende-cirkel>
- KL: Udsatte børn, nøgletal, marts 2020, <https://www.kl.dk/media/23752/udsatte-boern-noegletal-2020.pdf>
- Klausen, Kurt Klaudi: *Strategisk ledelse. De mange arenaer*, Syddansk Universitetsforlag 2009
- Knudsen, Simon Rune: "Fremgang: Færre unge dropper ud af erhvervsskoler" in *Fagbladet 3F*, november 2018, <https://fagbladet3f.dk/artikel/faerre-unge-dropper-ud-af-erhvervsskoler>
- Kusier, Amalie et al.: Evaluering af Lær at tackle Angst og Depression. For unge i alderen 15-25 år, Statens Institut for Folkesundhed 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4309/evalueringen-af-lat.pdf>
- Københavns Kommune: Analyse af udsatte borgere i Københavns Kommune, 2015, <https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/66992a1e-797d-46d8-ba71-8aa7aa87c983/de47c3ac-7fa1-4abb-802c-aa42409c5821/Attachments/13957122-15999408-1.PDF>
- Københavns Kommune: En plads i fællesskabet, 2020, <https://enpladsifaellesskabet.kk.dk/indhold/om-fritidsjob-med-mentor>
- Larsen, Annelene: "KFUM og KFUK trækker sig fra Hele Danmarks Familieklub" in *KFUM/KFUK Nyheder* 01.02.18, <https://www.kfum-kfuk.dk/nyheder/kfum-og-kfuk-traekker-sig-fra-hele-danmarks-familieklub/>
- Larsen, Flemming & Niklas A. Andersen: "Fra Socialpolitik til beskæftigelsespolitik – er beskæftigelse for alle?" in *Tidsskrift for Arbejdsliv* 1, 2019, <https://tidsskrift.dk/tidsskrift-for-arbejdsliv/article/view/114439>
- Lesner, Rune V., Anna Piil Damm, Preben Bertelsen og Mads Uffe Pedersen: "Life Skills Development of Teenagers through Spare-Time Jobs" in *Economics. Working Papers* 8, 2018, https://childresearch.au.dk/fileadmin/childresearch/dokumenter/Publikationer/wp18_08.pdf
- LG Insight, Stop and Go-evaluering, Styret indlæring, bedre skolegang, 2019d, https://www.apmollerfonde.dk/media/4495/midtvejsevaluering_traume-projekt_kbhkommune.pdf
- LG Insight: Evalueringsnotat, HackYourFuture, 2019c, https://www.apmollerfonde.dk/media/4485/evalueringsnotat_hackyourfuture_lg-insight-2.pdf
- LG Insight: Midtvejsevaluering af FFJF Kulbanen, 2019a, https://www.apmollerfonde.dk/media/4471/midtvejsevaluering_ffjf-kulbanen.pdf
- LG Insight: Midtvejsevaluering af Fuld fart 2019b, https://www.apmollerfonde.dk/media/4494/midtvejsevaluering_fuld-fart_okt19.pdf
- LG Insight: Midtvejsevaluering. Helhedsorienteret fritidsjobindsats i Svendborg, 2020, https://www.apmollerfonde.dk/media/4424/fritidsjobindsats_-midtvejsevaluering-feb20-lg-insight.pdf
- Lind Invest: Fundamentet, Social Return on Investment, 2019, <https://lind-invest.dk/wp-content/uploads/2019/10/Fundamentet-SROI-report-2019-reduced.pdf>
- Lloyd, Cheryl et al.: Monitoring and evaluation of family intervention services and projects between February 2007 and March 2011, Research Report DFE RR174, National Centre for Social Research & Bryson Purdon Social Research 2011 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/184031/DFE-RR174.pdf
- Lund, Anker Brink: "Civilsamfundets ABC: E for Evaluering" in *Altinget* 13. september 2016, <https://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/civilsamfundets-abc-e-for-evaluering>
- Lyall, Tyson W.: "Antallet af nye faglærte falder markant", in *Altinget* 22. februar 2019, <https://www.altinget.dk/artikel/antallet-af-nye-faglaerte-falder-markant>
- MPloy: Ansvar for eget liv. Opsamlingsnotat, 2020, [https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vordingborg-kommune/Malmberg-Heimonen, Ira et al.: "Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier. Sluttrapport" in Oslo Met Skriftserie nr. 10, 2019, <https://skriftserien.hioa.no/index.php/skriftserien/article/view/649/186>](https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vordingborg-kommune/Malmberg-Heimonen, Ira et al.:)
- Mandag Morgen: Velfærdsstaten fejler, oktober 2017, <https://www.denoffentlige.dk/velfaerdsstaten-fejler-flere-foelger-foraeldrene-i-social-udsathed>
- Mintzberg, Henry, Benny Ahlstrand & Joseph Lampel: *Strategy safari. Your complete guide through the wilds of strategic management*, Prentice Hall 2009
- Moos, Janus: "Små frivillige foreninger presset af fondes krav" in *Danmarks Fonde* 8. december 2017, <https://frivillighed.dk/viden-og-fakta/artikler/smaa-frivillige-foreninger-preset-af-fondes-krav>
- Munk, Martin D. og David Harding: "The Decline of Intergenerational Income Mobility in Denmark: Returns to Education, Demographic Change, and Labor

- Market Experience” in *Social Forces* nr. 4, 2020, <https://academic.oup.com/sf/article-abstract/98/4/1436/5542188?redirectedFrom=fulltext>
- Munk, Martin D.: ”Resiliens mellem individ og livsform” in *Slagmark* 73, 2017, <https://tidsskrift.dk/slagmark/article/view/107230>
- Nordea-fonden: Forankring skal tænkes ind fra starten, 2020, <https://nordefonden.dk/viden-og-inspiration/forankring-skal-taenkes-ind-fra-starten>
- Olesen, Line Dahl: Projekt SKYBRUD. Evalueringsnotat, VIA 2016, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4297/skive-viborg-hf-projekt-skybrud.pdf>
- Ottosen, Mai Heide, Nichlas Permin Berger & Nanna Høygaard Lindeberg: Forebyggende indsatser til unge i psykisk mistrivsel – en vidensoversigt, VIVE 2018, <https://www.vive.dk/media/pure/10315/2163082>
- Pabst, Mette: ”Nu skal effekten af sociale indsatser dokumenteres” in *Altinget* januar 2017, <https://www.alinget.dk/artikel/153941-nu-skal-effekten-af-sociale-indsatser-dokumenteres>
- Patton, Michael Quinn: *Principles-Focused Evaluation. The Guide*. Guilford Press 2017
- Pedersen, Nina M. og Sune H. Pedersen: ”8200 færre børn lever i en kontant-hjælpsfamilie” i *Agenda* 28. februar 2018, <http://www.agenda.dk/2018/02/kontanthjaelpsboern/>
- Petersen, John Storm: Projekt ansvar for eget liv. Afrapportering, SDU 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vordingborg-kommune/>
- Philip Zacho Kuipers & Stephanie Bernth Ahrenkiel: Fritidsjobbere fra udsatte boligområder – en karakteristik og status på udviklingen af unge med fritidsjob, CFBU 2018, <https://www.cfbu.dk/udgivelser/rapport-fritidsjobbere-fra-udsatte-boligomraader/>
- Rambøll og Metrica: Delrapport 1: Effekterne. Evaluering af JobFirst, 2018, <https://star.dk/media/9146/delrapport-1.pdf>
- Rambøll: Eksternt review af FAST, Region Sjælland, evalueringsrapport, april 2020, https://www.apmollerfonde.dk/media/4486/evalueringssrapport-fast_lma.pdf
- Rambøll: Fra fritid til job. Analyse af betydningen af fritidsjob for indvandrere og efterkommeres beskæftigelses- og uddannelsessituation, 2009, <https://docplayer.dk/12350-Fra-fritid-til-job-analyse-af-betydningen-af-fritidsjob-for-indvandre-re-og-efterkommeres-beskaeftigel-ses-og-uddannelsessituation.html>
- Rambøll: Projekt PLUS. Midtvejsevaluering, 2019, https://www.apmollerfonde.dk/media/4496/ringkoe-bing-skjern-midtvejsevaluering_2019.pdf
- Regeringen – V: Ti mål for social mobilitet, 2016, https://www.stm.dk/multimedia/sociale-maal_publication_large.pdf
- Regeringen – VLAK: Regeringen vil styrke frivilligheden i hele landet, 2017, <https://www.regeringen.dk/nyheder/2017/civilsamfundsstrategi/>
- Regeringen – VLAK: Sammen med borgeren, 2018, https://www.regeringen.dk/media/5839/sammen-med-borgeren-en-helhedsorienteret-indsats_web.pdf
- Region Sjælland, Data og Udviklingsstøtte: Projekt FAST. Intern slutevaluering, 2020, https://www.apmollerfonde.dk/media/4489/fast_slutevaluering.pdf
- Schultz-Nielsen, Marie Louise og Jan Rose Skaksen: ”Den økonomiske gevinst ved at inkludere de udsatte unge” in *Arbejds-papir* nr. 39, januar 2016, <https://www.rockwoolfonden.dk/publikationer/den-oekonomiske-gevinst-ved-at-inkludere-de-udsatte-unge/>
- Sevelsted, Anders: ”Vil de frivillige være kommuner – og kommuner frivillige? Om samskabelse og fællesskabelse” in *Kultur & Fritid* nr. 3, 2016, https://www.researchgate.net/publication/313402799_Vil_de_frivillige_vaere_kommuner_-_og_kommuner_frivillige_Om_samskabelse_og_faelllesskabelse
- Simonsen & Preuss: ”For de 40.000 unge på kontanthjælp kan et job være den bedste vej til uddannelse” in *DA Politik og analyser*, 17. januar 2020, <https://www.da.dk/politik-og-analyser/beskaeftigelse/2020/for-de-40.000-unge-paa-kontanthjaelp-kan-et-job-vaere-den-bedste-vej-til-en-uddannelse/>
- Siren, Anu, Sigrid Trier Grønfeldt, Asger Graa Andreasen og Fry Sigrid Bukhave: Sociale mursten: En forskningskortlægning af fysiske rammers betydning i velfærdsindsatser, VIVE 2019, <https://www.vive.dk/media/pure/14317/3428558>
- Sjursen, Jann et al.: *Udsat for evidens*, Rådet for Socialt Udsatte 2016, https://www.udsatte.dk/dyn/resources/Publication/file/9/79/1465908179/endelig-bog_35-web_01.pdf
- Social- og Indenrigsministeriet: Socialpolitisk redegørelse 2017, <https://sim.dk/media/27438/socialpolitisk-redegoerelse-2017.pdf>
- Social- og Indenrigsministeriet: Udmøntning af FL20-reserven til videreførelse af tidligere satspuljeprojekter, 2020, https://sim.dk/media/37854/udmoentning_af_fl20-reserven_til_viderefoerelse_af_tidligere_satspuljeprojekter.pdf
- Social Respons: Evaluering af FRAK’s naturplejetur, 2018, https://www.apmollerfonde.dk/media/4493/frak_midtvejsevaluering_2018.pdf
- Social Respons: Ukrudtsbrusen. Delanalyse 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4492/evalueringer-ukrudt-2019.pdf>
- Socialstyrelsen: Hvad er lovende praksis? (2020b), <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/redskaber-til-styring-og-udvikling/lovende-praksis-1>
- Socialstyrelsen: Stor opbakning til at løfte kvaliteten i socialpsykiatrien, 24.10.2019, <https://socialstyrelsen.dk/nyheder/2019/stor-opbakning-til-at-lofte-kvaliteten-i-socialpsykiatrien>
- Socialstyrelsen: Udviklings- og investeringsprogrammet (2020a), <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/dokumenterede-metoder-born-og-unge/udviklings-og-investeringsprogrammet>
- Socialt Udviklingscenter SUS: Fra flisegård til kaninens eventyrlige have. Evaluering af Randers Krisecenters gårdhave, oktober 2018, <https://www.apmollerfonde.dk/media/3466/evalueringssrapport-randers-krisecenter.pdf>
- Stanek, Henrik: ”Ministeren vil hverken sige ja eller nej til en overbygning på STU” in *Folkeskolen* april 2017 <https://www.folkeskolen.dk/606553/ministeren-vil-hverken-sige-ja-eller-nej-til-en-overbygning-paa-stu>
- STAR: Hjørring investerer sig til gevinster, 2017, <https://star.dk/om-styrelsen/nyt/nyheder/2017/12/hjoerring-investerer-sig-til-gevinster-endnu-stoerre-potentiale/>

- STAR: Indsatsmodel for Flere skal med II, 2020, <https://star.dk/media/8018/bilag-1-beskrivelse-af-indsatsmodel.pdf>
- STAR: Jobindsats.dk, <https://www.jobindsats.dk/jobindsats/>
- STAR: Monitorering af Flere skal med I, september 2019, <https://flereskalmed.star.dk/media/11131/statusrapport-faelles-land-201909.pdf>
- STAR: Monitorering af Frontrunner – Flere skal med II, januar 2020, https://flereskalmed.star.dk/media/12673/frontrunner_allejobcentre_januar-2020.pdf
- STAR: Opsamlingsnotat, evaluering af JobFirst, maj 2018, <https://star.dk/media/9147/opsamlingsnotat.pdf>
- STAR: Unges vej fra uddannelseshjælp til uddannelse og beskæftigelse, 2018, <https://star.dk/media/9129/unges-vej-fra-uddannelseshjaelp-til-uddannelse-og-beskaeftigelse.pdf>
- Statsrevisorerne og Rigsrevisionen: Rigsrevisionens beretning om viden fra puljer på socialområdet afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger nr. 6, 2017, <https://www.ft.dk/~media/sites/statsrevisorerne/dokumenter/2017/beretning-6-2017-om-viden-fra-puljer-paa-socialområdet.ashx?la=da>
- Søgaard, Villy: Empowerment og socialt netværk, bilag til evaluering af Ansvar for eget liv, 2019, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vordingborg-kommune/>
- Thomsen, Anders og Inge Bonfils: IPS Vestsjælland – afsluttende afrapportering om implementering, 2020, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4330/evalueringsnotat-ips-vestsjaelland-marts-2020.pdf>
- Thomsen, Jens-Peter, Katrine Sypli Kohl, Mads Meier Jæger, Sofie Henze Pedersen, Kirstine Karmsteen og Julie Lund Hansen: Læringsmiljøer i danske familier En kortlægning af de forskellige læringsmiljøer i danske småbørnsfamilier, VIVE 2019
- Tortzen, Anne: Samskabelse i kommunale rammer: hvordan kan ledelse understøtte samskabelse? Ph.d.-afhandling, RUC 2018, https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/60103449/Afhandling_samlet_FINAL_off.pdf
- UC Syd: Evaluering af Foreningsfællesskabet Ligeværd projekt: Forældre til børn med særlige behov skriver på hjælp – støtte, hjælp og rådgivning til familier til et barn med særlige behov, 2018, <https://www.apmollerfonde.dk/media/4298/evaluering-af-projekt-foraeldre-til-boern-med-saerlige-behov.pdf>
- UC Syd: Midtvejsevaluering af Godt Begyndt, <https://www.apmollerfonde.dk/socialindsats/programmer/program-2-fokusomraader/udsatte-familiers-baeredygtighed/>
- Vickery, Robin: ”En tidlig indsats er måske ikke altid det bedste” in *Mandag Morgen*, marts 2019, <https://www.mm.dk/artikel/en-tidlig-indsats-er-maaske-ikke-altid-det-bedste>
- Vilhelmsen, Jes: Overgangen fra kontanthjælp til job er næsten uændret trods loft, AE juni 2017, https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_overgangen-fra-kontanthjaelp-til-job-er-naasten-uaendret-trods-loft.pdf
- Væksthusets Forskningscenter: Beskæftigelsesindikatorprojektet. Sagsbehandlernes betydning for udsatte borgeres jobchancer, 2017, http://vaeksthusets-forskningscenter.dk/wp-content/uploads/2017/03/Rapport_BIP_Sagsbehandlerens-betydning.pdf
- Winther, Bent: ”Ingen kender effekten af 45 sociale milliarder: Vores arbejde foregår lidt i blinde” in *Berlingske* 22. juni 2017, <https://www.berlingske.dk/samfund/ingen-kender-effekten-af-45-sociale-milliarder-vores-arbejde-foregaar-lidt-i>
- Aalborg Universitet: Om CUBB – Center for udvikling af brugerinddragende beskæftigelsesindsatser, 2020b, <https://www.politik-samfund.aau.dk/forskning/forskningsprojekter/cubb/om-cubb/>
- Aalborg Universitet: Om LISES – Local innovation in social and employment services, 2020a, <https://www.politik-samfund.aau.dk/forskning/forskningsprojekter/cubb/lises/>
- Aarhus Kommune: Aarhus ung, 2020, <https://www.aarhusung.dk/arbejde/fritidsjob/projekt-fritidsjob.aspx>
- Artikler og omtaler fra fondens hjemmeside www.apmollerfonde.dk (juni 2020)**
- Assens Kommune, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/assens-kommune/>
- COOP Crew, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/coop-crew/>
- Den boligsociale helhedsplan i Svendborg: Fritidsjob løfter sårbare unge, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/svendborg-kommune/>
- FISKEN: Foreningen FISKEN, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/fisken/>
- Fonden for entreprenørskab: Iværksætter skal styrke unge i udsatte boligområder: <https://www.apmollerfonde.dk/socialindsats/programmer/program-2-fokusomraader/udsatte-unges-fritidsjob-og-ivaerksaetteri/>
- FRAK, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/frak/>
- Fundamentet, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/fundamentet/>
- Gladsaxe Kommune: Tidlig indsats for udsatte familier, <https://www.apmollerfonde.dk/socialindsats/programmer/program-2-fokusomraader/udsatte-familiers-baeredygtighed/>
- HackYourFuture: It-professionelle mentorer hjælper flygtninge i job, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/hack-your-future/>
- Herning, Brøndby, Holbæk Kommuner: Mindset-metoden løfter udsatte unge, <https://www.apmollerfonde.dk/socialindsats/programmer/program-1-fokusomraader/erhvervsuddannelse-eller-job-til-udsatte-unge-med-praktisk-begavelse/>
- IPS Vestsjælland: Boost til psykisk syge, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/ips-vestsjaelland/>
- Jammerbugt Kommune, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/jammerbugt-kommune/>
- KFUM's Sociale Arbejde, FDF, KFUM Spejderne: Hele Danmarks Familieklub, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/kfum-hele-danmarks-familieklub/>

Komiteen for Sundhedsoplysning: 42 kommuner har succes med indsatsen 'Lær at tackle angst og depression – for unge', <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/komiteen-for-sundhedsoplysning/>

Københavns Kommune, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/koebenhavns-kommune/>

Næstved Kommune: <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/naestved-kommune/>

Region Sjælland: Farvel til frafald på erhvervsskoler, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/region-sjaelland/>

Ringkøbing-Skjern: Tværsektoriel helhedsindsats for mænd med psykiske lidelser (2020), <https://www.apmollerfonde.dk/socialindsats/programmer/program-1-fokusomraader/livsmestring-uddannelse-og-arbejde/>

Røde Kors: Familien i Fokus, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/roede-kors-familien-i-fokus/>

Settlementet: <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/settlementet/>

VIA University College: PMTO Teens, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/pmt-to-teens/>

VIVE: Socialt udsattes brug af velfærdssystemet, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vive/>

Vordingborg Kommune: <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/vordingborg-kommune/>

Aarhus Kommune: Opgang til opgang, <https://www.apmollerfonde.dk/projekter/%C3%A5rhus-kommune/>